

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Journalen NB12

Citation: Kierkegaard, Søren: "Journalen NB12", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 22*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Jette Knudsen; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2005 , s. 50.
Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-nb12-txt-shoot-idf62e7e9d-9e60-43b0-8a52-048402b288de.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 22

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

NB12:1

NB12:2

NB12:3

NB12:4

NB12:5

Ulykken med de *tre ethisk-religieuse Smaa-Afhandlinger* er:

nævner jeg ikke Adler, saa forstaaes det Hele om mig, som vilde jeg saa smaat insinuere, at jeg selv var den Overordentlige; og Forvirringen vil blive saa fatal som mulig, just i dette Øieblik. nævner jeg Adler, saa faaer jeg med det fortvivlede Menneske at gjøre, hvilket jeg for ingen Priis vil, det var jo af den Grund, at jeg overhovedet opgav at udgive Afhandlingen om ham.

Det Bedste bliver, at dette slet ikke udkommer.

Den 3^{die} Afhandling kunde maaskee udgives særskilt.

NB12:6

#

Det er en god Distinktion Luther gjør i Prædiken paa anden Søndag efter Hellig-Trekonger (Epistel) mellem: at irrettesætte, straffe og at forbande. Den, som forbander ønsker, at Ondt maa komme, Den, som straffer, vil, at Ondt skal forsvinde.

#

NB12:7

Gud skee Lov, at jeg da ikke kom til at udgive *det om min Forfatter-Virksomhed*, eller paa nogen Maade til selv saaledes at ville forcere mig til mere end jeg er.

Sygdommen til Døden er nu trykket og pseudonymt, af Anti-Climacus.

»Indøvelse i Christendom« bliver ogsaa pseudonym. Jeg forstaaer mig nu selv saa ganske.

Pointen i det Hele er: der er et Christendommens Høieste i ethisk Strenghed, det skal idetmindste høres. Men heller ikke mere. Det skal overlades til Enhver i hans Samvittigheds-Forhold at afgjøre om han formaaer at bygge Taarnet saa høit.

Men høres skal det. Og Ulykken er just, at næsten

hele Christenheden og Geistligheden med ikke blot lever i verdslig Klogskab som Maximum, men saaledes at de frækt trodse derpaa, og consequent maatte erklære Christi Liv for Phantasterie.

Derfor skal det Andet høres, høres om muligt som en Røst i Skyerne, høres som den vilde Fugls Flugt over de tammes Hoveder.

Mere ikke. Derfor skal det være pseudonymt, jeg blot Udgiver.

O, men hvad har jeg ikke lidt inden jeg naaede dette, dette som dog i Grunden tidligt blev mig klart, men som jeg saa anden Gang har maatte forstaae.

Forresten sørger saa Gud vel nok for mig.

Dersom jeg nu skulde vedblive at være Forfatter, maatte det være »Synden« der blev min Gjenstand og »Forsoningen«, saaledes, at jeg nu i opbyggelig Tale benyttede, at Pseudonymen havde skruet Prisen behørigt op.

Dertil bruges nemlig bestandigt Pseudonymer. Denne Tanke har ogsaa engang før været mig nærværende just i Forhold til Det, som Anti-Climacus er beordret til, og den findes etsteds i Journalerne, vistnok i NB¹⁰.

Det der har voldet mig en saa frygtelig Anstrengelse i den forløbne Tid, er at jeg har villet overanstrengt mig og villet for meget; og saa dog selv igjen indseet, at det var for meget; derfor ikke udført det, men atter ikke kunnet slippe Muligheden og til min egen Qval holdt mig paa denne Muligheds Spidse, hvilket forøvrigt, uden nogen min Fortjeneste, har været mig en saare gavnlig Øvelse.

Nu er der blevet handlet, og der er kommet Luft.

Det var en sand Tanke: at standse min Productivitet ved atter at anbringe en Pseudonym. Som den Flod Guadalquivir – dette Billede tiltaler mig saa meget.

Og saa ikke eet Ord om mig selv i Forhold til hele Forfatterskabet, et saadant Ord forandrer Alt og forfalsker mig.

NB12:8

#

Den christelige Anskuelse af Livet maa synes det naturlige Msk. Had til Livet, og Hedningen havde qua Hedning Ret i at kalde de Xstne: odium generis humani.

»Den bestaaende Xsthed« har fusket det Hele ind i

[a] Og desuden, naar den hele Religieusitet blot

msklig Medlidenhed, og derfor synes det naturlige Msk. næsten ganske godt om – ja om Det, som saa naturligviis ikke er Xstd.

er Søndags-Høitidelighed i de stille Timer, hvorfra skulde Forargelsens Mulighed saa komme? Forargelsens Mulighed ligger jo just i, at det Høitidelige skal være det Daglige.

#

NB12:9

Det er ganske rigtigt der maatte bruges en Pseydonym.

Naar Idealitetens Fordringer stilles i Maximum, saa bør man for Alt vogte paa, at man ikke selv forvexles med dem, som var man selv Idealiteten.

For at undgaae dette kunde nu bruges Forsikkringer. Men det eneste Sikke, er denne Fordoblelse.

Forskiellen fra de tidligere Pseydonymmer er saa blot den, men den væsentlige, at jeg ikke tager det Hele humoristisk tilbage men bestemmer mig selv som en Stræbende.

NB12:10

Ret mærkeligt var det forøvrigt, at der i Forordet til de *tre Gudelige Taler* Lilien og Fuglen kom til at staae »i Modsætning til Pseudonymen, der rakes og rækkes med Venstre.« Det er vel nærmest at forstaae om andet Oplag af *Enten – Eller*; men er tillige jo blevet betegnende m: H: t: den ny Pseudonym.

NB12:11

#

Det er ypperligt sagt af Thomas a Kempis.

Gjenvordigheder gjøre ei Mennesket svagt; men de vise, hvad Kraft han har.

1ste BogCap. 16.

NB12:12

#

I *Kirketidende* (Løverdagen d. 21 Juli) anmeldes H: H:[⁵] lille Bog. Man mener det er »en ganske ung Forf.; som har læst Mag. K:« Godt. Hvilke Critici! Denne lille Bog er af stor Betydning. Den indeholder Nøglen til hele min Produktivitets største Mulighed; men ikke den jeg har villet realisere. Og den anden Afhandling

[a] Om Anmeldelsen af H. H.⁵ Bog i *Kirketidenden*.

indeholder det vigtigste af alle ethisk-religieuse Begreber, det Begreb, som jeg med Flid har ladet staae blankt, indtil kommer der.

Dog sige Noget om den Bog vil jeg ikke. Thi den er mig, som jeg etsteds tidligere har udtrykt det, et falsk point de vüe, betydende, at jeg vil svinge af.

Maaskee er det dog ogsaa en lille Finte af Anmelderen, for om muligt at narre mig ud paa Glatiis.

Skulde der skrives om denne Anmeldelse, maatte det blive saa, at jeg tog hiint »unge Msk« i Forsvar, og meente, at han havde gjort ham Uret. Dersom det kunde glæde ham og maaskee være ham – der jo efter den kyndige Recensents Formening er et ganske ungt Msk – til nogen Opreisning: saa kan jeg forsikkre ham, at jeg med en ganske ualmindelig Interesse har læst den lille Bog, i hvilken jeg har fundet caperet et Point (den sympathetiske Collision) hvilket, saa vidt mig er bekjendt, Ingen hidtil her hjemme uden mine Pseudonymer have caperet; og fundet rigtigt baade grebet og belyst det maaskee vigtigste ethisk-religieuse Begreb: Myndighed. Under Antagelse af, at det er, som den kyndige Recensent siger: et ganske ungt Msk – vilde jeg sige til ham: unge Ven, bliv De ved at skrive, De er ubetinget Den, jeg vilde betroe at afløse mig.

Men der skal Intet gøres; jeg vil ikke ind paa det Punkt. Det bliver en lille Morskab.

NB12:13

#

»Kirken« skal egl. repræsentere »Vorden«, »Stat« derimod »Bestaaen«. Derfor er det saa farligt, naar Stat og Kirke voxer sammen og identificeres. For »Stat« gjælder det, at selv om een eller anden Institution er mindre heldig – naar den er et Bestaaende, skal man være meget forsigtig med at afskaffe den, just fordi »Stat« er i Ideen »det Bestaaende«; og man er maaskee bedre tjent med kraftigt at opretholde et mindre heldigt Bestaaende, end for tidligt at reformere. I »Kirken« gjælder lige det Modsatte, da dens Idee er Vorden. »Vorden« er mere aandelig end »Bestaaen«; Kirkens Tjenere burde derfor ikke være Embedsmænd, knap gifte, men disse expediti, der egne sig til at tjene »Vorden.«

NB12:14

#

Medens hele Tilværelsen opløser sig, medens Enhver der kan see, maa see, at det er Spilfægterier med alle disse Millioner Xstne, at Xstd. snarere er forsvundet af Verden: sidder Martensen og arrangerer et dogmatisk System. Hvad udtrykker nu, det at han foretager sig Sligt? Det udtrykker, hvad det med Troen angaaer, da er Alt her i Landet aldeles i sin Orden; vi ere alle

[a] Martensens Dogmatik.

Xstne; her er ingen Fare paafærde, vi har Leilighed til [at] indulgere Videnskab; da alt Andet er i sin Orden, saa er det nu det Vigtige, paa hvilket Punkt i Systemet Englelæren skal staae o: D:

#

NB12:15

#

Det er det jeg saa tidt har sagt. Speculationen kan begribe Alt – kun ikke hvorledes jeg er kommet ind i Troen ell. hvorledes Troen er kommet ind i Verden. Men Philosophien tager bestandigt Troen i Betydning af en Sum af Læresætninger.

Det forekommer mig, at jeg engang i sin Tid har læst det i den yngre Fichtes tredie Afdeling af: »*Grundzüge zum Systeme der Philosophie*«, die speculative Theologie Heidelberg 1846. Jeg har dog seet efter igjen, men har ikke kunnet finde det.^a Maaskee har jeg dog optegnet i een ell. anden Journal fra den Tid.

a et Sted p. 178 har jeg bemærket i mit Exemplar, men mig synes dog ikke, at det var det Sted.

[b] At det dog er det Sted jeg har meent seer jeg nu; thi jeg finder det ganske rigtigt anført i Journalen NB. p. 125.

Ligegyldigt er det da forresten. Men vist er det, at det er latterligt, at see den Tryghed med hvilken en Dogmatiker sidder og arrangerer et System – og Gud veed, om Troen findes i Verden.

NB12:16

#

Det er virkelig latterligt! Nu har her været en Talen om System og Videnskabelighed, og Videnskabelighed o: s: v: – endeligen kommer saa Systemet. Du milde Gud og Fader; det meest populaire Skrift af mig er strengere i Begrebsbestemmelser, og min Pseudonym Joh. Climacus er da syv Gange strengere i Begrebsbestemmelser. Martensens *Dogmatik* er jo noget populairt Noget, som ikke har en mægtig Phantasie ell. Deslige som kunde give det den Art Værd; og det eneste Videnskabelige jeg har opdaget er, at den er deelt i §§. Han har ikke mere Kategorie end Mynster. Og besynderlig nok, Mynster bliver noget nær hyppigst citeret og som – Dogmatiker. Og det var Mynster »Systemet« engang i sin Tid skulde styrte.

[a] Martensens *Dogmatik*.

#

NB12:17

#

Saa dreier jeg Hanen om; det betyder Pseudonymen:
Anti-Climacus, Standsningen.

Opvækkelse er det Sidste, men det er mig personligt
for høit – jeg er dog for meget af en Digter.

NB12:18

#

Christendommen tenderer overalt til Virkelighed, til at
gjøres til Virkelighed, det eneste Medium, til hvilket
den i Sandhed væsentlig forholder sig. Den vil ikke
besiddes paa nogen anden Maade end i
Virkeliggjørelse, ikke meddeles uden til ell i
Opbyggelse og Opvækkelse. Der maa bestandig
antages at være Nogle, som ikke have den, ell. som
dog ere længere tilbage: saa skal der arbeides for
dem. Men Xstd. tør (med mindre da den der gjør det,
skulde turde at paastaae, at nu er Alle Xstne) ikke
meddeles i det Medium som er Ro. Derfor er det
Kunstneriske, det Digteriske, det Speculative, det
Videnskabelige, det Docerende, christelig, Synd – hvor
tør jeg give mig Ro til at sidde saaledes og nysle med
det.

Martensen hvis Virksomhed er at udfinde halve Udtryk
og Bestemmelser, taler ogsaa om, at Xstd. maa være
et Liv, et virkeligt Liv – nu begynder det Forsikkrende –
et rigtigt, virkeligt Liv, et ganske rigtigt, virkeligt Liv i
os, man maa ikke forholde sig til Xstd. gennem
Phantasie. Godt. Men nu Martensens egen Existents
hvad udtrykker den? [Den] udtrykker, at han vil gjøre
Lykke i Verden, have stor Ære og Anseelse, i høit
Embede o: s: v: – er dette Xstds Virkeliggjørelse.

Som Philosoph er Martensen: forsikkrende – aldeles
ikke Dialektiker, og som Xsten er han ogsaa blot
forsikkrende. Overalt er der lutter rhetoriske
Kategorier – som meget godt kunne bedaare Msk.

Jeg er forsaavidt lidt mere end en Digter, fordi jeg dog
har havt Mod til at vove at udsætte mig for
Forhaanelse og holdt det ud. Men jeg har været
begunstiget ved Udkommet. Mere troer jeg ikke jeg
formaaer. Jeg træder af; men med Guds Hjælp jeg
skal beholde en begeistret Forestilling om Dem, som
formaaede mere.

#

NB12:19

#

I Hovedstaden er Xstd. saa lidt gennemtrængende
»Mængden«, at man, hvis man i Sandhed skal være

Præst, ikke kan undgaae at blive Martyr, naar man da ikke feigt og verdsligt a la Mynster og Martensen, vil lege Skjul – og forsikkre. Men til at blive en saadan Martyr, har jeg ikke engang legemlige Kræfter. Derfor trækker jeg mig tilbage, og vælger en mindre Scene som passende for en dog saa meget digterisk Natur, og En der har gjort sine 7 Aars Tjeneste paa en større.

Havde jeg da jeg var 29 Aar gl. forstaaet hvad jeg nu forstaaer, havde jeg maaskee havt Kræfter til mere; men to saadanne Opgaver er for meget for een Person, først gennem 7 Aars anstrengede Productivitet – at naae Begyndelsen. Nei, det er for meget; men min Productivitet vil befrugte en Anden, der altsaa kommer til at begynde langt tidligere.

Saa bliver det forresten bedst at holde igjen, og ikke meddele digterisk hvad der saa blot bliver Mskene et ørkeløst Mere.

NB12:20

#

Hvorledes »Folket« egentligen har forholdt sig til Xstus, sees bedst af Johannes Evangelium Cap. 5. 6. 7. 8. Det ene Øieblik vil Folket slaae ham ihjel, det andet Øieblik vil det forgude ham.

[a] Hvorledes »Folket« har forholdt sig til Xtus.

Et mærkeligt Sted er forresten Cap.7. v.12 og 13. »der blev meget mumlet om ham iblandt Folket dog talede Ingen frit om ham af Frygt for Jøderne«; hvor der jo dannes en Modsætning mellem Folket og Jøderne. I Grund-Texten staaer: εν τοις οχλοις – og δια τον φοβον των Ιουδαιων.

NB12:21

#

1. Et dogmatisk System er, christelig, en Luxus Artikel; i stille Veierligt, naar man kan indestaae for, at da i det mindste Gjennemsnittet af Mske ere Christne, kan der blive Tid til Sligt – men hvornaar var det vel Tilfældet? Og naar det stormer – saa er det Systematiske af det Onde, saa skal alt Theologisk være opbyggeligt. Det Systematiske indeholder et indirecte Falsum, som var det i sin Orden med at vi Alle i Sandhed ere Xstne – siden der er Tid til at systematisere.

2. Et dogmatisk System skal ikke opføres paa Basis: at begribe Troen, men paa Basis: at begribe, at man ikke kan begribe Troen. Sagen er, christeligt skal »Præsten« og »Professoren« sige Eet og det Samme, kun skal Prof. sige det i anden Potens. Gives der rebelske Aander, som ikke ville nøies med »Præsten«, saa skal de komme til det Strengere ved at komme til Prof. Christelig er Alt Optugtelse, det Stigende er, at komme til den strengere Tugt. Man skal ved at løbe fra »Præsten« ikke slippe ind i speculativ Kiælenskab, men komme til en endnu strengere Tugt.

NB12:22

#

Et saa godt Bidrag til hvad Lichtenberg har samlet under Navn af Fruentimer-Stiil har jeg ikke i lang Tid læst. Det findes i *Berlingske Tidende* Morgen Nummeret d. 25 Juli.

En Lærerindeplads søges

til 1ste November af en Jomfru, 20 Aar gammel, i Sjælland eller Fyen, helst paa Landet. Underviisningsgjenstandene ere foruden de almindelige Skolekundskaber, Engelsk, Fransk, Tydsk og Dansk samt Pianoforte og Haandarbeide. Beviis for Duelighed saavel i Sprogene som Charakter kunne produceres, ligesom fra det Sted, hvor hun har conditioneret i 1 Aar. Billet mærk: L. bedes aflagt paa Hjørnet af Studiestræde og Larsbjørnstræde N° 174 i Stuen, ind ad Porten, portofri inden 14 Dage, hvori Lønnen m: m: opgives.

#

NB12:23

#

Det er saa rørende med denne Mynsterske: Fred, hvilket nu Martensen har adopteret, som overhovedet Mynster reent har demoraliseret Martensen.

Hvad vil dette: Fred sige. Det vil sige, man sikkrer sig en af de meest anseete Stillinger i Samfundet, med Udsigt til en endnu anseeligere. Den ønsker man nu gjerne at blive i, og ret at nyde Livet. Ergo maa man have Fred. Dette sminkes op til at være Christendom.

Derfor passer man paa, Alt hvad der gjør sig gjældende tager man lidt op af med i Sit. Det seer næsten ud som sagde man noget nær det Samme, og forsaavidt det ikke er ganske det Samme, maa det vel – siden man er en saa høitstaaende Mand – være, fordi man staaer over det. Taktiken er aldrig at sige det imod, men at tage lidt med deraf.

Dog Mynsters Tid er snart forbi – og Martensen, ja han skal vel komme til at fornemme, at hverken er han Mynster, ei hell. var der i Mynsters Tid slet saa befarne Folk ude som nu.

NB12:24

#

Er det Sandhed: ne quid nimis – saa er Xstd. Løgn, hver Linie i den hellige Skrift Galskab og Forvirring.

Men Ulykken er, at i Hedenskabet der vedkjendte man sig aabenbart, at det ne quid nimis var den høieste Livs-Maxime – i den bestaaende Xsthed fra Generation til Generation lønnes disse Tusinder af Embedsmænd, der demoralisere sig selv og Menigheden ved at forsikre og vænne Menigheden til at forsikre, at i deres stille Sind, naar det forlanges, saa ere de villige til at vove Alt.

Jeg har aldrig seet et Mskes Liv som synderligt dristigt gik ud over: ne quid nimis – og hver evige Søndag prædikes der om det Høieste, om først at søge Guds Rige – har Du, min Ven, nogensinde seet, et Msk, paa hvem det blot nogenlunde passede: først at søge Guds Rige – nogen Præst fE, hvilke først spørge, om det er et godt Kald, i en god Egn?

Lidt Sandhed maa der dog til – vi maae gjøre os den Tilstaaelse, at denne løgnagtige Forsikkring skal bort.

#

NB12:25

#

Det er dog ogsaa i en vis Forstand ganske til at tabe Forstanden over; og her ligger da ret Forargelsens Mulighed.

Hvor ofte har jeg ikke grebet mig selv deri, at jeg har sagt til mig selv: om Du end msklig talt er Dig bevidst at være velmenende mod Mskene, saa maa Du dog bestræbe Dig for at være mere kjerlig, saa vil det nok blive godt, og Du komme godt ud af det med Msk; Og hvad saa, saa træder Xstd. til og siger: Du, Daare, hvad bilder Du Dig ind, var Xstus da ikke Kjerlighed – og hvorledes gik det Ham. Der er, msklig talt, noget frygtelig grusomt i denne Tanke. Og dog er dette just Xstd. Xstd. siger nemlig, Du maa paa ingen Maade lade Dig afholde fra at gjøre som Du tænkte – men Du skal vide det vil føre Dig til lige det modsatte Maal.

#

NB12:26

#

Al personlig Meddelelse og al Personlighed er gaaet ud; Ingen siger »jeg« ell. taler til et »Du«.

Det hedder »Troen« er det Første, er Grundbetingelsen, er det, der ligger til Grund for Begriben, det er sandt, – men om jeg er en Troende om jeg virkelig er en Troende: ja derom er slet intet Spørgsmaal. Det hedder: Gjenfødselen maa gaae forud – derpaa følger saa o: s: v:; men om jeg er gjenfødt ell. ikke, om jeg virkelig er gjenfødt – derom er intet Spørgsmaal. Og saaledes overalt. Mskene holde med Flid saadan Sagen hen, der er sat Opinions-Dommen: at det er flaut at spørge saaledes, paa det Spørgsmaal, om nu Prof. virkelig er en Troende, om han kan svare: ja ell. nei.

Der er i hele Martensens *Dogmatik*, i ethvert Fald ikke i den Deel, jeg hidtil har læst, een eneste Sætning som er et redeligt ja ell. nei. Det er det gamle Sophistiske, med at kunne tale – men ikke samtale. Thi Samtalen sætter strax: Du og Jeg, og saadanne Spørgsmaal, der kræve: ja og nei. Men Taleren udvikler: paa den ene Side – paa den anden Side, og imidlertid distraheres Tilhøreren og Læseren, saa han slet ikke mærker, at han egl. ikke fik Noget at vide.

#

NB12:27

Nu er da » *Sygdommen til Døden*« udgaaet og pseudonymt. Forsaavidt er der da gjort en Ende paa den usalige Qval at gaae og forløfte mig paa den store Opgave: at ville udgive det Hele paa een Gang, og det om Forfatterskabet med, og ligesom med et fortvivlet Skridt at lægge Luntan an til den bestaaende Christenhed.

Nu er det det mindre Vigtige, naar de andre 3 Bøger udkomme (og det om Forfatterskabet skal slet ikke udkomme) thi nu er der ikke Tale om eet eneste Støds Force.

Nu vil jeg hvile og forholde mig stillere.

NB12:28

#

Først da jeg havde gjort Aftale med Luno om Trykningen af » *Sygdommen til Døden*« fik jeg at vide, at Etatsraad Olsen var død. Jeg vil saa nødig svække Indtrykket af min Handlen i Bogtrykkeriet, og derfor begyndte jeg Trykningen. Desuden var jeg saa forqvaklet af alt for megen Reflexion i den senere Tid,

[a] Etatsraad Olsen er død. Derved er hun vistnok ganske særligen kommet til at tænke paa sit Forhold til mig. Forsaavidt skylder jeg hende atter at tage Sagen frem. Tiden dertil er ogsaa mig som anviist af Styrelsen. Fra d. 9 Aug til 10 Sept. er bestandigt min sværeste Tid. Sommeren har jeg altid havt noget imod. Og nu, i den Tid, hvor jeg

at jeg tilsidst maatte frygte for, at tabe reent
Indtrykket af mig selv.

legemligt er svagest, ligger saa min Faders
Dødsdag; og den 10 Sept. er jo Forlovelses
Dagen.

NB12:29

#

Hvad »hende« angaaer, da er jeg, som stedse, kun endnu inderligere om muligt, villig og redbon til at gjøre Alt hvad der kunde glæde og opmuntre hende. Men jeg frygter bestandigt hendes Lidenskab. Jeg er Garantien for hendes Ægteskab. Faaer hun Sammenhængen med mig at vide, saa faaer hun maaskee pludselig Afsmag for Ægteskabet – ak, jeg kjender hende kun altfor godt. Og enten er hun væsentlig uforandret, og saa er det yderst farligt; ell. hun har saa væsentlig forandret sig, at det ikke vil betyde hende stort, om jeg gjorde nogen Tilnærmelse.

[a] Om »hende.«

Søndagen efter Etatsraadens Død var hun i Kirke med hele Familien (i Helliggeistes-Kirke). Der var jeg ogsaa. Mod Sædvane gik hun umidd. efter Prædikenen, hvilket hun ell. ikke pleier at gjøre, da hun altid bliver og synger en Psalme, medens jeg fra umindelig Tid har den Skik at gaae strax. Som sagt, hun gik strax og med Schlegel. Hun naaede ogsaa ganske rigtigt, at vi omtrent mødtes, idet jeg passerede ned fra Pulpituren. Hun ventede maaskee dog, at jeg skulde have hilst. Jeg holdt imidlertid Øine[ne] hos mig selv. En reen tilfældig Grund gjorde mig desuden – selv om jeg havde villet det – umuligt at indlade mig videre i det Øieblik.

Godt er det maaskee, at jeg havde al det Vrøvl i Bogtrykkeriet i de Dage; thi ell. var jeg dog maaskee gaaet hen og havde gjort et Skridt – og lige stik imod, hvad jeg hidtil har forstaaet, at kun hendes Fader kunde jeg ønske og vove at indlade mig med. Hun er maaskee af den modsatte Mening, mener maaskee, at just han har staaet til Hinder for, at jeg ikke har gjort noget tilnærmende Skridt.

Gud veed, hvor meget jeg selv trænger til at være, msklig talt, mild mod hende; men jeg tør det ikke. Og paa mange Maader er det dog ogsaa, som om en Styrelse vil forhindre det, – maaskee i Kjendskab til Følgerne – thi det var en reen tilfældig Omstændighed der den Gang gjorde mig det umuligt at tale til dem. Næste Gang da Kolthoff prædikede, var jeg i Helliggeistes-Kirke, da var hun der ikke.

NB12:30

#

Hvis det lod sig gjøre, og hvis jeg nu ikke væsentlig var ophørt at være Forf., kunde det glæde mig meget, at hellige Etatsraad Olsens Minde eet ell. andet Skrift. For den Sags Skyld kunde jo det: *fra Høiheden vil Han drage Alle til sig*, afgive Pladsen.

#

NB12:31

#

Det er ypperligt af Tersteegen. i en lille Opsats: *von dem Unterschied und Fortgang in der Gottseligkeit* § 24. p. 443 i min Udgave: Aber woher köm̄t es, daß solche theure Schriften (Mystikerne) inſgemein ſo wenig geachtet und gebraucht werden? Ist es nicht deswegen, weil die neugierige Vernunft ſolche Nahrung nicht darin findet, auch der alte Sinn des Fleiſches und der tiefe Grund des eignen Lebens zu ſcharf darin angegriffen wird, und ſie nicht, wie Andere, nach dem Geſchmack des alten Adams und der Vernunft ein wenig mehr accommodirte Bücher, ein Raisonniren und Speculiren, ſondern ein Mortificiren und Verläugnen erfordern?

#

NB12:32

#

Forskjellen mellem en væsentlig Tænkere og en Professor.

Den væsentlige Tænkere sætter altid Sagen paa Spidsen; det er juſt det Eminente - og kun Faae kunne følge ham. Saa kommer Professore han tager det »Paradoxe« bort - ham kan en ſtor Mængde, næſten den ſtore Mængde forſtaa; og ſaa mener man, at nu er Sandheden blevet ſandere!

Selv om en eminent Tænkere fattede den Tanke »et System«, han vilde aldrig faae det færdigt - ſaa redelig vilde han være. Men blot et lille Vink om hvad han vilde til en Professor - ſaa har Professore ſtrax Systemet færdigt.

Professore ſynes altid en ganske anderledes Karl af [en] Tænkere - ſaaledes maa det viſe ſig, naar Opgaven reflekterer ſig i det Medium, Publikum, ell. at ſaadan een og hver anden er en Tænkere.

Enhver væsentlig Tænkere kan kun opfatte Prof. comisk. Prof. er hvad Leporello er i Forhold til en D. Juan, kun det mere, at han tillyver ſig en ſtor Anſeelse

i de Halvstuderedes Øine.

NB12:33

#

Joh. 20, 17. Jesus siger: rør ikke ved mig; thi jeg er endnu ikke opfaren til min Fader. Dette Sted forstaaer jeg ikke; thi hvorledes skulde det være muligt at røre ved ham, naar han var opfaren. Der er mig noget Uforklarligt i den Yttring.

NB12:34

#

Luc: 24, 31. Da bleve deres Øine aabnede og de kjendte ham og han blev usynlig for dem. Dette kan forstaaes saaledes, just det at han blev usynlig for dem er Følgen af at de kjendte ham; umidd kan han ikke kjendes; naar man kjender ham – bliver han usynlig. Dette er »Troen« som seer, der er ingen Phantasie-Anskuelse; thi Phantasie-Anskuelse svarer til Hedenskabets Gude-Billeder.

NB12:35

#

Det Bestikkende ved Martensen, er denne idelige Tale om Kant, Hegel, Schellingo: s: v:. Det afgiver en Garantie for at der maa være Noget i hvad han siger. Det er ligesom naar Bladene skrive i Publikums Navn.

#

NB12:36

#

Apostlernes Gjerninger. 3, 17 siger Peter at saavel Folket som Øversterne i Uvidenhed sloge Xstus ihjel. Dersom dette skal forstaaes ganske bogstaveligen, saa er det jo umuligt at faae en bestemt Forestilling om Nødvendigheden af, at Xstus maatte lide just fordi Han var Kjerlighed og Verden ond. Det er næsten som var det en Slags List af Gud. Han vil frelse Mskene, men Mskene kan kun frelses ved Xsti Død; men hvorledes skal det skee, at han bliver slaaet ihjel, naar Mskene see hans Kjerlighed – saa skete det i Uvidenhed. Forsaavidt lader der sig slet Intet belyse af Xsti Liv m: H: t: den Christnes Lod i Verden i Almdl.

Her er en Mængde Vanskelighed og Problemer. Og mærkeligt nok, at her erindres om det Socratiske, at Synd er Uvidenhed, ligesom naar Paulus etsteds siger, at ham blev tilgivet, fordi det var i Uvidenhed.

NB12:37

#

Hvor usikker M. er, sees bedst indirecte. Han kan tilsyneladende i den til en saadan Begrebsbestemmelse indrømmede Paragraph holde sig nogenlunde lige; men paa Steder, hvor han taler om ganske andre Ting indflyder saa stundom uforsigtige Yttringer.

[a] Martensens *Dogmatik*.

Saaledes etsteds (upaatvivleligt i *Englelæren*, i hvert Fald er det i Læren om Faderen og inden § 93) siger han pludselig: vi beraabe os blot paa Skriftens Myndighed. Tak! midt i Speculationen, midt i Systemet det speculative System løber pludselig denne Tanke ind med, denne Tankebestemmelse der er aldeles kvalitativ afgjørende for at være ell. ikke at være.

Og saa i § 93 p. 210 siger han: Idet vi derfor forklare os Syndighedens universelle Phænomen af en msklig Friheds-Akt, der i Slægtudviklingens Begyndelse er foretaget af det Individuum, der maa betragtes som Slægtens begyndende Personlighed - nu kommer det: saa støtte vi os her ikke blot til den bibelske Traditions Autoritet. Altsaa her gjøres Speculationen til et Mere end den bibelske Autoritet.

Hvilket Vaas hans Hele er.

NB12:38

#

Selv vore Kirker udtrykke, hvor overfladisk og udadvendt Alt bliver. Naar man kom ind i en af de gammeldags Kirker, med disse mange lukkede Stole, med de gammeldags Pulpitur, saa fik man uvilkaarligt et Indtryk af, hvor meget der kan boe skjult i et Mskes Inderlighed - disse mange lukkede Stole vare jo som Sindbillede derpaa.

Men nu er Alt Salon, saaledes bygger man nu Kirkerne. Det er flaut og abgenschmakt, at En skulde have en Inderlighed for sig selv, det er Lapserie »hvad skulde vel han have saaledes for sig selv,« nei vi ere Publikum.

NB12:39

#

De fleste Msker have deres Liv bestandigt blot i det Enkelte; de Msker, der have en væsentlig Idealitet forholde sig altid til et Princip.

fE de Fleste tænke over, hvilken Pige de skulle gifte sig [med], om med hende ell. med hende (det Enkelte). De ideellere Msker, for dem er en Pige fE Anledningen til at de komme til at tænke over det at gifte sig, over Ægteskabets Realitet.

Og saaledes paa alle Punkter.

Deraf kommer det, at de ide[e]llere Natur[er] altid tage sig ud som Efternølere – fordi de forholde sig til Principerne, istedetfor at gribe til paa det Enkelte.

Det er, hvad jeg et andetsteds i en Journal har bemærket, saa, at ethvert Genie er en Revision af eet ell. flere principielle Spørgsmaal i Tilværelsen. For de fleste Msker er Alt Tradition, kun det Enkelte er det Ny. Det er Tradition, forsaavidt uden videre givet, at man gifter sig – der spørges blot: med hvem?

NB12:40

#

I Timelighedens »virkelige« Øieblik seer det saa skuffende ud. Man seer en Mængde Msker omkring sig, og man synes dog, at man er lige saa god Xsten som de.

Men i Evigheden! Alle disse Millioner, der have levet. Tænk blot, hvilken uoverskuelig Skare af – Blod-Vidner. Hvis det nu skulde være Maalestokken. Og dog er den endnu større: Idealets.

Gjør Forsøget omvendt. Lad verdslig Ære og Anseelse være Maalestokken, og tag saa blot den samtidige Slægt paa hele Jorden. At være Biskop i Danmark, Excellence – ja det er Noget, naar Danmark er Maalestokken. Men det er næsten et Forsvindende i Verden.

Og i Evigheden er Lidelser Maalestokken.

NB12:41

#

M. er en snurrig En. I Slutning af Forordet til hans *Dogmatik*, siger han: at det der nu tildags er indeni de Fleste er Politik. Hvad vil det sige? Dog vel, at de ikke ere Xstne.

[a] Martensen

Men tag nu Martensens personlige Existents. Hvad udtrykker den? Den udtrykker, at han – redeligt – har taget sin Profit af det store Bedrag med at alle ere Xstne; thi al denne Fornemhed med Hofprædikant, Ridder, at feteres i Selskaber, forholder sig væsentlig til det Sandsebedrag, at vi saadan Alle ere Xstne. See, saaledes har han Intet mod Sandsebedraget – og saa vil han tillige blive sig selv vigtig ved at tale om, at de Fleste ikke ere Xstne.

Tillige kan denne Yttring af ham tjene til et Exempel paa, hvorledes en Charakterløs kan sige Alt, og det gjør intet Indtryk. Naar jeg har ladet Anti-Climacus sige: at Xstheden med alle disse Millioner Xstne er et Sandsebedrag, saa siger jeg egl. mindre end

Martensen, som jo siger, at de Fleste ikke ere Xstne. Og dog vil man maaskee vredes paa mig. Hvoraf kommer vel det? uden deraf, at man har en Forestilling om at det dog skal betyde Noget, naar jeg siger det. Men Martensen – han declamerer. I den Henseende har jo Mynster gjort Veien let.

NB12:42

#

Det maa erindres, at *de tre gudelige Taler om Lilien og Fuglen* er det Sidste jeg har skrevet. De ere af 5te Mai 49. *Sygd. til Døden* er fra midtveis i 48.

[a] *De tre gudelige Taler (Lilien og Fuglen)* og *Sygd. til Døden* m: H: t: Tiden, paa hvilken de ere skrevne.

NB12:43

#

Hvad er der dog ikke præsteret i *Afsluttende Efterskrift*, der er mere end nok til tre Professorer. Men det forstaaer sig, Forf. var En, som ikke havde et Embede og som ikke syntes at ville have det; der var ingen §§ Vigtighed – ja saa er det jo Ingenting.

Den Bog udkom i Danmark. Den blev ikke nævnt eet eneste Sted. Der blev maaskee solgt en 50 Exemplarer, saa altsaa Udgivelsen kostede mig iberegnet Honorar til Correcteuren (100rd) c. 400 a 500rd, foruden min Tid og Flid. Og imidlertid aftegnedes jeg af et Pøbelblad, der i det samme lille Land havde 3000 Subscribenter, og et andet Blad (ogsaa et meget udbredt, *Flyveposten*) fortsatte Discussionen om mine Buxer.

NB12:44

#

Derved har Biskop Mynster virket ubodelig Skade, at han ikke blot i Almdl. har takkeliggjort de endelige Formaal, men ogsaa stræbt at helliggjøre dem, at verdslig Ære og Anseelse tillige var Fromhed!

#

NB12:45

#

Jeg er som en Kloster-Geistlig, en Sjelesørger for Eneboere o: D. – men det Piat som nu kaldes Gudfrygtighed, Religieusitet kan jeg ikke indlade mig paa. Anfægtelse tales der ganske bogstaveligen ikke mere om.

NB12:46

#

Christus havde den Vished, at det at Han leed, var fyldestgørende for Alle, ubetinget for Alle, og den Trøst, at med hvert et Skridt, hvert et Ord af ham »opfyldtes Skrifterne«. Han var Skrifternes Levendegjørelse.

#

NB12:47

#

For Martensen er det ogsaa Charakteristisk, at han aldrig citerer den yngre Fichte, Baader, Günther men bestandigt Schleiermacher, hvem han corrigerer. Det vil sige det mere der er kommet til siden Schll. det profiterer han udendvidere, og profiterer tillige at corrigere Schl.

[a] Martensen

NB12:48

#

At det i en ganske anden Forstand gjælder om geistlige end om verdslige Embedsmænd, at de i eetvæk tale om Levebrød, ligger dog vistnok for en Deel i den idelige Mulighed, en Præst har, til at faae et nyt Embede. En verdslig Embedsmand er næsten indskrænket til Avancement i eet og samme Contoir; men en Præst forholder sig noget nær til Landets 1000 Præstekald. Noget ligger forresten maaskee ogsaa i Livet paa Landet, hvor der ikke er synderlig Andet at tale om end Indkomster.

NB12:49

#

Genierne ere som Tordenveir: de gaee mod Vinden; forfærde Mskene; rense Luften.

Det Bestaaende har opfundet adskillige Torden-Afledere mod eller for Genier: det lykkes – saa meget desto værre for det Bestaaende; thi lykkes det een Gang, to Gange, tre Gange – det næste Tordenveir bliver desto forfærdeligere.

Af Genierne ere der to Arter. Den første Arts Charakteristiske er Bulderet, Lynet derimod er sparsomt, og slaaer sjeldent ned. Den anden Art har en Bestemmelse af Reflexion i sig, ved hvilken de tvinge sig eller tvinge Bulderet tilbage. Men Lynet er saa desto intensivere; med Lynets Hurtighed og Sikkerhed rammer det de udseete enkelte Punkter – og dødbringende.

NB12:50

#

Socrates elskede Ynglinge, og hvorfor? Fordi der i dem er et Pust af det Uendelige, og det var dette han ønskede bevaret.

Tag Mynster, han elsker sandeligen ikke Ynglinge, han elsker demoraliserede Mænd, som ere demoraliserede ved at maatte gjøre endelige Formaal til Livets Alvor – dem lader der sig ogsaa herske over.

#

NB12:51

#

Saa meget har Biskop M. været opmærksom paa m:
H: t: mig, at han har tænkt: det Mskes Ulykke er, at han har megen Idealitet ell. som det hedder mynstersk, at han er upraktisk. M: H: t: ham kan jeg derfor være ganske rolig.

Dette vil sige for fra en Regjeringsmands Standpunkt at skulle blive endog blot farlig, maa man have en Tilsætning af endelig Formaal, ɔ: af det Lavere.

Jo idealere Noget er, jo roligere kan man – forraade det.

En, der vil have mange Tilhængere, som igjen hver vil have sin Fordeel, dele Embederne o: s: v: – han er farlig. En, der ingen Tilhængere vil have, selv Intet forlanger – han er aldeles ikke farlig, thi det er Idealiteten; og Idealiteten, det veed enhver Statsmand, har intet at gjøre i denne Verden.

Dersom jeg forfeilede min Opgave, blev verdslig, vilde ogsaa kæmpe for Magten: jo, jeg takker, saa vilde Mynster blive opmærksom – og jeg vilde blive »farlig«.

Den renere Idealitet er Noget, man aldeles Intet har at frygte af, og Nogen man aldeles ingen Forpligtelse har imod.

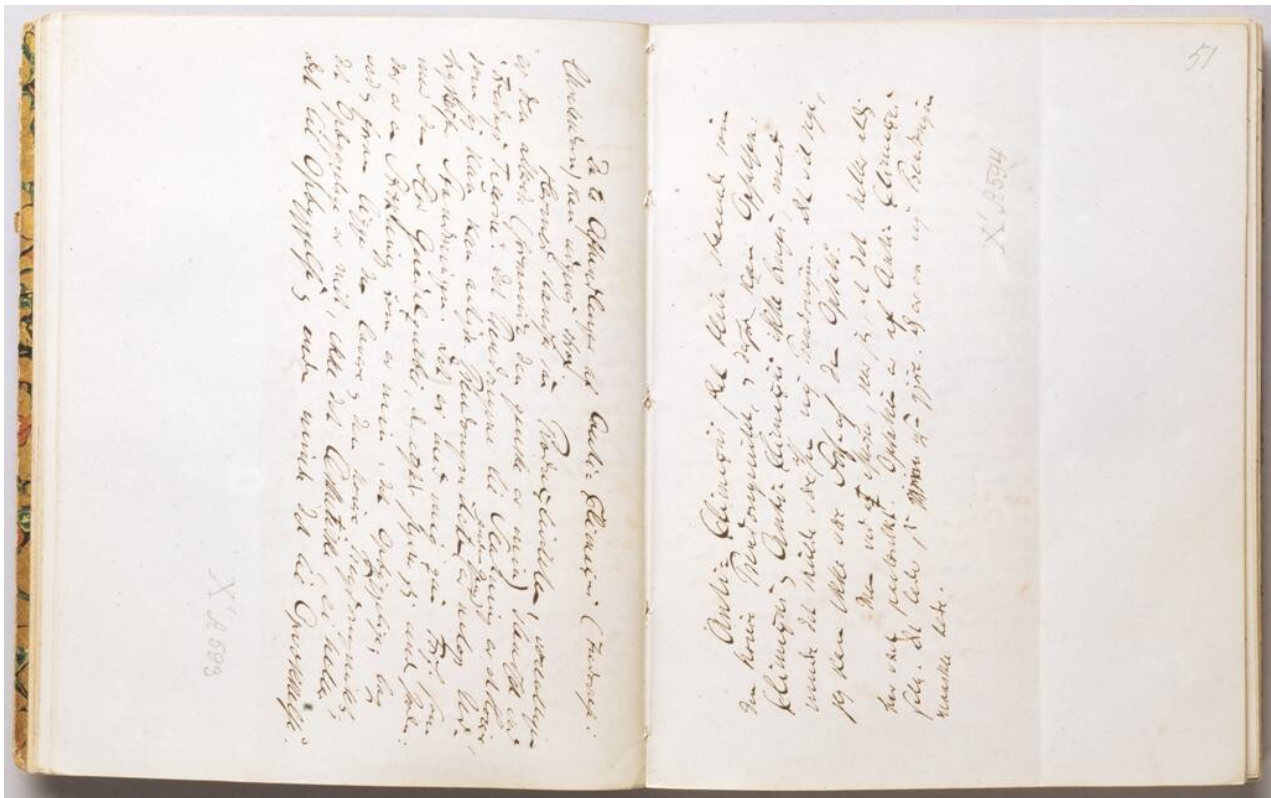
Hvilke Evner jeg havde, at jeg var den Flittigste af alle, hvor redelig og uegennyttig jeg stræbte: det har Biskop M. forstaaet. Men dette kunde ikke bevæge M., ei hell., hvad han dog ogsaa vidste, hvorledes de Fornemmere intriguerede mod mig, og Pøbelen forhaanede mig. Alt dette kunde ikke bevæge ham, til dog med eet Ord at vidne for mig og min Sag. Men derimod kunde han i blødagtig Nydelse af Magten

tage det ganske rolig og selvbehageligt til Indtægt, hvad Fordeel han kunde have af, at jeg, fængslet til Mindet om min Fader, gjorde Alt for at understøtte ham.

Nei, en Statskirkenes Tjener i Mynsters Stuil og en Lærer i Xstd.: de ligne da slet ikke hinanden.

#

NB12:52

5. Journalen NB12, s. [50]-51, med optegnelserne NB12:52 og NB12:53 skrevet på langs ad siden

De to Afhandlinger af Anti-Climacus (*Indøvelse i Christendom*) kan udgives strax.

Hermed standser saa Productiviteten, væsentligen er den allerede (forsaavidt den ganske er min) standset ved »*Fredags Talerne*«. Det Pseudonyme til Slutning er et Høiere, som jeg kun kan antyde. Pseudonymiteten anden Gang er netop Udtrykket for Standsningen. Det er med mig qua Forf. som med den Flod Guadalquibir, der etsteds styrter sig under Jorden: der er en Strækning som er min: det Opbyggelige; bag ved og foran ligger den lavere og den høiere Pseudonymitet; det Opbyggelige er mit, ikke det Æsthetiske ei heller Det til Opbyggelse og endnu mindre det til Opvækkelse.

NB12:53

* Anti-Climacus skal blive staaende som den høiere Pseudonymitet, og derfor kan Opsatsen: Climacus og Anti-Climacus ikke bruges, med mindre det skulde være af en ny Pseudonym. Det vil sige, jeg kan ikke være Forf. af den Opsats.

Men ved at eftersee, seer jeg, at det heller aldrig har været paatænkt. Opsatsen er af Anti-Climacus selv. Det lader sig ogsaa gjøre. Dog er en ny Pseudonym maaskee bedre.

NB12:54

#

Det er et sandt Ord af Luther, i *Prædikenen* over Epistelen paa 1ste Søndag i Fasten, strax i Begyndelsen:

Erfaring lærer ogsaa, at Evangeliet ei er forblevet puurt og reent paa noget Sted i Verden længer end i Mands Minde; men saa længe de have levet, som først have bragt det i Gang, er det blevet staaende og har tiltaget – naar de vare døde og borte, var Lyset ogsaa ude. Saa kom Sekterere og falske Lærere.

Den sidste Bemærkning er mindre vigtig. Det Første er aldeles sandt, kun synes Luther ikke selv ret opmærksom paa den Tanke-Bestemmelse, som ligger deri. Samtidighedens Forhold med Xstus er det Sande, er Situationens Sandhed. Dernæst kommer saa det Deriverede: Samtidighed med en dog i strengere Forstand sand Xsten. Xstd. paa anden Haand er Vrøvl; thi det er Xstd uden Virkelighedens Spænding.

#

NB12:55

#

Det der bidrager til at udpege mig som en Særling og Halvgal, er ganske rigtigt Det, som er det Gode ved mig: at jeg byder et renere Indtryk af Idee. De Andres Liv og Stræben – for Videnskab, dem kan man godt forstaae, da man forstaaer dem i deres Stræben for ell. i Kraft af eet ell. andet endeligt Formaal, det er for Udkommet de prædike Xstd., det er som Prof., altsaa paa Embedsvegne, de docere Xstd: jo, jeg takker. Men er det Xstd?

Derfor er mit Liv ogsaa dog lidt til Forargelse; det Forargelige er, at det dog nogenlunde udtrykker, at der er Idee til. De Andres Liv udtrykke, at der er fede og gode Levebrød til, Titler og Værdigheder: hvad

forargeligt skulde vel deri være, nei, det er Sandhed og Viisdom.

#

NB12:56

#

Jeg finder det er frækt, at christelig Geistlighed og Biskop Mynster fremfor Alle, vover at gjøre i christelig Prædiken det verdslige Begreb af Værdighed gjeldende, hvilket Begreb christelig er et ganske andet.

Verdsligt vilde det være under en Excellences en fornem Mands »Værdighed« at prædike paa Gaden: men gjorde Xstus ikke [det], og har han ikke derved omstemplet Begrebet Værdighed. Verdslig Værdighed er Pyntelighed o: s: v:., samt fornem Fjernhed, christeligt er det at lide for Sandheden, og at naae ganske det daglige Livs Virkelighed.

#

NB12:57

Begrebet »Christenhed« »den bestaaende Christenhed« er det der skal reformeres (den Enkelte).

Maieutik er det der behøves. Det gjælder aldeles ikke om at faae nogen Forandring i det Udvortes, ei heller om at jeg fE, i hvad jeg selv for Gud har forstaaet mig i, fik Hundreder til at efterligne mig; det gjælder om, at Menneskene foranlediges til at blive opmærksomme paa, at hver Enkelt skal søge det primitive Gudsforhold.

En Flankefægtning men dog ikke personligt mod Den og Den kan føres mod Geistligheden, at den dog er blevet altfor verdslig; men ikke som skulde nu her gjøres Forslag til Forandring i det Udvortes.

Det var dog Utaalmodighed, at jeg vilde pludselig trænge ud af den indirecte Meddelelse og personligt overtage det Hele i Egenskab af en Overordentlig. Forvirringen vil ikke være udeblevet trods alle mine Restrinctioner og Clausuler dette Skridt betræffende.

NB12:58

#

Det Christelige Proportioner i et ganske simpelt Exempel.

Skriften siger: søger først Guds Rige – og Landets samtlige Geistlige, som in parenthesi bemærket, maaskee dog først have søgt et Kald – de græde Alle, naar de prædike derover.

Tag nu Virkeligheden. I en samtidig Generation er der En, som gjør Alvor af det. Hvad saa? Mon Staten, mon nogen Privat paanøder Folk Embedsstillinger eller Ansættelser. Altsaa »de Andre« de søge hver Sit, Een det Embede en Anden det Embede, Een gifter sig med den Pige, en Anden med den Pige o: s: v: o: s: v: Kun han staaer tilbage han der først søger Guds Rige.

Men saa ærer vel Alle ham, at han saaledes gudeligt ved først at søge Guds Rige giver Afkald paa alt Andet? Ja, tag det der! Nei, det varer ikke længe, saa bliver der smaaleet af ham, han bliver ynket som et Stakkels upraktisk Msk. o: s: v:

Altsaa: Den, der gjør Alvor af at følge Xstd^s Forskrift, han opoffrer ikke blot Alt – men han bliver tillige ynket og udleet.

Er han nu en stillere ell. en svagere Sjel, saa bærer han dette taalmodigt for Guds Skyld, og saa bliver det vel ikke til mere. Men opløfter han Røsten og vidner, at det er Xstd, at han gjør det qua Xsten: saa kommer det Næste, saa bliver han udskjeldt for en Hykler, hadet, afskyet o: s: v: o: s: v:

Jeg hører Indvendingen – sandt, Biskop Mynster fE er klædt i Fløiel, Storkors af D. og D M., Ordensbiskop, Excellence: mon det vilde falde ham selv ind at sige, at han er blevet dette ved først at søge Guds Rige.

#

NB12:59

#

Skammeligt er det dog som man har brugt det Christelige endog til Raffinade i det Verdslige. Man attraaer det Verdslige trods nogen Hedning – men tillige overklæder man det med – christelig Foragt for alt Verdsligt. Tak, det er at høste to Gange.

NB12:60

#

Der kunde dannes et ret godt Pendant til den Scene hos Holberg i *det lykkelige Skibbrud* mell. de to Tjener[e], hvor den ene læser op: den 10de hujus skrev min Herre et Vers, hvorfor han fik en ny Kjole – og nu den anden Tjener: der kunde dertil dannes et ret godt Pendant ved at lade det være Forskjellen mell. en Apostel og en Prædikant i den bestaaende Xsthed. d. 5te hujus blev min Herre (Apostelen) fængslet; den 5te hujus blev min Herre (Præsten i det Bestaaende) for en Tale om hvorledes Apostelen Paulus blev fængslet, Ridder af D. d. 7 hujus blev min Herre (Apostelen) korsfæstet; d. 7 hujus blev min Herre (Præsten i det Bestaaende) for en Prædiken om hvorledes Paulus troende gik Martyriet imøde indbudet til Taffels hos Majestæten, der behagede at takke ham i de huldsaligste Udtryk.

Scenen kunde betitles et synderligt Sammentræf, og deri fortælles, hvorledes Fortælleren blev Vidne til dette besynderlige Sammentræf mell. To, af hvilke den Ene havde kjendt Apostelen Paulus personligt og holdt Dagbog over hans Liv, den anden var i Tjeneste hos Hs Højærværdighed Oberhofprædikant Th.; og det var disse to der læste Listerne op, ligesom hos Holberg, uden at see hinanden.

NB12:61

#

Da Alt er dobbelttydigt, hvad der hænder et Msk. lige saa godt kan være Prøvelse som Straf, hvilket Individet kun kan afgjøre med sig selv: saa følger jo deraf, at jeg i Forholdet til en Anden som en Anden i Forholdet til mig, skal forklare Alt som Prøvelse. I ethvert Tilfælde, er det en betænkelig Sag, at et Msk. i Forhold til andre Msker er tilbøielig til at forklare deres Lidelser som Straf.

#

NB12:62

§ 128 fra Pag. 291-306 indeholder da Martensens Opposition mod den moderne Videnskab.

[a] Martensen.

Her seer man ret, at det hverken er Kjød ell. Fisk.

Naar det kniber, værger han sig med »Forargelsen«, det »Anstødelige«: s: v: Men see, i næste Øieblik gjør han fra den anden Side selv Anstrengelse for at begribe c: for at vise, at det dog ikke er der.

Det erindrer mig ganske om hiin Note^b i »Smulerne«, hvor en Mand siger: det er det Usandsynlige – bliv nu blot lidt, nu skal jeg gjøre det sandsynligt.

b cfrp. 138. Note

Det er saa klart som Dagen, at min Categorie er den eneste christelige: at begribe at man ikke kan begribe det, at forsage at ville begribe det. Ellers fremkommer en Omsætning af Troen i et ganske Andet, saa jeg ved at gaae videre end Troen ganske rigtigt gaaer fra Troen. I Troen er Forargelsens Mulighed et ophævet Moment; men videre hell. ikke – fordi jeg jo skal bevare mig i Troen. Mener jeg, nu at være perfect i Troen, at have troet nok – for saa at begribe: saa gaaer egl. hele det Christelige ud.

Martensen er aldeles ikke Dialektiker.

#

NB12:63

#

Her seer man ret Subjektiviteten i Xstd. Ellers dadler man det, naar en Digter, en Kunstner o: s: v: anbringer sig selv med i sin Frembringelse. Men dette gjør just Gud, det gjør han jo i Xsto. Og just dette er Xstd. Skabelsen er egl. først fuldendt, idet Gud har anbragt sig selv med. Før Xstus er Gud vel anbragt med i Skabningen, men som et usynligt Mærke, ligesom Vand-Mærket i Papir. Men i Incarnationen fuldendes Skabningen derved, at Gud har anbragt sig selv med.

#

NB12:64

#

Skal det være Videnskabelighed? Hvert Øieblik værger han sig, ved at sige, at hvis vi ikke tænke os Forholdet saaledes, falde vi nu i det Kjættererie nu i det Kjættererie. Hvilken Passiar af en Videnskabsmand! Om noget er et Kjættererie ell. ikke, hvad bryder Videnskab sig derom, dersom det ellers er tankerigtigt. At afvise Noget fordi det er Kjættererie, er aldeles uvidenskabeligt. Mod Kjætterier værger Kirken sig ved Troen og ved Forargelsens Mulighed. Men Martensen er Videnskabelig, han begriber det alligevel. Men kan han begribe det, saa er det jo ingen Maneer at afvise det Modsatte fordi det er Kjættererie.

[a] Martensen.

Et saadant Sammensurium – ja det vil formodl. gjøre stor Lykke! Martensen har ikke een eneste Kategorie, der er ikke mere Videnskabelighed i hans *Dogmatik* end i Mynsters Prædikener; men saa ere disse i andre

Henseender fortrinlige.

Dersom Martensen vilde tage eet eneste Begreb, saa skulde jeg snart vise ham, at han hverken er det Ene ell. det Andet. Men en saadan stor Bog, og saa alt det Apparat, og saa hele *Dogmatiken*, og saa garderet ved alle haande Udflugter, naar det kommer til Stykket, at Systemet endnu ikke er ganske færdigt o: D.!

#

NB12:65

#

Det er meget sandt af Tersteegen i » *Stimme aus dem Heiligthum*«

v. 63. (p. 515 i min Udgave af Tersteegens *Skrifter* v. Georg Rapp, Essen 1841)

Untreu und Trägheit zu verhehlen,

Läßt man sich zu den Schwachen zählen;

Man scheut, zum Schein, den frommen Schein,

Wenn man nicht Lust hat, fromm zu sein.

NB12:66

#

Deri ligger ogsaa det Veemodige for det Overordl, at det i Øieblikket seer ud som var den Overordl. det Eneste, der ikke udrettede Noget; selv en Skolelærer paa Landet, enhver Familiefader o: s: v. udretter dog mere end den Overordentlige, gjør dog Nogen ell. Nogle Gavn, medens den Overordl. ene er til for Ideen.

Sagen er den Overordl. er egl. til for at notere den nye Priis og skrue Prisen op – dette er Noget der i en vis Forstand ikke interesserer et eneste Msk. De Andre, Alle, som leve i det Bestaaende, det Givne, operere ved at gjøre Omsætninger til den givne Priis.

NB12:67

#

Tag Paradoxet bort fra en Tænker – saa har Du en Professor. En Professor han raader over hele Rækken af Tænkere fra Grækenland til den seneste Tid; det seer ud som stod Prof. over dem alle. Jo jeg takker, han er naturligviis et uendeligt Ringere.

En saadan Prof. som fE salig J. Møller, det var en rigtig Professor; han forstod at borttage Paradoxerne.

NB12:68

#

Al christelig og overhovedet al ethisk Erkjenden er ikke hvad den er, naar den er udenfor sin Situation.

En Situation (Virkeligheden nemlig, ell. at man udtrykker det Erkjendte i Virkeligheden) er *conditio sine qua non* for den ethiske Erkjenden.

Dette er der ogsaa gjort opmærksom paa i Slutningen af Skriftet: kommer hid Alle I, som arbeide og ere besværede.

NB12:69

#

At den »christelige-Stat« er baseret paa en Usandhed, for ikke at sige en Løgn,

oplyst ved Biskop Mynsters Existents.

Den »christelige-Stat« er jo den, hvor Alle ell. dog Gjennemsnittet af de Undersaatter, som ikke vitterligt bekjende sig til en anden Religion, ere Christne.

Naar saa er, saa udvikler der sig naturligviis et fast Begreb Geistlighed, det bliver Embedsmænd som de verdslige, og der bliver nogle af dem meget høie og fornemme ligesom og rigeligt gagerede.

Naar saa er – thi dersom saa ikke er, dersom hverken alle Undersaatter, ell. væsentligen langt fra Gjennemsnittet ere Xstne: saa vil jo den christne Kirke blive et lille ell. et mindre Samfund i Staten, og det at være christelig Præst hverken en Embedsstilling ei hell. synderligt profitabelt, kort aldeles ingen Opgave for Ærgjerrige.

Tag nu Biskop Mynster. For at være noget saa fornemt og qua Geistlig, maa der være en christelig Stat; hans hele Tilværelse qua fornem Geistlig støtter Begrebet »christelig-Stat«, paa hvilket den selv hviler.

Men hvorledes lever nu den Mand, ell hvad udtrykker hans Liv existentielt, hvorledes er det redigeret fra tidligste Tid? Hvad hans Liv udtrykker er: lad os for Gud i Himlens Skyld ikke komme i Kast med Mængden af Msker (- i den christelige Stat, som jo altsaa ere Xstne -) lad os leve saa fjernt og fornemt fra Gjennemsnittet af Msker som muligt; om Søndagen prædike vi, men naturligviis i det pragtfulde Guds Huus, garanteret af al mulig Fornemhed »derudenfor, nei, der skal jeg vel vogte mig for at prædike« (dette ell. noget Lignende har han selv sagt i en Prædiken mundtligt; det findes anført i Journalen etsteds, vistnok i NB¹¹, og sandsynligviis er det saa trykt i hans senere udgivne *Prædikener*); lad os være en lille Kreds, som holder sammen. (Der staaer ogsaa i een af hans sidst udgivne *Prædikener*, hvor han vil trøste i Anledning af 48 »der gives dog endnu Kredse« nemlig hvor man nogenlunde trygt kan indrette sig).

Jeg vil nu her ikke videre dvæle ved, at de Kredse ell. den Kreds han holder sammen vistnok neppe er den bedste Samling af Xstne, men er de verdslig Fornemme. Nei, selv om hiin Kreds var de bedste Xstne: hvilken Usandhed. Han tager Profiten af det Sandsebedrag, at der er en christelig Stat (Profiten er at være Biskop, øverste Embedsmand, Fornemhed og Anseelse, Embeds-Bortgivelse og anden Nydelse, store Indkomster) og existentielt udtrykker han, at Mængden af Msker er intet mindre end Xstne, men raa og uvidende Pøbel.

See det er den christelige Stat.

Hvad der gjælder om Biskop M., det gjælder mere ell. mindre om enhver Geistlig i Hovedstaden. Med Geistlige i en Landsby-Menighed er Forholdet noget Andet; de nyde ikke synderlig Fordeel af den saa kaldte christelige Stat.

NB12:70

#

§ 217, pag. 447^b maa bemærkes. Martensen antager, at skjøndt Alle ere døbte, ere »der Tusinder og Tusinder som henleve deres Liv, uden at komme i et personligt Forhold til Xstus.« og der er »kun en liden Skare virkelig Opvakte og Gjenfødte.«

[a] Martensen

b cfr. videre p.449ø »den forberedende Naade, et Begreb, der vel nærmest har sin Anvendelse udenfor Kirken« ja, det skulde jeg mene; og det med at give alle Skin af at være Xstne er Spilfægterie. cfr Journalen NB¹¹ p. 258.

Aber - med hvad Ret har man saa frembragt det Skin ved at døbe Alle. Hvis den christne Kirke havde holdt sig fri for Svogerskabet med Staten (men saa var det gaaet løs paa de Geistliges Beqvemmelighed): Spørgsmaal, om der saa ikke ville være langt flere sande Xstne? Kirken har hildet sig selv i et Sandsebedrag, som netop vanskeliggjør Opvækkelse til Xstd.

#

NB12:71

#

Digterisk af en digterisk Person

om Biskop Mynster ell.

en saadan Erscheinung i Almdl.

Jeg negter ikke, hans Gestus ere mægtige Armbevægelsen et Mesterstykke; naar han slaaer sig for sit Bryst ell. paa sit Bryst (hvor Storkorset sidder funklende) og siger »da Paulus stod i Lænker for Festus« saa, ja saa finder jeg ikke den fjerneste Lighed mellem Paulus og Eminentzen – ikke som var dermed sagt, at Eminentzen er uden Lænker – han staaer jo, just i det Øieblik, lænket i hele en verdslig Fornemheds Hæder, lænket i en verdslig Fornemheds Trælle Hensyn. Talen om ham kan derfor ikke hell. vedblive som hans om Paulus: da Paulus stod i Lænker »han var dog fri« – thi hans Eminentse skjøndt fritstaaende skjønnes intet at være mindre end – »fri.«

NB12:72

» *Indøvelse i Christendom*« bliver det Sidste, der bliver at udgive. Der ender jeg for denne Gang.

Der er altsaa taget Aaret 48 med; thi det af Anti-Climacus er Alt fra 48. Resten er fra 49. Det angaaende Forfatterskabet bliver efter Bestemmelsen at henlægge.

Udgives »Indøvelse i Christendom« saa er det indfriet, hvad der blev antydet paa flere Steder, at gjøre Alvor af at sætte Forargelsens Mulighed. Dette forholder sig ogsaa væsentligen til min Opgave, der bestandig er, at skrue Prisen ved at anbringe et Dialektisk. Men ogsaa af den Grund maatte der bruges en Pseudonym. Det, der repræsenterer det dialektiske Moment, har altid været af en Pseudonym; at ville gjøre mig selv dertil, var baade usandt og altfor frygtelig voldsomt et Middel til Opvækkelse.

NB12:73

#

Docere Alt kan Martensen. I *Dogmatiken* p. 456 m: »Jo mere levende og kraftig Troens Forkyndelse optræder i Verden, desto mere bliver den et Tegn, der modsiges, og Verden nødes til [at] aabenbare sit Fjendskab mod Sandheden, der just ved denne Modstand virker.« Meget godt for Udenads-Læsning –

[a] Martensen.

thi nu Martensens Liv: han ligger i med Speculationen, beiler sminket til Philosophiens Gunst, accomoderer o: s: v: o: s: v: – og dette priser han saa selv som Viisdom i Modsætning til Paradoxet. Men uden Paradox lader Troen sig ikke forkynde kraftigt, og Paradoxet er det just der spænder Verden i Torturen, saa den med ell. mod sin Villie maa blive aabenbar.

See det kan man kalde en Professor, nu ja, i Modsætning til en Tæinker.

#

NB12:74

#

Som jeg i alle Retninger har viist, at hele det Moderne er en Forrykkelse af det Xstlige tilbage i det Æsthetiske: saaledes er ogsaa her en Forrykkelse: at man har aldeles forvirrende udvidet Begrebet om den forbere[de]nde Tilstand for det at være Xsten. Msker i Tusindviis, der langt, langt fra i H. t: Indtryk af Xstd staae paa lige Trin med Katechumener, har man udendvidere gjort til Xstne. Derved bliver der saa Avancement, skal Saadanne være Xstne, saa bliver en maadelig Catechumen en udmærket Xsten. Og dette er omtrent Forholdet i »den bestaaende Xsthd.« Som overalt har man ogsaa her ladet Pladsen N° 1 gaae ud, ladet en Plads N° 3, som ell. intetsteds har hjemme, rykke op i virkeligt Nummer, og Classen N° 2 bliver N° 1. Apostlene, de første Xstne, Sandheds-Vidnerne o: s: v: blive Phantaster.

[a] Grund-Forrykkelsen i den moderne Christenhed.

NB12:75

#

*Dogmatiken*p. 480 n: og 481 ø.

[a] Martensen

Det var en snurrig Syllogisme! Tidligere i § udvikler Martensen, at en mundtlig Overlevering er udsat for Forvanskning i Tiden. Derfor er et skrevet Ord nødvendigt. Og nu vedbliver han. »Derfor finde vi ogsaa, at Christus ikke beraaber sig paa Jødernes mundtlige Tradition, hvilke han i mange Maader betegner som Plantelser, der skulle oprykkes, hvorimod vi idelig høre ham sige: der staaer skrevet, høre ham spørge: hvorledes læser Du?« Hvilken Syllogisme. Er det fordi Xstus anseer det skrevne Ord for tilforladeligere, er det derfor han beraaber sig paa det Skrevne ikke paa det Mundtlige, altsaa Xstus antog forresten begge forresten lige guddommelige! Og nu denne Syllogisme, der i en Mellemsætning indskyder »at Xstus betegner den mundtlige Overlevering i mange Maader, som Plantelser, der skulle oprykkes« – en Mellemsætning, der giver en ganske anden Betragtning af Sagen, og tilintetgjør det

[b] Anm Gud veed om man ikke engang gaaer videre ad den Vei og siger: et skrevet Ord er saa let udsat for Forvanskning, selv en Skjønskriver kan saa let skrive feil: derfor var et trykt Ord nødvendigt.

Sluttende i hele Syllogismen.

Det Hele er saadan en Præke-Syllogisme. Den er brugt af Mynster i hans Prædiken om Guds Ord; men Martensen skulde forbedre!

NB12:76

#

M. synes at stikle til mig ved denne Tale om et sygeligt egoistisk Liv som Enkelt (det er i den § om *Gjenfødselen §. 234.*).

[a] Martensen om mig.

Hertil maatte svares. Hvad Xstd. forstaaer ved Sundhed er noget ganske Andet end hvad det verdslige Msk. forstaaer ved Sundhed. Det verdslige Msk. vil forstaae ved Sundhed: at give en uendelig Stræben en god Dag, men at være klog paa de endelige Formaal, at faae sig saa hurtigt som muligt et feedt Levebrød og en Fløiels-Mave, at leve i de fornemme Kredse, Intet at gjøre uden at have jordisk Fordeel der af, ikke phantastisk at tjene gratis end sige at give Penge til (nei saa hellere, at benytte sig af den Fordeel at Consistoriet lader Ens Bog trykke gratis – og saa lade sig det refundere af Forlæggeren) – naar man saa dertil er to Gange gift: saa vil det verdslige Msk. ansee En for meget sund, ja endog ansee det for et Beviis paa sjelden Sundhed, at man selv i sin Ethik kan docere, at det andet Giftermaal ikke er at prise.

See i den Forstand er jeg rigtignok en sygelig Person – og en Egoist.

Det at bøie sig for en Idee, at tabe noget af den animalske Sundhed til egennyttigt at være om sig o: D: det anseer Xstd. netop for et Tegn paa Sundhed.

#

NB12:77

#

I en *Anmærkning til § 255* hvor M. taler om »den Erfaring, at der ere mange Døbte, som ikke ere personlig Gjenfødtte og Troende«, forklarer han dette af flere Grunde, blandt Andet »af Kirkens ufuldkomne Forvaltning af Sacramentet, idet den ofte har givet Daaben til Saadanne, om hvilke den menneskeligviis maatte forudsætte, at Betingelserne vilde fattes for Naadegavens Udvikling«.

[a] Martensen.

See, det var en anden Snak. Der, har M. nok ikke confereret med Mynster. Ved Hjælp af det Martensenske er Stats-Kirken sprængt, han som jo antager, at der ere Tusinder og Tusinder, som ikke ere

Troende og Gjenfødte, men deres Børn ere jo altsaa at udelukke fra Daaben. Mynster forstaaer sig bedre paa Stats-Kirke, han vil endogsaa have Børnene tagne med Magt for at døbes.

I den følgende § har han dog selv mærket noget, og indseer, at man let kunde komme til consequent at opgive Barnedaaben.

Derpaa gaaer det da som sædvanligt, han bestemmer egl. slet Intet; han antager nu i § 256, at man udenvidere skal døbe alle Børn.

Det er dog Spilfægterier som Alt.

NB12:78

#

See, det er overhovedet det svigefulde ved alt det Martensenske. Det at det Christelige er Daarskab for Verden skal være Alvor. Den Xstne skal altsaa villigt lide dette, at det, som er ham det Høieste, er Verden Daarskab. Men her kommer Udflugten. Istedetfor at ville lide dette, gjør man det der er Daarskaben til Udtrykket for det Dybe, det Dybsindige, saa det egl. bliver en Strid mell. Overfladiskhed og Dybsind. Det er det uærlige. Man skal tilstaae, at det er Daarskab, fordi nu Gud vil det saaledes, og at derfor tør jeg ikke Andet end troe det. Men er Daarskaben blot Udtrykket for det overordl. Dybsindige – hvo vil ikke gjerne være dybsindig!

[a] Martensen

#

NB12:79

#

Om Ordinationen faaer man at vide »at den ikke meddeler overordl. Gaver« »men at den dog hell. ikke blot er en Ceremonie«

[a] Martensen.

Godt, hvad er saa Ordinationen?

Men saaledes er det overalt. Det seer ud, som var det Noget – men egl. bliver der Intet sagt.

Martensen maatte socratisk reduceres til Ja – og Nei, thi han er ganske det Sophistiske: paa den ene Side og paa den anden Side.

Med Martensen vilde jeg aldrig inklade mig uden at have Notarius publicus med, for dog at faae Noget til at staae fast.

#

NB12:80

#

Den der skal være Lærer i det Existentielle maa altid selv være mærket af, at have udsat sig for Det, som er i den almdl. Mening den største Fare.

Da det Christelige streed med de umidd. Lidenskaber, da Kjødets Lyst og Alt hvad dertil hører, var Mskenes største Fare fordi det var dem det Høieste: da maatte Læreren ved at være ugift og paa anden Maade vise, at han var Læreren.

I Forstandens Tid er »Grinet« den af alle meest frygtede Fare, alt Andet kan et Msk. i vor Tid lettere taale, men det at blive latterliggjort end sige overleveret til dagligt at udgrines: denne Fare gyse Mskene mere for end for den marterfuldeste Død og kun i en Art afsindig ell. dæmonisk Rapport til Rædselen, sige de om den der saaledes kommer i Fare: det er Ingenting, hvilket just hører med til Marteren.

Altsaa dette er Faren. Og derfor bør Læreren i vor Tid være mærket af at være forsøgt i den Fare.

Andre bevise jo rigtignok af store Embeder, høie Rang, Stjerner og Baand o: s: v: deraf bevise de, at de ere Lærere. Jeg beviste ved det Skridt at udsætte mig for Grinet, at jeg idetmindste har Begreb om hvad det er at være Lærer.

NB12:81

#

I en vis msklig Forstand maa man stille Sagen ganske omvendt af hvad man ellers gjør. Man pleier, at finde det aldeles i sin Orden at Disciplene følte sig forladte ved Xsti Bortgang, at der maatte et Mirakel til for at styrke dem, at de sagtens kunde være stærke, saa længe Xstus var hos dem og Deslige.

Man glemmer, hvad simpel msklig Erfaring lærer. Discipelen fører i en vis Forstand en forknyttet Existents saa længe Mesteren lever med ham. Discipelen kan i en vis Forstand ikke komme til at være sig selv, vakler mell. snart hvert Øieblik at ængstes ved Lærerens Dom, som er saa lige ved Haanden, snart hvert Øieblik at ville støtte sig ved ham.

Loven er bestandigt den: at just for at faae hele sin

Styrke, maa et Msk. ikke have synlig Hjælp men kun usynlig Hjælp. Den samme guddommelige Hjælp der som usynlig er absolut hjælpende, er i en vis Forstand, msklig talt, ogsaa vanskeliggjørende, naar den er synlig.

Det er dog vel ogsaa Meningen af Xsti Ord: at det er dem gavnligt, at Han gaaer bort; thi ell. kan Aanden ikke komme.

NB12:82

#

Xstd. er og skal være i sit Første saa forfærdelig, at kun et absolut skal kan drive et Msk. ind deri. Men dette Første har man afskaffet. Saa har man taget Xstds Andet: Mildheden – og den anbefaler man nu af forskellige Grunde, man forsvarer den o: D.

Men det vil komme Slægten dyrt til at staae. Thi som et forkiælet Barn til sin egen Fordærvelse faaer Forældrene bevæget til ikke at være strenge: saaledes har Slægten til sin egen Fordærvelse faaet dem der skulle befale og bruge Myndighed narret til ell forskrækket til ikke at turde sige: Du skal.

Hvad Verden allermeest behøver er nu: dette Du skal, udtalt med Myndighed. Det er det Eneste, der kan give Fart; og Den forstod sig ikke ilde paa sit eget Vel, der bønligt bad en Anden: tael blot strengt til mig.

»Du skal« er afskaffet. I ethvert Forhold, selv i Prædikenen gjøres de Samtidige til Instantzen; Taleren ell. den Enkelte anbefaler sin Sag, sine Varer, det være Rosiner ell. Xstd – men der er ingen Lærer, og ingen Forsamling af Lærende, o, langt fra, enhver Forsamling er Mesteren og den Enkelte en Examinand.

#

NB12:83

#

I Sandhed dersom jeg dog engang oplevede den Situation, at En havde det Forfærdelige og kom til mig for at jeg skulde trøste! Men det er en frygtelig Qval saaledes at være uproportioneret: med de religiøse Forudsætninger og Forfærdelser jeg har – at skulle trøste for Tandpine og sige, at det nok gaaer over til imorgen, for ulykkelig Elskov og sige, at om et Aar er de nok forlovede paa en Frisk o: s: v: o: s: v:.

NB12:84

#

Man skulde synes det var Ulykke nok: ikke at kjende sin Besøgelses Tid – og dog fremstilles det tillige som Det, der skal straffes, ell. Det, hvorfor man straffes. Saaledes i Evangeliet paa 10de Søndag eft. Trinitatis.

I den Forstand er Synd Uvidenhed, men en strafbar Uvidenhed.

#

NB12:85

#

Det er god Passiar af Martensen, etsteds i Dogmatiken siger han, at selv om Apostlenes Skrifter vare anonyme: saa vilde man kjende deres gudd. Charakter, deres Qvalitets-Forskjel fra alle andre Skrifter.

[a] Martensen

Her har vi Kjætteriet, uden at Martensen tænker paa det. Det Gudd. skulde altsaa dog have den ligefremme Kjendelighed.

Nei det Gudd. har overalt paradox Kjendelighed.

En Apostels Taktik er ikke den: at foredrage en Lære – og saa kjende vi Andre, at denne Lære er gudd. Nei, en Apostel træder med sin Lære midt ind iblandt Mskene, og siger: denne Lære er af Gud. Hermed er der sat en Pind for alle intellectuelle Overveielser, og det vil nu beroe paa, at Apostelen holder ud, hvad der følger af dette Skridt.

Men Verden er nu i Gud veed hvor mange Aar aldeles afvænt med at der overhovedet naaes »Virkelighed« ell. at see en Personlighed i Virkelighed. Overalt lutter Sandsebedrag, som gjør at al Opmærksomhed drages bort fra Personligheden. Snart er det Publikum, snart Redactionen, snart Videnskaben, snart Speculationen o: s: v: o: s: v:.. Det er altid som det hedder »Sagen« – i ethvert Fald er der ingen Person, og i ethvert Fald har man maaskee valgt at stride paa den Maade, fordi det er ingen Sag.

I Forhold til alt Guddommeligt er det Paradoxe med, og derfor behøves bestandig denne Personlighed, der ved at paastaae at det er guddommeligt, ved befalende at trænge ind paa de virkelige Msker, tvinger dem til Afgjørelse.

Jeg kjender intet Msk., om hvem det i strengeste Forstand gjælder at hans Liv har naaet Virkeligheden. Det seer skuffende ud, men ved nærmere Eftersyn seer man hundrede Sandsebedrag, som gjør, at han

dog ikke ganske personligt er til, at Virkeligheden ikke kan komme til at faae fat paa ham ganske personligt. Ingen siger: jeg. Een taler i Aarhundredets Navn, En i Publikums, En i Videnskabens, En paa Embeds-Vegne, og overalt er deres Liv garanteret ved Tradition at »Andre« »de Andre« gjøre lige saa.

De Fleste i vor Tid ville vist ganske bona fide være af den Mening, at en Apostel – hvis Bogtrykkerkunsten den Gang havde været opfundet – lige saa godt kunde have virket ved Presse, udgivet sine »Ideer Maximer o: s: v:« og selv levet paa almdl. Forfatterviis, saa vidt muligt skjult, og da for Alt ikke forskyldende endog blot en saadan Overdrivelse som jeg har forskyldt, ved at tale med Folk paa Gader og Stræder. Ak, og min Smule Overdrivelse er naturligviis kun en uendelig svag og ufuldkommen fjern Antydning af den apostoliske Overdrivelse.

NB12:86

#

Den Religeuse, der i Sandhed troer, at Gud er hans Fader.

Lad mig tænke mig en saadan. Lad det være en Mand, der Intet eier, og er uden enhver jordisk Begunstigelse. Han besøger da, lad os tænke det, en Baron paa hans Baronie. Baronien har den Godhed og vise ham selv omkring. Man bestiger blandt Andet et høiere Punkt, fra hvilket man kan see vidt omkring; og idet Baronien viser ud over den hele Strækning, siger han: alt Det er min Faders, disse Skove, som De seer der^a o: s: v: Derpaa siger den Religeuse: ja, men behag nu engang at vende [Deres] Øie op efter, alt hvad Hr Baronien der seer, enhver Fugl som flyver i det uendelige Rum, det er min Faders. Og i Grunden er da Deres Hr Faders Baronie ogsaa min Faders.

a hvori der er meget Vildt

O, hvor mange ere der vel i hver Generation, der i denne eenfoldige Forstand have Mod til at troe, at det er ganske bogstaveligen saa, at Gud er deres Fader. I den stjerneklare Nat, ydmygt men troende vove at sige til sig selv: det er min Faders«, aldeles fuldt saa fast forvisset derom, som Baronien om, at det er hans Faders.

NB12:87

#

Det er smukt sagt af Luther i *Prædikenen* over Epistelen paa 6te Søndag efter Paaske: at den Xstne maa holde over, hver Dag enten at Gud taler med ham (ved at læse i Guds Ord) ell. han taler med Gud (ved at bede.)

NB12:88

#

En Tilhænger er ikke et α intensivum, men et α privativum.

#

NB12:89

#

At »naae Virkeligheden« betyder ogsaa, at ville være til for ethvert Msk, saavidt man rækker.

Om Søndagen præker Præsten rigtignok om at elske »Næsten« – men see i den saa kaldte Virkelighed har ethvert Msk. saadan en vis Relativitet, hvori han lever; de Andre ere væsentligen ikke til for ham.

Christeligt har jeg ikke Lov til existentielt at ignorere eet eneste Msk. Jeg har Lov til at ignorere en Anonym-Publicist, at ignorere Publikum og alt saadant Phantastisk; men intet virkeligt Msk.

Nu er Ulykken den, at vil man ikke ignorere hele Mængden – saa bliver man Offeret; thi hverken har den Classe af Samfundet Forudsætninger til at forstaae En, ei hell. have ell. give de sig Tid dertil, ei hell. kan man overkomme at tale med hver Enkelt; og endeligen kan en Journalist hvert Øieblik forvirre dem igjen. At være til for Mængden, naar man har noget Sandt at meddele og ikke vil bedrage (thi mundus vult decipi) er eo ipso at maatte blive Offeret.

Her [er] en Collision: christeligt har man ikke Lov til at ignorere eet eneste Msk; men vil man ikke ignorere Mængden, hidser man den mod sig.

NB12:90

#

Fader i Himlene! Naar vi om Aftenen besikke os til at sove, da er det vor Trøst, at Du er Den, som vaager – og naar vi saa vaagne om Morgen, og naar vi saa ere vaagne Dagen igjennem – ak, hvis Du dog alligevel ikke var Den, som vaagede: hvor trøstesløst. Det er derfor kun som en Spøg den Forskjel, vi gjøre mellem at sove og vaage – som behøvede vi kun, at Du vaagede, saa længe vi sove, ikke naar vi selv ere vaagne.

NB12:91

#

Et Vers af Zacharias Werner i hans Pintseprædiken
(2^{det} Bind af hans *Prædikener*)

Gib Wissenschaft, zu wissen, daß das Wissen

Von dem Gewissen uns nicht kann entrissen.

Det er forøvrigt smukt i det tydske Sprog, at Gewissen betyder det Visse og tillige Samvittighed. Samvittighed det er den egl. Vished. Skade, at vi ikke har det Ord paa Dansk.

NB12:92

#

Meget af det der lovprisende tales om Moderens Kjerlighed til Barnet er naturligviis grundet paa en Misforstaaelse; da Moderkjerlighed som saadan blot er en potenseret Selvkjerlighed, hvorfor Dyret jo ogsaa har den. At den Art af Kjerlighed i sit Første er Selvkjerlighed seer man ogsaa af andre analoge Forhold, og hvor det ret vilde blive Enhver indlysende, hvor taabeligt det er med den Art Lovprisen. Saaledes fE en Forfatters Kjerlighed til sit Værk.

I Skriften er det hell. aldrig Moderkjerligheden der som saadan afgiver Sammenligningen for Guds Kjerlighed til et Msk; Sammenligningen er blot Moderkjerlighedens Styrke. Man kunde saa ogsaa bruge andre Billeder fE ved at benytte den Gjerriges Lidenskab o: D: Men et saadant Billede vilde være uskjønt. Derimod er Moderkjerligheden saa smukt et Billede.

NB12:93

#

R. N. har nu i en Billet af 10 Aug opdaget, at Coincidents-Punktet mell. Cl. og Anti-Cl. er Fortvivlelse, og citerer i den Anledning Slutningsordet af Cl. at han ikke siger sig selv at være Xsten, »hvilket jo Anti-Cl. maa erklære for Fortvivlelse«.

[a] R. Nielsen.

I en tidligere Billet meente R. Nielsen, at Coincidents-Punktet var Forargelse. Det var nu langt rigtigere truffet, og hans ny Opdagelse er ganske simpelt en Anti-Climax. Dette er jo Scalaen: hvad metaphysisk Tvivl er, er, ethisk, Fortvivlelse, og, christeligt, Forargelse.

Forsaavidt der forøvrigt er Sandhed i hans Opdagelse, at Modsætningen ganske rigtigt er paa det Punkt: at

erklære sig selv ikke at være Xsten – saa har denne Opdagelse af R. Nielsen den Mislighed, at dette stod i min Billet til ham, som ledsagede Bogen, og hvilken han har modtaget.

NB12:94

#

Den frygteligste Straf over Synden er den nye Synd. Dette vil sige, den forhærdede, trygge Synder forstaaer det ikke saaledes. Men naar et Msk. gyser ved Tanken om sin Synd, naar han gjerne vilde udholde Alt, for dog fremtidig at undgaae at henfalde til den gl. Synd: saa er den nye Synd den frygteligste Straf over Synden.

Der gives nu (især i Forhold til Synd i Tanker) Collisioner, hvor Angest for Synden noget nær kan fremkalde Synden.

Naar saa er, kan der gjøres et fortvivlet Sving forkeert af. Det har Vigilius Haufniensis beskrevet saaledes: Angeren gaaer fra Forstanden. Saa længe Angeren er ved Forstanden staaer det fast, hvad der evig skal staae fast, at Synden skal overvindes. Men i sin Fortvivlelse kan saa en saadan Ulykkelig falde paa, at da den nye Synd jo er Syndens frygteligste Straf, saa skal han maaskee finde sig deri.

Saaledes maa man vistnok forstaae det, naar Quietismen har lært, at et Msk. kunde være frelst, og dog forblive i Synden. I Dødsens Angest skjælver han for den nye Synd – men da den jo er Straffen, saa fanger Fortvivlelsen ham, som var der Intet at gjøre.

Her seer man Forskjellen i, hvordan der skal strides med Fristelse og med Anfægtelse: i Forhold til Fristelse kan det være rigtigt at stride ved at undflye. I Forhold til Anfægtelseskal man igjennem. Fristelse skal man undflye, stræbe ikke at see ell. høre det Fristende. Er det Anfægtelse saa skal man gaae lige mod det i Tillid til Gud og Xstus.

Da man i vor Tid aldeles ingen Forestilling har om Anfægtelse, vilde En, der leed deraf, i vor Tid tillige blive anseet for en ganske overordl. Synder.

NB12:95

#

Man anpriser Det, som en Egenskab ved sand Kjerlighed, at jo flere Offere den bringer, desto mere elsker den Den, som er Gjenstand. Men dette er jo dog ogsaa en Form af Selvkjerlighed; thi Offrene erindre jo En om En selv.

#

NB12:96

#

At Positivt er høiere end Superlativet; Eenheden høiere end Numerus; det Eenfoldige høiere end det Mangfoldige sees fE saaledes. Enhver vilde dog føle det usømmelige i til Gud, for ret at udtrykke sin Tak, at sige: tusind Tak, mangfoldig Tak. – man siger blot (og dette er just det Pathetiske): Tak, o Gud!

NB12:97

#

Min Productivitet betragtet som »Correctivet« til det Bestaaende.

Bestemmelsen »Correctiv« er en Reflexions Bestemmelse ligesom: her – der; Høire – Venstre.

Den der skal afgive »Correctivet« har nu nøiagtigt og grundigt at studere det Bestaaendes svage Sider – og saa eensidigen at stille det Modsatte; dygtigt eensidigt. Just deri ligger Correctivet, og deri igjen Resignationen i Den, som skal gjøre det. Correctivet spenderes jo i en vis Forstand paa det Bestaaende.

Naar saa dette Forhold er rigtigt, saa kan igjen et formeentlig skarpsindig Hoved komme og gjøre den Indvending mod »Correctivet« at det er eensidigt – og han kan faae hele Publikum til at troe der er Noget i det. Du milde Gud. Intet er lettere for Den, der afgiver Correctivet, end at sætte den anden Side til; men saa ophører det jo just at være Correctivet og bliver selv et Bestaaende.

En saadan Indvending kommer derfor fra En, som aldeles manglede Resignation til at afgive »Correctivet« og ikke engang har Taalmod til at fatte det.

NB12:98

#

Det er ganske vist, der gives en Fremstilling af den religieuse Sandhed, altsaa nærmere af Xstd, som kun kan naaes derved, at Fremstilleren lider ubeskrivelige Sjæls-Qvaler.

Naar jeg tænker paa, hvad jeg har lidt Dag ud og Dag ind, ell. i ethvert Fald dog med den nærmest liggende Mulighed, at det imorgen vilde begynde igjen, derhos lidende i anden Potens, de samme Qvaler i

sympathetisk Smerte: saa tilstaaer jeg dog, at det, hvis dette ikke havde været saa, havde været mig umuligt at fremstille Xstd, som det er lykkedes mig. I samme Øieblik disse Lidelser tages bort, vilde min Fremstilling omtrent blive a la Præstens, overfladisk, verdslig, sandselig tryg.

Stundom naar jeg tænker paa mine Lidelser, er det mig som sagde Styrelsen til mig: kjære lille Ven, jeg skal nu engang bruge just den Art af Fremstilling af Xstd. Uden Lidelser lader det sig ikke gjøre. En maa der til. Saa har jeg ladet det være Dig. Tvinge Dig kan jeg let. Men jeg vilde hell., Du skulde finde Dig taalmodigt deri – betænk, denne Tids Lidelse som er stakket og kort o: s: v:« Og saa forliger jeg mig ganske dermed. Jo sandere Fremstillingen af det Religieuse er, desto mere tjener den til Guds Ære og Priis; men naar Lidelserne hjælpe til sandere at fremstille Sandheden: saa tjene jo Lidelserne til Guds Ære og Priis – lad saa mig være glemmt, som var jeg ikke til, om det end er mig, der lider – men Lidelsen er til Guds Ære og Priis.

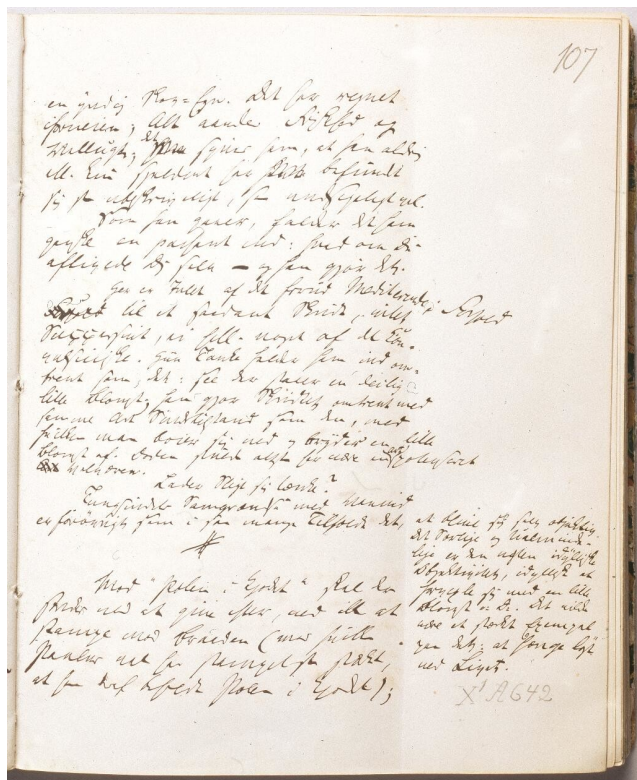
NB12:99

#

Spørgsmaal, om det vilde være psykologisk rigtigt, om det blot, psykologisk, lod sig tænke.

En væsentlig tungsindig Individualitet, som ellers aldrig har været plaget ell. fristet af Tanken om Selvmord.

Han spadserer en Dag i

6. Journalen NB12, s. 107, optegnelsen NB12:99 med tilføjet tekst påbegyndt i hovedspalten og afsluttet i marginalspalten en yndig Skov-Egn. Det har regnet iforveien; Alt aander Friskhed og Vellugt; det synes ham, at han aldrig ell. kun sjeldent har befundet sig saa ubeskriveligt, saa uudsigeligt vel.

Som han gaaer, falder det ham ganske en passant ind: hvad om Du aflivede Dig selv - og han gjør det.

Her er Intet af det forud Mediterende i Forhold til et saadant Skridt, intet Successivt, ei hell. noget af det Convulsiviske. Hiin Tanke falder ham ind omtrent som det: see der staaer en deilig lille Blomst; han gjør Skridtet omtrent med samme Art Sindstilstand som den, med hvilken man bøier sig ned og bryder en lille Blomst af. Døden skulde altsaa her være en Art potenseret Velværen.

Lader Sligt sig tænke?

[a] Tungsindets Samgrændsemed Vanvid er forøvrigt som i saa mange Tilfælde det, at blive sig selv objektiv. Det Særlige og Ualmindelige er den næsten idylliske Objektivitet, idyllisk at forvexle sig med en lille Blomst o: D.: Det vilde være et stærkt Exempel paa det: at hænge løst ved Livet.

NB12:100

#

Mod »Pælen i Kjødet« skal der strides ved at give efter, ved ikke at stampe mod Braaden (mod hvilken Paulus vel har stampet saa stærkt, at han deraf beholdt Pælen i Kjødet); mod Synden skal der strides ved af al Magt at stride imod.

En af de allervanskelligste Collisioner er det derfor,

naar der bliver noget Tvetydigt paa dette Punkt for et Msk, om hvorvidt det er Pælen i Kjødet ell. det er Synd.

NB12:101

#

Det synes nok saa, at det er lettere at forkynde Xstd. for De, der leve lykkeligen, i Sundhed, i Velstand, glade ved Livet – end at forkynde den for Spedalske, Syge, Krænkede o: s: v:; men i en anden Forstand turde det dog nok være langt vanskeligere.

Sagen er man tager det ikke saa nøie med hvad der saadan er Xstd. Skal Xstd. i Sandhed forkyndes for de Lykkelige, De, som glæde sig ved og nyde Livet: saa bliver Xstd. som en Art Grusomhed. Og derimod er det langt lettere at forkynde Xstds Trøst – for Spedalske.

Men Sagen er, man vil helst selv nyde Livet o:s: v: – og derfor er man endogsaa bange for at see en Spedalsk, en Afsindig, en Tigger; man ønsker at forblive uvidende derom – og saa at forkynde Xstd for – de Begunstigede!

O, jeg har seet dette kun altfor nær. Selv har jeg havt min Sjel i Frygt og Bæven og derfor behøvet virkelig Xstd – og saa en ung, livsglad Pige. I Sandhed, send Bud efter mig, naar en forhærdet Synder pludselig i sin sidste Levedag vaagner op til Anger og til Syndsbevidsthedens Qvaler: jeg skal med Guds Hjælp nok prædike. Men en ung, livsglad, elskelig Pige, dog uden noget dybere Indtryk – og saa Xstd! Her veed jeg ikke at prædike. Og dog er hun jo vistnok langt, langt renere end jeg.

Men er da Xstd. ikke for Alle, er den kun for Dem, som syge og sorryfulde ere, for Dem, som arbeide og ere besværede?

Er det en Vildfarelse, at ville gjøre Alle til Xstne?

Disse Vanskeligheder have ofte beskæftiget mig. Jeg bruger saa stundom det Raad, at jeg siger til mig selv: vedkommer det Dig? behøver Du da ikke Xstd? Derpaa svarer jeg ja, og saa passer jeg mig selv.

NB12:102

#

Stundom er det i et mismodigt Øieblik faldet mig ind: Xstus var ikke forsøgt i Sygdoms Lidelse, allermindst i disse af alle piinligste, hvor det Psychiske og det Somatiske dialektisk berøre hinanden – altsaa som var i denne Henseende Forbilledets Liv lettere. Men saa siger jeg til mig selv: troer Du da, at naar Du var ganske sund, saa vilde Du let eller lettere naae Fuldkommenheden? O, lige modsat; Du vilde saa let hengive Dig til Dine Lidenskaber, om ikke til Andre saa

til Stolthed, til en potenseret Selvfølelse o: D. Saaledes ere Lidelserne – om end en Tyngde – en gavnlig Tyngde, som de Skinner, der bruges paa det orthopediske Institut.

Overhovedet ganske legemlig og psychisk sund at skulle føre et sandt Aandsliv – det kan intet Msk. Saa løber strax det umiddelbare Velbefindende af med ham. Aands Livet er i een Forstand en Døden af det Umiddelbare. See derfor er Lidelser en Hjælp. Naar man hver Dag lider, naar man er saa skrøbelig, at Tanken om Døden ganske simplement er strax ved Haanden: saa lykkes det dog lidt med: stadigt at blive sig bevidst at man trænger til Gud.

Legemlig Sundhed, umiddelbart Velbefindende er en langt større Fare end Rigdom Magt og Anseelse.

Det seer rigtignok skuffende ud, som var det endog en Hjælp at være legemlig, umidd. stærk. Men er man det, saa er det næsten en overmenneskelig Opgave virkelig at leve qua Aand. Dertil fordres en Guds Bevidsthed som den var i Gud-Mennesket. Ellers skuffer et Msk. saa let sig selv, og forvexler det umiddelbare Velbefindende med – Aandsliv. Den legemlige Lidelse, den skrøbelige Organisme er et gavnligt Memento.

#

NB12:103

#

Saasnart Kategorien »den Enkelte« gaaer ud, er Xstd. afskaffet. Saa bliver Forholdet dette, at den Enkelte gennem Slægten, gennem et Abstraktum, gennem et Tredie forholder sig til Gud – og saa er Xstd. eo ipso afskaffet. Er det saa, saa er Gud-Mennesket et Phantom istedetfor et virkeligt Forbillede.

Ak, og naar jeg nu seer paa mit eget Liv. Hvor sjeldent dog vel et Msk, der begunstiges saaledes til Aandslivet, og fremfor Alt strengt blev taget i Skole ved Hjælp af Sjels-Qvaler: jeg kæmper næsten i hele Samtidens Øine som en Don Quixote – at det er Xstd. falder dem slet ikke ind, ja de ere overbeviste om lige det Modsatte.

Den nuværende Xsthed gjør ubetinget Xstus til et Phantom existentielt – uagtet de rigtignok forsikkre, at Xstus var et enkelt Msk. Existentielt have de intet Mod til at troe paa Idealet.

Ja, det er sandt, Slægten er voxet fra Xstdommen! Ak ja, ganske i samme Forstand som et Msk. voxer fra

Idealerne. For Ynglingen er Idealet Idealet, men han forholder sig patheticisk til det. For den Ældre, som er voxet fra Idealet, er Idealet blevet noget Phantastisk Noget, som ikke hører hjemme i den virkelige Verden.

I min Dødsstund vil jeg om muligt atter og atter gjentage, hvad hvert Ord i mine Skrifter bevidne: jeg har aldrig aldrig med eet eneste Ord givet Anledning til den Misforstaaelse, at jeg selv forvexlede mig med Idealet – men jeg har været forvisset om, at min Stræben var tjenlig til at belyse, hvad Xstd. er.

Forstanden, Reflexionen har taget Idealet fra Mskene, fra Xstheden og gjort Idealet til det Phantastiske – consequent maa det at være Xsten lægges een Reflexion længer tilbage, det at være Xsten bliver nu at elske det at være Xsten, at stræbe efter det at være: saa uhyre er Idealet nu blevet.

cfr. herom Opsatsen: *den bevæbnede Neutralitet*, hvor jeg har parallelliseret dette med Overgangen fra at hedde σοφοί til φιλοσοφοί.

#

NB12:104

#

Der er to Arter Underviisning. Den ene er den socratiske: at spørge – for at udhungre den tomme Viden. Den anden er omvendt, at den Lærende spørger. Det var virkelig en værdifuldere Bemærkning af Grundtvig engang i en Samtale, at den Underviisning: at spørge Barnet, er forkeert, det er Barnet, der skal have Lov til at spørge.

#

NB12:105

Det er ikke umuligt, at nu da Etatsraaden er død, at hun nu mener, at der fra min Side kunde skee en Tilnærmelse, saa hun altsaa i saa Fald har meent, at Etatsraaden var det egl. der var mig til Hinder. Dette er nu vistnok en Misforstaaelse. Det var just Etatsraaden jeg ønskede og derfor ogsaa søgte Forliget med. Her var aldeles ingen farlige og betænkelige Følger forbunden med et Forlig, og den fornærmede Fader var i mine Øine den alvorligste Gjenstand.

[a] Om »hende«.

Men hvor gjerne vilde jeg alligevel ikke, hvis det ellers

er saa, at hun ønsker det, forlige mig med hende. Hun har dog lidt for min Skyld, lidt hvad der meest kan krænke en ung Pige, om jeg end gjorde Alt for at gjøre Krænkelsen mindre og ogsaa gjorde hende det Forslag om hun ikke vilde hæve Forlovelsen – hun har lidt for min Skyld, Gud veed, hvor gjerne jeg vilde give hende al, al Opreisning. Og ogsaa for min egen Skyld: paa jo lettere Vilkaar jeg kan have hende ude, desto lettere bliver mit eget Liv mig. Reduplicationen af mit Forhold til hende er paa en Maade mit eget Guds Forhold.

Men paa den anden Side. Faaer hun at vide, at det var et religieust og et lidende Hensyn, der bestemte mig i sin Tid – saa risikerer jeg, at hun pludselig desperer[er] over sit Ægteskab. Det er en egen Sag, »at det vilde blive hendes Død«, og hun er den Gifte; en egen Sag, at jeg var »en Skurk« – og nu maa sees i en ganske anden Belysning. Og om jeg end let kunde gjøre alt Dette saa mildt for hende, at der i denne Henseende ingen Fare er – hendes Heftighed og Lidenskabelighed kjender jeg vel. Det er dog sandt, hvad jeg saa tidt har sagt mig selv, jeg er Garantien for hendes Ægteskab.

Dog dersom hun selv skulde falde paa ved et dristigt Vovet at være Den, der forlanger det: i Guds Navn, saa vil jeg ansee mig for forpligtet til at gjøre, hvad jeg saa gjerne vilde gjøre. Ansvarets Første kommer i saa Fald ikke til at hvile paa mig. Ved at gifte sig har hun emanciperet sig fra ubetinget at sortere under mit Ansvar.

Forøvrigt er det ganske vist, at mit Forhold til hende har været mig et ganske nært, præsentisk Studium i at faae Forstand paa hvad Tro er. Thi jeg veed jo i dette Forhold bedst, hvorledes det Tilsyneladende er lige det Modsatte af det til Grund liggende. At jeg har holdt dette Forhold ud, har været mig til Gavn i selv at forholde mig troende til Gud. Medens mit Liv ogsaa gaaer mig imod, og Verden er som idel Modstand: saa troer jeg dog. Den der ingen saadan Erfaring har, han vil ogsaa i Forhold til Gud strax have den ligefremme Forstaaelse, ikke Troens.

Forøvrigt er det aldeles i sin Orden, at just da jeg har været ifærd med at mindske min eksistentielle Fart qua Forfatter, at da ogsaa Tanken om at give hende en ligefrem Forstaaelse er blevet lagt mig saa nær.

#

NB12:106

#

Christus kunde naturligviis, som Gud-Mennesket, holdt ud saa længe det skulde have været, Lidelsen kan ikke antages at tære paa ham; men ellers er det dog

nok typisk at han ikke blev mere end 34 Aar. Skal det at være Xsten i strengeste Forstand holdes ud og fra Barndommen af (hvorved det overvældende Indtryk af Xstd – naar det er streng Xstd, der meddeles – strax lader Børnet forløfte sig) og fortsættes i strengere Forstand uden at komme ind i noget Sandsebedrag: saa bliver en Saadan neppe mere end 34 Aar gl.

NB12:107

#

Et lille Indlæg.

En »høiagtet« stadselig Stadsmand, der forkynder, at Sandheden udlees, forhaanes, bespottes, bespyttes – ved min Ære, ja om det var i min Dødsstund jeg sagde det, hvor jeg var mig tydeligst bevidst, at jeg skulde gjentage det paa Dommens Dag: det er Nonsens! En Rangsperson, kun levende i de fornemste »Kredse«, der rørt forkynder, at Xstus »omgikkens Syndere og Toldere og aad med dem, levede i Selskab med den menige Mand paa Gader og Stræder« – ved min Ære, ja om det var i min Dødsstund, jeg sagde det, hvor jeg var mig tydeligst bevidst, at jeg skulde gjentage det paa Dommens Dag: det er Nonsens! En Mand i et fedt Levebrød, med Fløiels-Mave ell. med Fløiels-Mave i et fedt Levebrød, der forkynder, at Xstus udsendte sine »Disciple« og sagde I skulle Intet eie, hverken Pung ell. Stav – ved min Ære, ja om det var i min Dødsstund, jeg sagde det, hvor jeg var mig tydeligst bevidst, at jeg skulde gjentage det paa Dommens Dag: det er Nonsens!

Eet af To: enten skal Ens Liv dog nogenlunde udtrykke, at man er udleet, forhaanet; at man lever i Selskab med den menige Mand paa Gader og Stræder og æder med Toldere og Syndere; at man er fattig og trængende; eller man skal holde sin Mund om Sligt og præke: om det gavnlige i, at være en høiagtet stadselig Stadsmand, samt paa hvilke Maader man opnaaer »dette Gode«; om det gavnlige i at være Rangsperson samt det behagelige i at leve i de fornemme Kredse; om det gavnlige i at have et fedt Levebrød samt hvilke Fordele, der ere forbundne med en Fløiels-Mave.

Ens Existents er den væsentlige Prædiken. Med den prædiker man hver Time paa Dagen og ganske anderledes mægtigt end den meest Veltalende i det meest veltalende Øieblik. At lade sin Existents udtrykke det Modsatte, og saa lade Munden rende med veltalende Sladder om det Modsatte: er i dybeste Forstand Vaas, og, christeligt, at hjemfalde til Evighedens Dom, om det end i Timeligheden er Veien til de store Embeder, Ære, Anseelse, Folke-Gunst o: D:.

NB12:108

#

Selv Luther sætter det dog ikke rigtigt sammen.

I Prædiken over Epistelen paa 2^{den} Søndag efter Trinitatis prædiker han om: lader det ikke forundre Eder at Verden hader Eder. Næste Søndag (Gud staaer de Hoffærdige imod) prædiker han om Ydmyghed, at uden Ydmyghed bliver man hverken elsket af Gud ell. Mennesker. Nu glemmer han, at de christelige Proportioner er: gjør det Gode og liid derfor – altsaa vær ydmyg – og bliv saa ell. saa bliver Du hadet af Mskene. Saa i andet Moment af samme Prædiken »kaster al Eders Sorg paa Gud« kommer Luther til at tale Noget om, at den Christne maa lide.

Man seer det aldeles udialektiske i den Maade at tale paa. Idet man prædiker opmuntrende til Ydmyghed udelader man Vanskeligheden og sætter det uchristelige Forhold; en anden Søndag trøster man.

Jeg har om Dette udtalt mig i Slutningen af 1ste Deel af Kjerlighedens Gjerninger; men jeg kan ikke noksom udhæve det. Det er ingen let Sag. Nu har jeg i adskillige Aar øvet mig uafbrudt deri, og dog kan jeg ogsaa tidt gribe mig i at svinge uchristeligt af.

Aands-Existentens er uhyre anstrenget. At bevise at jeg har Ret deraf, at jeg udlees, at jeg er i Minoriteten – hvilken uhyre Anstrengelse. Og sæt saa Majoriteten vilde gaae over paa Eens Side, saa at huske paa, at dette jo var Beviset for, at man havde Uret, ell. i ethvert Fald Indiciet. Og at skulle udholde det i en Verden, hvor man lever i Selskab med disse Tusinder og Tusinder, som ikke forstaae sig mere paa Aand end paa Chinesisk!

#

NB12:109

Min Ulykke har det været, at jeg har levet for ideelt ell. for tungsindigt ideelt. Naar man tænker at døe imorgen, saa siger man enten lader os æde og drikke, ell. man stræber at udfylde den Dag idag med idealere Indtryk. Lever man nu hen Aar efter Aar paa den Maade, saa gaaer man Glip af alt det Jordiske. Her seer man en Commentar i det Mindre til det: søger først Guds Rige. Det sandselig-sjelelige Indtryk af at der ligger et langt Liv for En o: s: v: det foranlediger et Msk til at blive som det hedder praktisk, arrangere sig i Livet o: s: v:. Men Aands-Indtrykket er at leve idag; Kategorien en lang Fremtid er en meget lavere Kategorie end »idag«, den lange Fremtid, disse 30 a 40 Aar, er en sandselig-sjelelig Bestemmelse, og intet Beviis for at Msk. har en udødelig Aand, det er blot et Svarende til Dyrets Forsynligheds Instinct; men »Forsynlighed« svarer til det sandselig-sjelelige.

#

NB12:110

#

En sidste Redaktion af en Katastrophe i mit offentlige Liv.

Pøbelagtigheden havde seiret i Kiøbh. tildeels i Danmark; Alle, de som skulde være Instantser Journalisterne selv Politiet despererede og sagde her er Ingenting at gjøre, og Pøbelagtigheden tiltog naturligviis den triumpherede. Dog sagdes det bestandigt men som et Ønske et pium desiderium: det er dog utaaleligt, der bør gjøres Noget.

Spørgsmaalet var nu, om der ikke i Landet fandtes en yngre Anseelse – thi en ældre hjælper under saadanne Forhold ikke, det hedder strax: han er blevet gl., han forstaaer ikke den nye Tid – en yngre Anseelse, som vovede at gjøre Noget.

En saadan var der og kun een eneste: »den store Pseudonyme«, ubetinget det meest ansete Firma, hidtil uden en eneste Plet – og netop venereret af Pøbelagtigheden, der klogt helst vilde have Venskab her.

At »den store Pseudonyme« her pludselig skulde blive sig selv utro og conferere med Andre forud, var jo urimeligt. Altsaa han gjør det udendvidere men religieust besluttet.

Det han egl. havde at gjøre og som var hans Opgave, var om han formaaede med et Par Ord saa gevaltigt at vende Sagen om, at det kunde lykkes ham at imponere selve Udgiverne.

Dette lykkedes. Det er [et] historisk Faktum, Goldschmidt blev usikker, reiste, P.L. Møller kom med Navn under yderst slukøret frem og bukkede, senere reiste han ogsaa. *Corsaren* var tabt, den blev paa en Maade »aldrig Msk mere.«

Spørgsmaalet var nu, hvor dyrt skal den Uegennyttige komme til at betale dette Skridt; thi at det vil koste er jo i sin Orden.

Her laae Opgaven for de Samtidige, der give sig af med at stemme de mere dannede Classers Dom

(Journalisterne af bedre Art). Deres Opgave var at secundere Skridtet og vise, at det var uegennyttigt, det eneste, der var at gjøre, næsten heroisk.

De taug Alle. Her kom Forræderiet – i samme Øieblik saae jeg, at min Stilling lidt efter lidt for en stor Deel uoprettelig vilde blive tabt i Forhold til Borgerklassen.

Jeg holdt imidlertid roligt Position og i Grunden seierrigt. Egl. har jeg aldrig vidst hvor stærk jeg, religieust understøttet, var.

Havde jeg haft Formue nok, i den Henseende roligt kunnet see en længere Fremtid imøde, ell. mit hele Liv betrygget: der behøvedes ikke mere, jeg ene var ubetinget den Stærkeste.

Alt hvad der har været Udmærket i Verden er ogsaa gjerne blevet forraadt af en Samtid. Men Samtidens Forræderie mod mig er af den lumpnere Art, just fordi den er skeet ved et Dobbelt-Forræderie.

Det er de Ansetere, der egl. have forraadt mig.

Forøvrigt bemærkes blot, (hvad der dog karakteriserer mig) at hvor vanskelig min Stilling end var bad jeg dog Journalisterne, som jeg kjendte, ikke at blande sig deri. Det er sandt jeg bad dem derom ell. fraraadte dem det – men hvad jeg dømte i mit stille Sind er noget Andet. Min Sag var reen, Gud indviet, – saa tigger man ikke personligt om Bistand.

Usle Samtid! Den Mulighed jeg ell. bestandigt havde sikkert mig, naar jeg trak mig tilbage fra Forfatterskabet at leve behageligt paa Landet, ved min litteraire Anseelse rangerende ikke lidet over en Landsbypræsts beskedne Stilling – er tabt; naar man er saaledes marqueret er det en Byrde at leve paa Landet.

NB12:111

#

Historiens Dom over Goldschmidt vil ikke være, fordi han forhaanede mig. Nei saa sædelig er Historiens Dom aldrig. Den dømmer Talent, Magt, Kraft o: s: v:. Det var jo den Opgave, han havde sat sig, at forhaane, derefter dømmes han.

Og saa bliver Dommen at han var ussel. Først at han i 6 Aar var Redakteur – og ikke angreb mig, jeg den Heterogeneste af Alle, der altsaa meest egnede sig til den Sort Angreb. At han ikke blot ikke angreb mig, men smigrede og forguede mig. Dommen bliver at han var en daarlig Ironiker, der dog i Forholdet til mig betragtede sig selv som en Yngling og var bange. Dernæst, at da saa jeg gav Ordren, og i den Form jeg gjorde det, at han da benyttede sig saaledes deraf, at han vilde dække sig med det Forsvar: Mag.K. gav mig

jo selv Lov dertil. Dette viser nemlig, at han i Forhold til mig endog betragtede sig selv som en Dreng. (cfr herom etsteds i denne ell. i den foregaaende Journal; men dog nok i denne). Endeligen det, at han ved en List fangedes til at blive aabenbar; thi at udskjelde aldeles det Samme som man selv har forgudet: det er absolut at foragte sig selv.

NB12:112

#

Som En, der spiller i Lotteriet, kun drømmer om Tal og udfinder de mærkeligste Combinationer, fordi hans Phantasie Dag og Nat kun sysler med dette Ene: saaledes gives der ogsaa en Exegetiseren over Skriften, der er, i god Forstand, som besat af den, og derfor kan overalt finde Typer o: D. Dette er slet ingen Feil. Feilen i det Første er at fylde sin Phantasie med saadant Skidt som Tal og mulig Gevinst.

NB12:113

#

Det Ord af Sirach: »Hvad veed Den, som ikke er forsøgt« kunde man gjøre til Motto paa hele den moderne saakaldte speculative Dogmatik.

Stedet hos Sirach angiver Fenelon (det er der jeg læser det 1ste D. p. 165) at være 34, 9.

Sammesteds hos Fenelon citeres et skjønt Ord af Tobiaë Bog 12, 13: Fordi Du var Gud kjer, saa maatte det være saaledes, uden Anfægtelse kunde Du ikke blive. Jeg mener det Skjønne ligger i at lægge Eftertrykket paa fordi og maatte og Du.

#

NB12:114

#

Det er strax et Exempel paa Ulykken af det Christeliges og det Verdsliges Sammensmelten.

Der vil saa existere en Geistlighed, som opretholder det aldeles verdslige Begreb af Værdighed; de ikke blot unddrage sig kløgtigt Farer, Opoffrelser, men de æres og ansees, thi »det vilde være under deres Værdighed« at blande sig i Sligt, nedlade sig til Sligt!

O, Løgn i Jer Hals. Veed I vel, at Eders Tale om den ikke er Gudsbespottelse, saa er den dog at bespotte Xstus! Thi hvad er Xstus? Han er den lidende Sandhed, der fandt det at være det Værdige at

indlade sig med alt det Onde.

Man tænke sig en Præst der paa sit Dødsleie siger: jeg levede paa en Tid, da Løgn og Bagvaskelse, og Misundelse og Nederdrægtighed formeligt triumferede. Men jeg fandt det naturligviis under min Værdighed at nedlade mig til Sligt, at nedlade mig til at ville modarbejde Sligt – og mit Liv blev uberørt deraf. O, min Ven tag Dig iagt – i Døden er det kun det christelige Begreb af Værdighed der trøster; det trøster at turde sige: jeg levede samtidig med Løgn og Nederdrægtighed, men dette veed jeg, jeg kom paa første Pleie; og dette veed jeg, da jeg døde var det Ondes Magt dog mindre; men i ethvert Fald unddraget mig har jeg ikke.

Enten maa Kirke og Stat skilles ad, ell. vi maae paa een ell. anden Maade have Kloster-Geistlige. Man vil sige: »ja men En, der forsager hele Verden og lever af Rødder, han kan i sit Hjerte være lige saa forfængelig som En, der har det Verdslige.« O, det veed jeg, det veed jeg. Men jeg veed tillige, at een Fordeel har man af at have Kloster-Geistlige med, at man dog stundom faaer Handlinger at see, der formaliter erindre om det Christelige; man faaer denne Krydsen, der dog er oplivende, at medens de Fleste handle ud af den Art Forfængelighed, som er den verdslige, saa handler han, hvis han ogsaa er forfængelig, dog ud af den Art af Forfængelighed, som maa kaldes den gudelige. Vistnok er denne for Gud værre end den første, men deraf følger ingenlunde, at hans Handlinger ikke kunne gavne.

Tag Tilstanden her i Kiøbh. den Gang, da jeg maatte tage mig af *Corsaren*. Ikke een eneste Geistlig vovede at prædike mod en saadan Demoralisation, mod Bagvaskelse, mod Løgn o: s: v:. Og alle havde de det Skalkeskjul at det var under deres Værdighed. Det var glemmt, absolut glemmt, at det christelige Begreb Værdighed er lige modsat det verdslige. Og da saa jeg maatte paatage mig christeligt at indfrie det christelige Begreb af Værdighed, at det vilde have været under min Værdighed at have levet med Sligt og ikke handlet, saa maatte jeg lide derfor, ogsaa saaledes, at man fandt det var under min Værdighed!

Hvilken Christenhed. Der er 1000 Geistlige, alle alvorlige Mænd, med Værdighed – og saa slendrer der et ungt Msk. omkring, en Flaneur – og der var, christeligt forstaaet, baade Alvoren og Værdigheden!

NB12:115

#

Det er ret egl. en Resignationens Opgave at afgive Correctivet.

[a] Det at afgive Correctivet.

Først idet man begynder, saa seer den triumpherende Misvisning, der er i Velten, stolt ned paa det stakkels Correctiv »det er antiqveret, noget Tilbagelagt« o: s: v:.

Naar saa Correctivet i sin langsom men stille og dybere Virken efterhaanden har ved sin truende Stilling taget Couragen fra hiin Misvisning, saa lister man sig til at benytte Correctivet og lade som var det det man selv havde sagt. Eller man lader forsigtigt en vis Tid gaae imell., den Tid, i hvilken, saa at sige, Correctivets Operation staaer paa. I den Tid er man officielt taus, det vil sige man skriver ikke. Mærker man saa at Correctivet har Magten, saa rykker man frem, benytter skjult Correctivet – og tager saa Æren for selv at være denne Moderation. Kan det lykkes, gaaer man et Skridt videre. Da man dog kun tager Noget af Correctivet, og da paa den anden Side Correctivet just for at virke maatte styre ud med det Paradoxes Opvækkende: saa lader man Correctivet staae som en Overdrivelse.

Feig Lusken, det er Martensen capabel til.

Hvor nemt med de endelige Formaal. Man er Prof., har en fast Stilling, Levebrød, Ære og Anseelse – og videre Ens Stræben er strax forstaaet. At det er Alvor er jo givet. Saaledes forener alt Jordisk sig her.

Giv Idee-Forholdet, giv en renere ideel Existents, saa er Du som til Overflod, en Art Galskab.

Man søger naturligviis Selskab og Omgang med Alt, hvad der formaaer Noget, alt, hvad der giver sig af med at udsige Domme over litteraire Forhold o: D:. Ogsaa Fremmede passer man vel paa. See det hjælper.

Fr. Bremer har nu behaget at lyksaliggjøre Danmark med en Bedømmelse. Det er naturligviis et Eccho af hvad de Vedkommende selv have sagt hende. Det seer man bedst paa Martensen, der har holdt megen Forbindelse med hende. Hun var saa artig ved en meget forbindtlig Billet at invitere mig til en Samtale. Nu fortryder jeg næsten, at jeg ikke svarede, som jeg

[b] Hun har levet her i længere Tidog havt legemlig Omgang med Notabiliteter; hun vilde ogsaa havt legemlig Omgang med mig, men jeg var dydig.

først havde paatænkt, blot disse Ord: nei, mange Tak jeg dandser ikke. Men i ethvert Fald jeg refuserede hendes Indbydelse og kom ikke. Saa faaer man det at høre paa Prent, at man er »utilgængelig«.

Formodenlig skyldes det Martensens Indflydelse, at Frederikke har gjort mig til Psycholog ene og alene og skaffet mig et betydeligt Dame-Publikum. Det er ordentlig latterlig, hvor i al Verden jeg kan blive anseet for en Dame-Forfatter. Men det skyldes Martensen. Han mærker nok, at ved Universitetet er han i Nedgaaende. Det vilde blive snurrigt nok at læse for R. Nielsen og den egl. yngre Slægt: at jeg er Dame-Forfatter.

#

NB12:116

d. 26 Aug 49.

[a] Om »hende«

Det var et Ønske værd, et Øieblik at være ganske fri i mit Forhold til hende, for at see, hvad Magt hun egl. har. I Grunden har hun besat mig med sine Bønner og Taarer, og dermed, at jeg har taget hende ind i mit Guds Forhold og beholder hende der.

Ved rørende qvindelig Hengivelse, men ogsaa for stærk, har hun berørt et Tungsind som mit. Ved uforsigtigt at bede mig i Jesu Navn at blive hos hende har hun berørt en ængstet Samvittighed som min, der hellere end gjerne vil gjøre Alt for hende, men poeniterende ikke kan gjøre det, en ængstet Samvittighed der selv bedst forstaaer dybt, hvor uendelig den trænger til Mildhed – og saa har faaet den Marter i alle de Øiebliske, hvor Troen ikke er stærk, at jeg jo har været grusom mod hende.

Det er frygtelige Qvaler. Og disse forøges kun ved de enorme Evner, mig er betroet. I Sandhed da Forsynet gav Manden Kraft og Qvinden Svaghed hvo gjorde han saa til den Stærkeste. Deri ligger det Frygtelige i at have med en Qvinde at gjøre, at ved Svagheden bøier hun under og saa – saa strider man med sig selv, med sin egen Magt.

NB12:117

#

Nu skal man da formodentlig til at reformere Kirken; der skal saa holdes Synoder, balloteres o: s: v:

[a] Min Position i Forhold til hvad der vil blive den nærmeste Fremtids Stilling.

Selv de strengeste Orthodoxe selv Rudelbach synes at ville indtage den Stilling, at forholde sig ligefrem til alt Dette, og gjøre hvad han kan for at det da saa maa blive saa orthodoxt som muligt.

Jeg har bestandigt ført Flankefægtningen, angrebet bagfra.

Altsaa just samtidigt med det Høieste at vi skal til at reformere Kirken naaer jeg at levere et Indlæg, der skruer Prisen paa det at være Xsten saa høit, at det bliver tvivlsomt, om der lever een eneste sand Xsten i strengeste Forstand.

Det er at genere! Unegteligt. Men det er ogsaa sørgeligt og latterligt, at man slet ikke er opmærksom paa, hvori Grund-Fordærvelsen ligger.

Min Opgave har bestandigt været at sinke, det er omtrent som naar en Mand staaer lige paa Springet og saa En banker ham paa Skulderen og siger: maa jeg ikke tale et Ord med Dem.

Her ligger mit Coincidents-Punkt med Mynster. Det er det egl. Derivations-middel. Men Sagen er, dette Derivations-Middel er Mynster i en vis Forstand bange for, især naar det er i min Haand. Han har selv saa smaat brugt det, men som en kløgtig Regjeringsmand - her bruges det af En, der er Ingenting (disse farlige og mistænkelige Personer) og bruges med absolut Teleologie.

Dog kan det nok gaae, uden at det kommer til at gaae ud over Mynster, dersom han blot er forsigtig at tie ganske stille og forholde sig ganske rolig. Jeg har bestandigt givet min Operation det Sving som var jeg en aldeles Subaltern, der næsten opererede under Mynsters allerhøieste Auspicier, givet det Udseende af, at han tilnikker det allerhøieste Bifald og at det er afgjørende.

I en vis Forstand er heri noget Ængsteligt, at der ikke kommer om det saa blot var en Blinken i Øiet, en Usikkerhed i Minen.

Men Opgaven er ganske rigtig absolut dialektisk, og jeg kan ikke komme bort fra den Tanke, at hvad der minder mig om min Fader, det skal jeg ikke komme i Strid med.

NB12:118

#

Skulde jeg i Sandhed bede om hendes Tilgivelse, og faae Tilgivelse i Sandhed, maa jeg ogsaa i Sandhed retfærdiggjøre mig og sige Alt. Gjør jeg det, saa faaer hun først ret Forestilling om, hvorledes hun var elsket, om hvorledes jeg var og har været hende tro, om hvad jeg har lidt, om hvorledes just Bedraget, Grusomheden var Omsorg - og saa, saa, sæt at hun saa pludselig fik Ulyst til sit Ægteskab, og begynder hvor vi slap i det første Løb, da jeg jo bad om hendes Tilgivelse, to Maaneder før den egl. Ophævelse af Forlovelsen. Den, som veed, hvorledes hun i sin Tid talte om Schlegel, det vil sige hvor afvisende (erindres

[a] Om »hendes« Tilgivelse.

maa det jo rigtignok, at Situationen, at jeg var Den, der foreslog hende at tage Schlegel, maatte forbitte hende og gjøre hende utaalmodig) vil altid være betænkelig.

Gjøre mig mit Liv lettere kan hendes Tilgivelse ikke. Det er dog til syvende og sidst i Sandhed ikke hende, der binder mig, men mig, der ved hende bandt mig. Saaret jeg fik, ved hendes Haand, men styret af min, var og maatte blive et religieust Saar – Guds Forholdet er det bindende.

Skulde jeg derimod til det Yderste continuere Bedraget, pludselig træde op i Skikkelse af Den, der havde været en Skurk og nu angrede: saa bedrager jeg hende, og hendes Tilgivelse bliver Spilfægterier.

Kjerlig som hun er, hviler hun nu vistnok i sit Ægteskab. Hun forstaaer det saaledes. Jeg var et Msk med overordl. Evner, i en vis Forstand noget for Høit for hende. Men saa var jeg heller ikke den Trofaste. Det var et dristigere Maal jeg sigtede til – hun maatte falde. Men elsket hende har jeg dog, siger hun til sig selv, og jeg vil fromt tilgive ham ja bede Gud for ham. Dette er der, qvindeligt, Mening i. Det hvorved hun holder sig ligeoverfor mig er just ved at være den Fromme^b. Kommer jeg nu med min Forklaring af den Fromme, saa er maaskee Alt forstyrret.

b og Den, som var bedre end jeg.

Mit Forhold er klart nok et Guds Forhold.

Men al Selvplagelse bør jeg forsage. Selvplagelsen ligger egl. i, at jeg indtil Fortvivlelse har villet, at hun absolut skulde forstaae mig. Men det vil Gud maaskee slet ikke, just ved Misforstaaelsen holder han mig i Forholdet til sig, og jeg er i hans Haand saa svag, fordi jeg i ethvert Øieblik, hvor jeg ikke er troende, faaer den Bekymring, om jeg dog ikke kunne gjøre Noget for at blive forstaaet af hende. Naar jeg troende lukker Øinene og tier, saa er jeg i Ro; saasnart jeg ikke gjør det, plager Misforstaaelsen mig, fordi jeg jo i Forholdet til hende har alt Umiddelbart og Alt Udvortes mod mig.

Naar hun nu selv kunde ville forlange en Forklaring af mig, saa vilde jeg vove det. Jeg vilde gjøre det saaledes, at jeg ligefrem sagde til hende: der er et Punkt, som jeg ikke kan tale om, det maa Du ikke forlange af mig, men tilgive mig, at jeg ikke kan tale derom. Og saa vilde jeg forresten sige hende Sandheden, og her mener jeg ogsaa vil være en Grad af Forstaaelse, som dog muligt kunde glæde hende. Jeg kan med Sandhed sige: hun var den Elskede, den eneste, at jeg elskede hende mere og mere, at hun var den Elskede, da jeg forlod hende, at jeg ikke vil elske nogen Anden. Saa maa jeg bede hende et vist Punkt betræffende: at troe mig. Har hun Qvindelighed nok dertil, saa er Forklaringen noget nær absolut. Kunde det være muligt, at hun blev dialektisk og begyndte at gruble over en saadan – afsindig Collision, saa vilde hun være sprængt. Saa længe hun har havt Det at holde sig til, at jeg dog var om ikke et slet Msk.

saa dog En i høitflyvende Tanker beruset, saa er Collisionen der ikke; men skal jeg være den Religieuse, saa er Collisionen der.

Jeg har baaret Ansvar for hende, indtil at bære Ansvar for hendes Liv. Nu har hun jo længst hjulpet sig selv ved et Ægteskab. Hvad Uret jeg har ved at vove mig ind i et Forhold, som jeg ikke kunde realisere, derfor har jeg lidt min Straf; og har jeg ikke lidt Straf nok, ell.har jeg lidt det, i ethvert Fald har jeg at bede Gud om Tilgivelse. At give hende en Forklaring, forsaavidt det er muligt, kan blive farligt for hende, kan forstyrre hendes Ægteskabs Illusion, kan blive farlig for mig, alterere mig mit Guds Forhold. Og selv om dette ikke var, der er endnu eet Hensyn, Hensynet til Schlegel, hvem enhver Forsigtighed skyldes.

Dog som sagt: fordi det kan være farligt, deraf følger ikke absolut at det ikke skal skee; thi stundom kan jo ogsaa det Rigtigste være farligt. Forlanger hun det, saa kan det voves. Gud veed det, jeg vilde det hellere end gjerne.

Maaskee kan det engang blive mig tydeligt, at jeg bør og tør vove selv at gjøre det første Skridt; men Hovedsagen er jo dog mit eget Guds-Forhold, og gift er hun jo dog.

NB12:119

#

En Hedning har sagt: det nytter ikke at ville ride fra Sorgen, den sidder bag ved paa Hesten. En from Mand (Fenelon) har sagt: Sorgen er som en Piil i Brystet – jo heftigere Hjorten løber til for at løbe fra den, desto fastere løber den blot Pilen i sig.

NB. Slet saaledes har Fenelon nok ikke redigeret det, ei hell. sammenstillet det med det Horatziske; men Tanken er af Fenelon.

NB12:120

#

Min Frihed skulde og maatte jeg have; selv paa det billigste Vilkaar havde det dog maaskee været Straf nok for min Stolthed at have vovet mig ud i Noget, jeg ikke kunde realisere. Altsaa min Frihed skulde og maatte jeg have.

[a] »Hendes Forhold til mig«

[b] og visseligen var det ogsaa hende det eneste Tjenlige, at jeg fik den; hun vilde være sprængt, i Løbet af ganske kort Tid havde hun oprevet sig selv, overanstrengende sig selv, fordi hun havde en saa uhyre Forestilling om mig, og dog vilde om muligt svare til et Idealere. Og imidlertid vilde jeg ved min Aandsbeskæftigelse og min frygtelige Indesluttethed have levet i en Verden for mig. Afsindigt, ødsles paa mig, afsindigt det er for Intet, eller vel endog saaledes at hun blev mig en uhyre kvalfuld Byrde, det hverken skulde ell. burde hun. Mit Inderstes Qvaler beholdt jeg jo alligevel. Turde jeg nu have forenet hende med mig saaledes, at dette Inderste blev lukket for hende, og jeg derimod turde anvende al min Evne paa at fortrylle og glæde hende: i Sandhed

det vilde have været mit høieste Ønske. Men forpligter Vielsen mig til at aabne mig ganske, fordømmer den mig, hvis jeg ikke gjør det, fordrer den at jeg skal føre hende ind i mit Inderste: ja i samme Øieblik er Forholdet en Urimelighed, hun er saa afsindigt ødslet paa mig, ødslet paa mig, for at gjøre mig mit Liv kvalfuldere, ogsaa ved at see hendes Lidelse. – Schlegel kan hun i høi Grad forskjønne Livet, hun kan gjøre ham lykkelig, han vil tilbede og takke hende. Muligt hun beholder en inderlig Smerte betræffende sit Forhold til mig; men just den vil maaskee i dybeste Forstand idealisere hende, og Forholdet egl. svare til hendes Væsen, hvori der dog ogsaa var megen Stolthed. Havde hun qvindeligt været nøiet med min første Opsigelse, der var affattet for mig saa ydmygende som muligt, og hvori jeg bad om hendes Tilgivelse – saa var Forholdet aldrig blevet frygteligt. Fortvivlet gik hun over sin Grændse og vilde fortvivlet forcere mig over min: nu blev Forholdet frygteligt. Der var kun Eet, ubetinget kun Eet at gjøre, at understøtte hende ved et Bedrag. Det gjorde jeg, jeg har ikke sparet mig selv. Men derved blev Sagen for mig en Enekamp med Gud. Gud kan i ethvert Øieblik ængste mig med, at jeg mangler hendes Tilgivelse – og deri er jeg dog, msklig talt, saa uskyldig som mulig. Vilde jeg nu bede hende om hendes Tilgivelse, løber jeg Fare for det Gl., at hun, opdagende, at hun dog var elsket, styrter ligesaa fortvivlet ind paa mig igjen. Lykkeligt i en vis Forstand at være Qvinde. Hun aner Intet af alt Dette, »hun klager ikke over, at jeg slog op med hende, men over den Maade, jeg gjorde det paa.«

Maaskee burde hun dog til en vis Grad selv lidt have forstaaet dette, og gjort mig Vilkaaret lidt lettere, maaskee.

Ak, men hun var jo saa ung, og hun var mig saa elskeligt hengiven o i altfor ydmyg Underordnelse til at det kunde falde hende ind, at hun saaledes skulde tage Partes lige over for mig. Dernæst var hun vanskeligt stillet. Hun maatte jo let forud have en Forestilling om, hvor rasende forbittret den i Familiens Øine Frygtelige, Etatsraaden, vilde blive. Fremdeles har hun dog maaskee gjort lidt Uret imod Schlegel ved at tage mig – og nu denne Katastrophe. Endeligen, jeg har selv dialektisk gjort hende Sagen vanskelig. Jeg kunde jo mere ligefrem (enten mildt religieust ell. lidt mere overtalende) forlangt min Frihed. Men at jeg ikke gjorde dette skete med velberaad Hu. Det var af en reen particulier Grund jeg ikke kunde gifte mig, jeg var strandet ikke paa hende, men paa det at gifte sig, og var religieust strandet derpaa. Nu kunde jeg dog umuligt forsvare, at lade hende blive ugift af samme Grund – og det vilde være skeet, hvis jeg havde brugt ganske ligefrem Meddelelse; thi da vilde jeg have fængslet hende til mig for stedse.

Altsaa hun er reen og aldeles skyldfri – skulde ikke ogsaa Uskyldigheden være skyldfri! I ethvert Fald er det umuligt at see hendes Smule Skyld naar man paa samme Tid skal see min uhyre, at »rive hende ud med mig paa Strømmen« ak dette Ord erindrings mig om den allerførste Tid af Forlovelsen, hvor det stod saa tydeligt for mig at jeg havde gjort det. Men da var det

at hun med sit Overmod gjorde mig ganske tryg, saa jeg næsten begyndte at ansee Faren for ubetydelig, siden hun tog sig Sagen saa let.

Min Skyld er at have revet hende ud paa Strømmen, og hendes Skyld er egl. ingen, selv om det var saa, at hun dog tidligere burde indseet, at det vilde være hende en Umulighed at stride sig igjennem til hvad hun ønskede, at jeg var for stærk. Men ogsaa her er hun uden Skyld, thi jeg gav hende jo selv det Vink^c, at stride ved Hengivelse, fordi jeg vidste dette maatte blive mig farligst, som det ogsaa er blevet. Men altsaa er hun dog uskyldig; dog mindede jeg hende stadig væk om at give efter, fordi hun umuligt kunde holde ud med mig.

c Anm Og hvorfor var det redeligt af mig at give hende det Vink? fordi jeg ikke var Herren, men jeg stred selv med en høiere Magt, og i denne min inderlige Striden reflekterede sig hendes Striden med mig, saa det var mig af Vigtighed for hendes og min Skyld, at Sagen ikke blev mig for let.

#

NB12:121

Aphorismer.

[a] cfr.p.187 i denne Journal øverst.

1

Man bliver nu omstunder Forfatter ikke ved sin Primitivitet, men ved – at læse.

Man bliver Menneske ved at efterabe de Andre. At man er Msk, veed man ikke ved sig selv, men i Kraft af en Slutning: man er som de Andre – ergo er man Msk. Gud veed om Nogen af os er det!

Ogi vor Tid, da man har tvivlet og tvivler om Alt, falder Ingen paa denne Tvivl: Gud veed, om Nogen af os er Msk.

2

Der skrives for »Mængden«, som Intet forstaaer, og af Dem, som – forstaae at skrive for »Mængden«.

3.

Philosophien blev phantastisk, især siden man forlod Kants »ærlige« Vei, og gav de bekjendte (ærlige) 100rd til for at blive theocentrisk.

Anm. De 100rd er det bekjendte Kantiske Exempel paa Forskjel mellem det Tænkte og det Virkelige.

#

NB12:122

Mit Forhold til hende.

[a] Mit Forhold til hende.

Min Grund-Skyld er at have revet hende ud med.

1ste Afsnit

Forlovelsen. Jeg væsentlig indadvendt, lidende Tungsinde og Samvittighedens Qvaler, at jeg havde »revet hende ud med«; i Forholdet til hende naturligviis Kjerligheden og Omsorgen selv, maaskee i altfor høi Grad, men jeg var jo allerede en Angrende. Forøvrigt slet ikke opmærksom paa hende, som kunde der fra hende komme nogen Vanskelighed.

2^{det} Afsnit

Hun forsøger sig i et grændseløst Overmod. I samme Øieblik er mit Tungsiind denne Sag betræffende væsentlig borte, og Samvittigheds Qvalerne uden Forbindelse hermed. Jeg aander saa let som ellers.

Her ligger en Skyld af mig. Jeg burde benyttet det Øieblik, til at lade hende slaae op, saa var det blevet hendes Overmods Triumph.

Men Sagen var mig dog for alvorlig, om jeg ikke skulde kunne realisere et Ægteskab, og noget barnagtigt var der dog ogsaa i hendes Overmod.

I ethvert Fald, jeg havde jo nu mig selv paa en Maade til Raadighed – og jeg greb Sagen lidt an i Retning af hende.

3^{die} Afsnit

Hun giver sig, og forklarer sig til det elskværdigste Væsen.

I samme Øieblik kommer mit Første anden Gang igjen, og potenseret ved Ansvar, som jo nu forøges ved hendes qvindelige, næsten tilbedende Hengivelse.

4de Afsnit.

Jeg seer, at det maa blive en Adskillelse.

Her har jeg saa, oprigtig mod hende, forrædersk mod mig selv, givet hende det Raad, ikke at forsøge paa at stride ved Stolthed, thi saa bliver Sagen mig lettere, men ved Hengivelse.

Dog der maatte brydes. – Jeg sender hende hendes Ring i et Brev, som ordret findes aftrykt i det psykologiske Experiment.

5te Afsnit.

Istedetfor at lade Sagen nu være afgjort, gaaer hun op paa mit Værelse i min Fraværelse og skriver mig en aldeles fortvivlet Billet, hvor hun besværges mig for Jesu^b

b Xsti Skyld og ved Mindet om min afdøde Fader ikke at forlade hende.

Saa var der ikke Andet for at gjøre, end at vove det Yderste, om muligt at understøtte hende ved et Bedrag, gjøre Alt for at støde fra, for at hidse hendes Stolthed igjen.

Saa brød jeg Forholdet anden Gang to Maaneder derefter.

NB12:123

Om »hende«.

Nu maa der ikke, uden til visse Tider, tænkes mere derpaa, ellers har jeg Selvplageriet i fuld Gang. Og desuden den Forklaring, den concretere Forklaring, som jeg gjemmer i mit Inderste, den som egl. indeholder endnu nøiagtigere Rædselen for mig: den optegner jeg dog ikke.

For mig betyder hiint Forhold Guds Straf; den blev frygtelig derved, at hun fortvivlet kastede sig saa stærk over paa mig, at hun tynger sympathetisk og i Guds-Forholdet. Sagen vil vel følge mig hele mit Liv igjennem, om den end vil blive lidt anderledes at forstaae i Forhold til min Udvikling.

Hovedsaglig har jeg nu at huske paa atter og atter at takke Gud, at han »selv har givet Forklaringen«, ved at lade hende gifte sig, og derved mildnet Forholdet.

Min Bøn er, at jeg maatte opleve, hvis hun ønsker det, at kunne gjøre hende nogen Glæde til Vederlag for hvad hun uskyldigt har lidt for min Skyld – nogen Glæde, men vel at mærke en saadan, der i Sandhed er hende gavnlig.

Maaskee kommer der den Dag, da hun ganske har glemmt mig, maaskee; i ethvert Tilfælde er det en fri Sag. Hun har engang kastet sig saaledes over paa mit Guds-Forhold, at jeg vel bærer hende for hele mit Liv.

Dog har jeg at vogte paa, at jeg ikke hengiver mig til Selvplagerie.

#

NB12:124

#

Dette er en Fortjeneste ved denne Bog, at have viist, at Statskirken affødte ell. bidrog til at afføde Proletariatet.

[a] Rudelbach om *Kirkeforfatningen* § CXXXI p. 243 o: fl.

Hvor meget heri ligger, synes R. ikke selv at have indseet.

Man lever i Xstheden aldeles ikke christelig ogsaa i Retning af at leve sammen med den menige Mand og hvad dertil hører.

I denne Henseende er mit Liv som en Opdagelse – ak, i en vis Forstand kan jeg sige, at det er en dyrekjøbt Opdagelse. Det Uchristelige og Ugudelige er at basere Staten paa et Underlag af Msker, som man aldeles ignorerer, og fragaaer Slægtskab med – selv om man om Søndagen rørt prædiker om det at elske »Næsten.«

#

NB12:125

#

Min Genialitet havde jeg nær sagt har egl. været mine Lidelser. I ethvert Fald have disse været et Understøttende ligesom det at svømme med Kork.

At have et stærkt Legeme og saa alene ved Aand at skulle fastholde blot fE. at Døden er vis i ethvert Øieblik: ja, god Nat, det bliver ordentligviis kun til Præste-Sludder.

Men naar man er saa svag som jeg, saa falder det ikke vanskeligt.

Hver Dag jeg lever er mig en Anledning til Forundring. Saa dødsens jeg kan være – og at jeg saa lever! Ja min Tilværen er som en Satire over det at være Msk.

Men derfor har ogsaa min Fremstilling Sandhed. Den er Mskene egl kun altfor sand ∴ de ere altfor sandselig stærke til at turde indlade sig med Sligt.

#

NB12:126

#

Forunderligt nok, Noget jeg i den første Tid efter min Forlovelse oftere bragte paa Tale var: at der gaves Msker, hvis Betydning just var at offres paa Andre. Som der ved en Forsending af Frugt gjerne er nogle Exemplarer, som blive stødte, fordi de deels maa bære Trykket af de andre, deels afværge Trykket for de Andre: saaledes er der i hver Generation nogle, som offres paa Slægten.

At dette var min Bestemmelse, derom har jeg tidligt havt en mig uforklarlig Anelse; men nu, just nu blev det mig saa tydeligt, at det var min Bestemmelse - og hvorfor, just fordi jeg var blevet forlovet, altsaa just fordi jeg var kommet uden for min Charakter, og vilde brede mig i Tilværelsen, istedetfor at forblive et intensivt Punkt. Og just i hiin Tanke og at den nu blev mig saa nærværende, laae indirecte Indiciet for, at jeg maatte ud af dette Forhold.

Men forunderlige Reduplication, ak, er det dog ikke som var hun igjen blevet offret paa mig!

#

NB12:127

#

»Guld og Sølv haver jeg ikke« sagde Peter »men hvad jeg haver, det giver jeg, stat op og gaae« senere sagde Geistligheden: Guld og Sølv have vi - men vi have Intet at give.

Dette er foranlediget ved at læse hos Rudelbach (om Kirkeforfatning) at en Prælat, idet han viste et pragtfuldt Vadskebækken, skal have sagt, at nu var det ikke mere sandt: Guld og Sølv have vi ikke. Saaledes som jeg har redigeret det, træder Epigrammet stærkere frem.

NB12:128

#

I Christus som Forbilledet er hvad vi Mennesker maatte kalde det Intellectuelle aldeles ikke fremtrædende. Deraf kommer det, at det vilde forarge os at tænke Xstus lee, Noget der er udtrykt i Psalmens Ord: hvi græder han, som aldrig loe.

Men i Forhold til et Christen-Menneske er det dog en Misforstaaelse at ville være saa ideal, at man ikke kan lee. Desuden gives der selv i det opbyggelige Foredrag en væsentlig medhenhørende Comik, der er lige saa sand, lige saa pædagogisk rigtig som Taarer og Strenghed.

NB12:129

#

Det er nu ogsaa en Ucorrecthed af ham, under saadanne Omstændigheder at trække sig ud paa Landet og blive der længere end sædvanligt. Det er atter en Halvhed, en Art Tilbagevenden til dette Systematiske at virke upersonligt.

[a] Om R. Nielsen.

Han svækker Indtrykket af sig selv og sin Sag. Hans Bog bliver betragtet som et ørkesløst Produkt af Perfectibilitet, der ogsaa skal forsøge sig i Sligt, og nu, ligesom han i sin Tid overdrev qua Hegelianer, nu overdrive. Men det bliver han vel snart kjed af, hedder det, man seer ham nu aldrig o: s: v:

Han fortæller mig i hans sidste Billet, at han har havt ude i Lyngby et Sammenstød med Martensen, der forekommer under Navnet: Mediationen. I den Anledning kunde jeg have Lyst til at sige. At støde sammen med – Mediationen, hvor er det dog egl. muligt! Man støder sammen med Paradoxet, det begriber jeg; man klinker med Mediationen, det begriber jeg: men at støde sammen med – Mediationen! Mediationen indtager jo den phantastiske Ophøiethed over alle Modsætninger, selv over de fingerede. Med en saadan ophøiet Ophøielsens Ophøiethed er det umuligt at støde sammen. Og paa den anden Side, Mediationen er, hvad der ligger i Ordet, selv givende efter, selv sig sin skøre eller skrøbelige Ophøiethed bevidst. Thi dette er jo som et Motto paa Mediationen, naar man tager det Ord: at »klynke« i den anden Betydning, som naar man over en Kjelderhals læser: her klinkes. Mediationen kan jeg kun opfatte comisk. I sin phantastiske Ophøiethed er den – hvad altid er Tilfældet med det Phantastiske, at det er lige det Modsatte af hvad det synes – boende i en Kjelderhals. Enten har jeg düperende min Morskab af at lade dens phantastiske Ophøiethed gjælde for Ophøiethed – og saa klinker jeg med den – og leer. Eller jeg gjennemskuer dens Ophøiethed og seer, at den egl. boer i en Kjelderhals – og saa leer jeg ogsaa. Engang i sin Tid, thi nu er dog Mediationen svækket, kunde det have været rigtigt at skrive en lille Opsats betitlet: Mediationen eller Verden seet fra en Kjelderhals, med

Motto: her klinkes.

NB12:130

#

Allerede i Forhold til det at elske et Msk gjælder det: er det i Sandhed sandt, at Du elsker ham, saa skal Du ogsaa see, at Alt tjener Dig til Gode, selv det Desperateste. Og hvorledes skulde det da ikke gjælde i Forhold til Gud. Egl. er det jo Gud, der gjør, at det i det første Forhold er som det er. Gud som seer Din Kjerlighed og som er Kjerlighed han lader endog blot denne Din Kjerlighed til et Msk. tjene Dig til Gode.

#

NB12:131

#

Det er ikke blot saa, at Pøbelagtighedens Mishandling dybt, dybt har udviklet mig, men ganske vist skyldes den en Toneart, som jeg ellers aldrig havde faaet inden for mit Omfang: den Art Lyrik som hedder Lilien og Fuglen.

Dialektisk har tillige denne Mishandling beriget mig med det Christeliges væsentlig[e] Collision med Verden, Noget som ellers var undgaaet mig, der var kun altfor beskæftiget med indre Lidelser.

Det Dannende ved denne Lidelse har igjen været, at jeg har været den Overlegne, og dog stridt med en Svagere, der i en Forstand er stærkere. Dersom jeg tager hver Enkelt i Mængden, hvor i al Verden skulde det falde mig ind at stride med ham; og dog kan det være byrdefuldt nok at stride med Mængden. Men paa den anden Side det maa blive idealiserende og i Retning af Veemod, just fordi jeg kun altfor tydeligt føler min aldeles uproportionerede Overlegenhed, derhos tillige, at jeg har villet disse Msker det saa vel: og at saa dog »Mængden« i en anden Forstand, i en lavere, ideeløs Forstand, er langt, langt den stærkere.

Mit Guds-Forhold maatte derfor atter her blive Det, der egl. blev udviklet. Naar man strider med et Msk, der enten virkelig, i ideal Forstand, er Ens Overmand ell. Ligemand: saa fordunkles og glemmes reent Guds Forholdet. Men ingen Strid er saaledes beregnet paa at udvikle et Msk. gudeligt, som en Strid, hvor han er den Stærkere og den Svagere dog i en anden Forstand er den Stærkere. Det at jeg egl. ikke rigtig kan faae nogen Gjenstand^a, det betyder just, at Gud vil benytte denne Striden til at udvikle mit Guds Forhold.

a at stride med

NB12:132

#

adHiint Vers af Brorson

[a] (det findes kommenteret i en tidligere Journal formodl. NB10 ell. NB9 cfr. ogsaa NB14. p. 171.

:Mens Luften er endnu saa fuld

Af Vintersneens Gysekuld

altsaa Vintersneen er langt fra endnu ikke kommet ned, den staaer og piner i Luften – og saaledes er det vel ogsaa med Sorger, Bekymringer, Gjenvordigheder o: D:, saa længe de endnu ikke ere komne ned, at man kan faae at see hvad det er (Virkelighed) saa længe de staae og pine i Muligheden: ere de værst.

[b] Som man den enkelte Dag først seer Veiret an, om det er Veir at gaae ud: saaledes ligger hele Livet for os – men her hjælper det ikke, man skal gaae ud.

#

NB12:133

» *Indøvelse i Christendom*« burde dog ganske rigtig være pseudonym. Det er det dialektiske Moment, og vilde blive meget for stærkt, hvis jeg anbragte det personligt.

Aaret 1848 tilhører altsaa: *Sygdommen til Døden, Indøvelse i Christendom, Synspunktet for min Forfatter-Virksomhed, de 3 Noter.*

Aaret 1849 *Fra Høiheden vil Han drage Alle til sig, den bevæbnede Neutralitet* og andre Smaating deriblandt det om Phister.

Selv om jeg vilde udgive » *Fra Høiheden o: s: v:*« med mit Navn er det dog alligevel sikkret, at Opfattelsen af min Produktivitet samler sig finalt paa Fredags Talerne, thi » *Synspunktet*« er jo fra 48.

NB. Og for at » *fra Høiheden o: s: v:*« der dog er noget polemisk, [ikke] skulde blive det Sidste, saa kunde der jo skrives endnu engang *Taler ved Altergangen om Fredagen*, der altsaa blev anden Række. Der ligger allerede een, saa godt som to færdige, og Vink til et Par endnu findes i een af de nye Mapper, som Bogbinder Møller har gjort.

NB12:134

#

De fleste Msker i hver Generation, selv af dem, der, som det hedder giver sig af med at tænke (Professorer o: D:) de leve hen og døe i den Indbildning, at det bliver ved og hvis der forundtes dem at leve længere, at det vilde blive ved i en fortsat ligefrem Stigen med at begribe mere og mere. Hvor

mange opleve overhovedet den Modenhed, at opdage at der kommer et critisk Punct, hvor det slaar om, hvor det fra nu af gjælder i stigende Begriben mere og mere at begribe, at der er Noget, man ikke kan begribe.

Dette er den socratiske Uvidenhed, og det er den vor Tids Speculation har behøvet til Correctiv.

Som Joh. Climacus rigtigt bemærker, at de fleste Mennesker egl. der, hvor det høiere Liv skulde gaae op for dem, svinge af og blive practiske »Mand, Fader og Fuglekonge«; som Anti-Climacus rigtigt bemærker, at de fleste Mennesker slet ikke opleve at blive Aand: saaledes opleve de heller ikke dette qualitative Møde med det Guddommelige. Det Guddommelige er for dem et simpelt et rhetorisk piattet et hiatisk Superlativ af det Menneskelige: deraf deres Lyksaliggjørelse i den Indbildning: mere og mere at kunne begribe det, saa dersom de blot havde Tid og ikke skulde i Contoiret, i Klubben, conversere deres Kone o: s: v: dersom de blot havde Tid, saa skulde de nok begribe det Gudd. ganske.

Den socratiske Uvidenhed men vel at mærke modificeret i Christendommens Aand, det er Modenhed, er, intellectuelt, hvad Gjenfødelse er ethisk religieust, er, hvad det er at blive Barn igjen.

Det er ganske bogstavelig saa, at Loven saa bliver: stigende Dybsind i mere og mere at begribe, at man ikke kan begribe. Her kommer saa alt det Barnlige igjen men i anden Potens. Den saaledes Modne har Naivitet, Eenfold, Forundring, men har det væsentligen med Humor, dog ikke at det er Humor.

Og at dette Liv er saligt, er saligt som det er saligt – at tilbede, endnu saligere end for en Qvinde i Sandhed at være forelsket: ja derom have hine i Indbildningen Lyksaliggjorte ingen Anelse. De komme aldrig til Qualitets-Trykket men bedaare sig selv mere og mere.

#

NB12:135

Men at hvad jeg har at sige angaaende Paradoxet, at det skulde blive populairt er umuligt. Det smigrer den menneskelige Forfængelighed formeentligen at kunne begribe. Det andet er Ydmyghedens Salighed. Men, for at tage dette, hvor mange Piger ere der vel i hver Generation, der i Sandhed due til at elske? De 99 af 100 foretrække dog at elske af »Grunde«. Man mærker ikke det Underfundige, at »Grunde« istedetfor at fundere ell. potensere, trække fra – jo flere Grunde En har for sin Elskov, jo mindre er hendes Elskov.

Men atter her sees, hvorledes Tausheden kommer af sig selv; thi en saadan i Sandhed forelsket Pige, der slet ingen Grunde havde – hvis hun talte derom til de andre Piger, vilde hun blive anseet for ringere.

Og derfor, o vidunderlige Forsynets Kierlighed, som det har forsynet hvert Dyr med eet eller andet Forsvarsmiddel: saaledes gjør ogsaa Forsynet enhver dybere Natur taus. Ved Tausheden frelser han sit Liv, i Tausheden eier han frelst sin Salighed.

NB12:136

#

En Replik, der vanvittig vender Vrangen ud af En.

Man tænke sig en Samtid med Xstus, der siger (denne første Deel af Replikken er benyttet i *Indøvelse i Christendom*^o 1.): nogen Mening om ham kan jeg ikke have, jeg maa først see hans Livs Resultat, og saa bogstaveligen, at han maa være død. Og det vil maaskee neppe være nok. Men dersom jeg levede 1800 Aar efter hans Død, og jeg saae han havde seiret saa vilde jeg antage Læren (og nu kommer det Ny, som ikke findes i hiint Skrift, det egl. Vanvittige) og forsikkre: at jeg gav hele mit Liv for at have levet samtidig med ham, at det er min hedeste Længsel at have levet samtidig med ham.

NB12:137

#

Det er en mærkelig Nemesis over Pharisæeren (i Evangeliet om Pharisæeren og Tolderen). Det er jo Stolthed at ignorere Andre, og dog er det den stolte Pharisæer der lægger Mærke til »denne Tolder«, medens Tolderen ydmygt ignorerer Pharisæeren.

#

NB12:138

#

7 Sept.

Om »hende«

[a] Om hende.

Saa dyr maatte denne Pige blive mig, ell. saa dyr maatte jeg religieust gjøre mig hende.

Hun selv bønfuldt med Taarer og Besværgelser (for Jesu Xsti Skyld, ved Mindet om min afdøde Fader) ikke at forlade hende, jeg maatte saa forresten gjøre ved hende Alt ubetinget Alt, hun vilde ubetinget finde sig i Alt og dog takke mig hele sit Liv igjennem for sit Forhold til mig som for den største Velgjerning. Faderen, som forklarede min Adfærd af Særhed, bad og besvor mig ikke at forlade hende, »hun var villig til at finde sig ubetinget i Alt«, hvad ham selv og øvrige Familie angik, da lovede han mig paa det Høitideligste, hvis det var Det, jeg ønskede, at aldrig han ell. nogen af hans Familie skulde sætte sin Fod over min Dørtærskel, saa snart jeg blev gift med hende, der skulde være saa ubetinget i min Vold, som havde hun hverken Slægt ell. Venner.

Nu saa kunde jeg jo have ladet mig vie til hende (hvis ellers her ikke laae Vanskelighederne indvortes i mig) jeg kunde saa paa en nem Maade forpligtet Alt i Taknemlighed, forresten aldeles været Tyran, og bestandigt havende dette frygteligt Tvingende i min Magt, at det jo var en Velgjerning, jeg havde gjort mod hende. I Sandhed havde jeg gjort det, saa havde jeg været en Skurk; jeg havde lumpent, himmelraabende lumpent benyttet en ung Piges Vaande, der bragte hende til at sige hvad der aldrig burde ell. kunde være saadant meent. Imidlertid havde hun vel forsaavidt ikke Uret, at hun nok forstod, at besluttede jeg blot at tage hende, saa gjorde jeg vistnok Alt, hvad jeg formaaede for at gjøre hende Livet værd at leve. Det vil sige, hun troede mig.

Saa var jeg da blevet gift med hende. Lad os antage det. Hvad saa? I Løbet af et halvt Aar, i mindre Tid havde hun øprevet sig selv. Der er – og dette er baade det Gode og det Onde hos mig – noget Geisteragtigt ved mig, Noget, som gjør, at Ingen kan holde ud med, der skal see mig til daglig Brug og saa have et virkeligt Forhold til mig. Ja i den lette surtout, i hvilken jeg i Almdl. viser mig, saa er Sagen en anden. Men hjemme vil det mærkes, at jeg i Grunden lever i en Aande-Verden. Jeg havde været forlovet med hende 1 Aar, og hun kjendte mig dog egl. ikke. – Altsaa hun havde været sprængt. Mig havde hun saa formdl. igjen ogsaa forqvaklet, thi jeg var bestandigt kommen til at forløfte mig paa hende, fordi hendes Virkelighed i en vis Forstand var for let. Jeg var hende for tung og hun mig for let, men begge Dele kan ganske rigtigt føre til at forløfte sig. – Saa var jeg formdl. blevet til Ingenting; ell. maaskee jeg var blevet udviklet alligevel, men hun vilde have været mig en Plage, og just det, at jeg saae hende aldeles forkeert anbragt ved at være gift med mig. – Saa var hun da død. Og saa, saa havde Alt været forbi. At tage hende med til Historien naar hun var blevet min Kone: nei, det lader sig ikke gjøre. Hun maa gjerne blive Madame og Frue, men hun maa være bevaret i Charakteren af [at] være min Elskerinde ikke mere, det maa lægges an til at blive en ulykkelig Kjerligheds-Historie, og for mig, hun den Elskede »hvem jeg skylder Alt«: see saa skal Historien tage hende, det skal jeg nok lære Historien.

Sagen er ganske simpel. Min Forstand sagde mig tydeligt nok, at det jeg vilde gjøre, var det rigtige, det

eneste Rigtige. Men havde jeg ikke havt Samvittigheds-Forholdet til at holde paa mig, saa havde hun seiret. Jeg havde ikke vovet alene paa min Forstands Reflexion at byde hendes Taarer, hendes Besværgelser, Faderens Lidelser, mit eget Ønske Trods - og jeg havde givet efter. Men jeg maatte gennemkæmpe Sagen paa langt høiere Sted, og deraf min Urokkelighed, der blev forstaaet som Hjerteløshed. Paa den anden Side, havde jeg ikke havt Samvittigheds Forholdet, var Sagen aldrig kommet til den Yderlighed, jeg havde vel givet efter før. Hun var virkelig kommet til at give sig altfor stærkt hen, og Spørgsmaalet vilde altid blive, om hun kunde forvinde det.

Min Forstand sagde mig. Hun kan tage Schlegel. Hun havde selv tilstaaet mig senere, at var jeg i sin Tid ikke kommet, havde hun vel forlovet sig med Schlegel. Saaledes var Sagen altsaa i Orden. Og hvo veed, den lille Pige, der meente, at min Stolthed var Skyld i, at jeg forlod hende, hvo veed, maaskee var hendes Stolthed Skyld i, at hun i sin Tid foretrak mig. Efter hvad hun nu havde gennemgaaet med mig, vilde Forholdet til Schlegel endogsaa kunne blive smukt. Hun fik da en Mand, en brav Mand, som hun dog engang havde elsket. Hun vilde saa qvindeligt blive indsat i sin Ret, thi hendes Liv vilde faae stor Betydning for ham, han vilde taknemlig paaskjønne hver Samlivets Dag og Time, al hendes elskelige Ynde. Og i Sandhed hvis ikke, saa er han et Fæ. Ak, jeg er nu engang noget geisteragtig, og mig vilde det have været en Qval at see al denne elskelige Ynde af en Tilbedende ødslet paa mig, ret som var det ikke uendelig værdifuldt, ret som laae Feilen hos hende, og ikke hos mig; men ud af den Vildfarelse havde jeg dog aldrig faaet hende, thi hun var overvældet, og vilde være blevet det langt frygteligere ved at leve dagligt sammen med mig i mit Hjem. - Saa vilde igjen hendes Forhold til mig blive ordnet smukt. Hun blev ingen Tiggerske i mit Huus, men den Elskede, den eneste Elskede. Saa tilhører hun Historien.

Jeg hænger ikke synderlig fast ved Livet, men vil gjerne døe. Den Dag jeg døer, er hendes Vilkaar misundelsesværdigt. Hun er lykkelig gift, og hendes Liv har Betydning som sjældent en Kones for Manden, der vistnok ^b

b ikke er langt fra at tilbede hende - og saa udtrykker mit Liv, at hun var den eneste Elskede, min hele Forfatter Tilværelse skal accentuere hende. Og om ikke før, i Evigheden vil hun forstaae mig.

Men hvad mig selv angaaer, da bliver det mig tydeligere og tydeligere, at det er Styrelsen, der har brugt hende til at fange mig. Hendes Mulighed, det var den der skulde udvikle mig, og saa Ansvarer i Guds Forholdet.

Fanges skulde jeg. Og jeg maatte fanges derved, at jeg i dybeste Forstand kom til at stride med mig selv. Derfor maatte den anden Part i en vis Forstand være En, som Ingen var, en Gjenstand og dog atter ikke en Gjenstand, et uforklarligt Noget, der ved at bukke under bragte mig til at stride med mig selv. Dertil brugtes en Qvinde, en Qvinde der qvindeligt strider ved Svaghed. Og yndig maatte hun være, for desto mere at kunne røre - desto vissere kom jeg til at

stride med mig selv. Og saa ung maatte hun være, at atter hendes Ungdom maatte lægge hele Ansvaret paa mig og byde mig at overtage hendes Partes – og desto mere kom jeg til at stride med mig selv. Saa ung maatte hun være, at Faderen, næsten betragtede hende som et Barn, følte sig desto mere opfordret til at lægge hele Ansvaret over paa mig.

Saa fangedes jeg, ell. jeg maatte fange mig selv i Guds Forholdet. Da saa det var skeet, saa var det som Styrelsen sagde: see hvad hende angaaer, saa skal der nok blive sørget for hende, hun skal slippe meget godt derfra. Men Du er fangen. Hun kan hverken løse ell. binde Dig, intet Udfald kan hverken gjøre fra eller til, thi Du er fanget i Ansvaret, og fanget til mig.

[c] Forresten kunde det virkelig være ønskelig, om En med Bestemthed kunde sige mig, hvorvidt jeg i dette Øieblik har nogen Navnkundighedens Anseelse (thi historisk veed jeg vel at min Betydning skal vise sig, men jeg har jo altid forestillet mig at skulle lide) eller det allerede er lykkedes Pøbelagtigheden og fornem Misundelse at gjøre mig til en halvgal Særling. Hvis dette Sidste er Tilfældet, saa besidder jeg jo Intet, som jeg kan siges at forfordele hende for. Derfor har jeg jo ogsaa tænkt mit Liv lidende, jeg søgte det først ved » *Forførerens Dagbog*«, det mislykkedes, men det lykkedes med *Corsaren*. Den Gang da jeg havde nogen Anseelse, da var hun først ikke forlovet, saa dog ikke gift, og endeligen levede Etatsraaden, hvis Død egl. har bragt mig til at tænke paa, om hun dog ikke har meent, at det var ham der var til Hinder. Men selv da hun var blevet gift, maatte der jo dog gaae nogen Tid førend hendes Ægteskab kunde antages at have consolideret sig – og saa, saa var jeg allerede langt henne i det med Pøbel-Forfølgelsen. – Skulde mit Liv vende sig saaledes, at jeg pludselig staaer med Anseelse i Øieblikket, saa skal hun tages ind. Men mit Liv er lagt lidende an. Mit Ønske er at døe før hende, og længe vil det vel ikke vare: saa skal den Navnkundighed, der er mig vis, tilhøre hende.

#

NB12:139

#

Aphorisme. cfrp.158 i denne Journal.

Eet er at profitere (profiteri) en Tro, en Viden, en Kunnen, et Andet at have Profit deraf.

NB12:140

#

Rette et Angreb mod nogen enkelt bestemt navngiven Mand kan jeg ikke; thi i samme Øieblik gjør jeg jo paa een ell. anden Maade en Concession i Retning af et Publikum, der skulde være Instants. Og saa vil jeg hellere lade Enhver passere upaataalt end at gjøre denne Concession.

NB12:141

#

Civilisationens Stigen, de store Byers Opkomst, Centralisationerne og hvad der svarede til Alt Dette og væsentlig frembragte det: Pressen som Meddelelses-Middel har givet hele Tilværelsen en aldeles forkeert Retning. Den personlige Existeren hørte op. Ganske bogstaveligen at tage Livets Daglighed til sin Scene, at gaae ud og lære paa Gaden blev mere og mere afskaffet, tilsidst complet den latterligste Overdrivelse.

Al Reformeren, forsaavidt der var nogen, tog nu eensidigen sin Retning mod Regjering.

At reformere »Mængden« ja det faldt da intet Msk. paa, tilsidst blev man enig om og fuldt og fast forvisset om, at en saadan Idee kunde [kun] opkomme i en Daarekiste – og dog er det egl. Ideen af det at reformere.

Man lod »Mængden« bestaae, og egl. var det denne Kategorie eller det var Det ved Hjælp af hvilken Pressen – reformerede Regjeringen, ved Hjælp af Mængden.

Dette maatte mere og mere afsætte et Uorganisk i Staterne. Det bliver Publikum, og her ligger ogsaa Proletariatet.

Men at ville reformere Mængden – ja nu da man dog endeligen begynder at faae Øinene lidt op, Enhver gyser tilbage han forstener af Forskrækkelse.

Og dog er Det egl. det at reformere. Og her ligger egl. Martyriet. Hvad er ogsaa det at blive forfulgt af Regjeringen mod det daglig hver Time paa Dagen at forfølges af disse Tusinder og Tusinder.

I den Grad dominerer Msk-Frygt, at blot det at drage Mskenes Opmærksomhed paa sig er Undergangen; om det er for en god Sag ell. for Intet ell. for Forbrydelse, det gjør hverken fra ell. til.

Men nu er det umuligt at virke for det Gode, det Sande o: D: efter en ordentlig Maalestok uden at drage Opmærksomheden paa sig, og saaledes er Undergangen vis.

»Opmærksomheden« især siden den vanvittigt er blevet potenseret ved Hjælp af Dag-Presse, Opmærksomheden er det tilintetgjørende Princip, der vil dræbe »den Enkelte«. Og paa den anden Side kun »den Enkelte« kan virke i Sandhed for Sandhed.

Dersom Xstus levede nu, vilde »Opmærksomheden« gjøre den meest fortvivlede Anstrengelse, om det ikke skulde kunne lykkes den at qvæle ham. Hver Journal vilde hver evige Dag indeholde [en] Artikel om ham. Hver den mindste Ubetydelighed om ham, vilde i de

10,000 Exemplarer udbredes over hele Landet. Alt vilde blive opdrevet for om muligt at gjøre Forholdet vanvittigt.

Og dog, det er af den Vei Verden skal frem. Hvis ikke, saa er Xstd. en Chimaire.

Tilværelsens Mønster i vor Tid udtrykker at Xstus er en Chimaire; thi det udtrykker, at det er et Collectiv der bruges til Evolutionerne, ikke den Enkelte; men Xstus var sandeligen intet Collectiv, og han præformerer altsaa heller ei Collectiver.

O, men forgjeves, forgjeves vidner jeg og anstrenger min Existents indtil det Yderste. De Faae, der dog nogenledes forstaae mig, de tør ikke forstaae mig. Forstaae de lidt af mig, saa faae de strax travlt med at gjøre sig forstaaelige for et Collectiv, og saa er Alt igjen forvirret.

Imidlertid leve der 1000 Geistlige, som have gjort Xstus i Penge, faaet et Levebrød ud af »at Sandheden lider i Verden«. Og disse Geistlige ere eller aspirere dog til at blive Riddere af Dannebrog o: s: v:.. Og Landet er christeligt, det er vist, og nu skal vi snart have en Synode sammenkaldt til at reformere Kirken. Gud i Himlene!

#

NB12:142

#

Men hvad jeg stedse har sagt: kun en død Mand kan regjere Mængden. Ogsaa det gjælder om mit Liv. Saa længe jeg lever har jeg en dialektisk Reduplication, som jeg ikke kan tage bort, som først Døden kan tage bort. Saa formildes ogsaa Forholdet,^a man seer ikke mere denne sandselige Enkelte, han idealiseres, det falder ikke mere en Kræmmersvend en Student, Skraldemanden o: s: v: o: s: v: ind i Forbigaaende at forvisse sig om, at han jo seer ud ligesom de, og ikke engang er saa godt skabt, saa det da altsaa er umuligt, at han skulde være en Bærer af noget Høiere.

a Anm Det forstaaer sig, saa bliver Sandheden ogsaa mindre; thi nu faaer den et Sandsebedrag til Hjælp. O, hvor ofte har jeg ikke rendt Panden mod dette, som næsten bringer mig til Desperation, og som allerbedst sees i det høieste Forhold. Da Xstus levede paa Jorden, da var Xstd. dog vel sandest – og da forlode de ham Alle Nu i 1849 nu har da Xstd allerede i mange Aarhundreder fuldkommen seiret – jo, jeg takker. Det vil sige det ene Sandsebedrag galere end det andet har seiret – og det kalder man at Xstd. har seiret.

#

NB12:143

#

Den forløbne Sommer.

har været som beregnet paa at understøtte mig i hvad jeg jo har forstaaet som min Opgave nu at standse Produktiviteten; piinagtig har den været bestandig skaffende mig et nyt udvortes Plagerie, naar eet var overstaaet.

Krigen havde taget Anders fra mig; Indtrykket af mit Huus var svækket og det yderst Fatale i Strubes Sygdom havde endnu mere svækket mig Indtrykket af mit Hjem, jeg ønskede mig langt borte, og det var mig dog umuligt at komme bort.

Saa alle mine oeconomicke Bekymringer, og det Fatale i, at inden man veed et Ord deraf, saa har man vel en Indkomstskat.

Saa har Reitzel været til at fortvivle over. Naar det er forbunden med saadanne Opoffrelser som det for mig har været nu at sætte Penge til qua Forf. og maaskee ved Skriftet at forspilde min Fremtid: saa ikke engang at have en Forlægger føielig, men at qvæles af hans Angest og Betæneligheder, hans Urimelighed med at jeg skulde lade trykke 1 ell. 2 Ark om Ugen, og lade Bogen udkomme til en beleiligere Aarstid. Hvilket da Alt rigtignok blev til Løgn; men qualfuldt er det paa mine Vilkaar at opleve Sligt.

Saa har Garveren hos hvem jeg boer Sommeren igjennem plaget mig med Stank. Mange, mange Gange har jeg maattet formelig anvende Aandskræfter for ikke at blive syg af Utaalmodighed. Mishandlet paa mange Maader af Pøbelagtighed og Nysgjerrighed har mit Hjem været min Trøst, det at have et behageligt Hjem min største jordiske Opmuntring. I Betragtning deraf har jeg anskaffet en saa brillant og saa dyr Leilighed – og saa at give 200rd for at lide saaledes.

Saa har jeg atter og atter gjennemgaaet Anfægtelser m: H: t: at udgive den færdige Productivitet.

At faae Adspredelse er mig næsten umuliggjort i Kiøbh., da en ulyksalig Nysgjerrighed, blot jeg viser mig, strax overfalder min Person.

Under alt det har jeg lidt Sommerens sædvanlige Plage for mig.

Saa døde Etatsraad Olsen, og jeg fik der nye Bekymringer.

Og under alt Det har jeg maattet negte mig selv min egl. Styrke: jeg har ikke turdet slaae nogen ny Produktivitet op, end mindre give den Fart og impetus. Jeg har engang besluttet, at standse Produktivitet. Og dog er det at producere egl. mit Liv.

[a] Forøvrigt er jeg da ogsaa blevet sinket forskrækkeligt ved Forholdet til R. Nielsen; dog det har jeg jo selv forstaaet saaledes. Ved ham kommer jeg i Berøring med den usalige Luntten, der snakker og snakker og tager op forud, og bruger Gud veed et halvt Aar troer jeg til at trykke en lille Bog – og imidlertid vilde jeg først have ham ud. Og saa kommer han da endelig ud men der kommer mestendeels kun Confusion ud deraf.

Selvfølgelig har saa mit Tungsind faaet et Raaderum som ellers ikke; thi ved at producere glemmer jeg Alt.

Sandeligen det har været en svær Tid for mig. Jeg forstaaer den kun som en Taalmodigheds Øvelse, og haaber at den dog ogsaa saaledes vilde i Sandhed komme mig til Gode. Hvor smerteligt det end er, det maa hjælpe mig til at blive concretere.

Men, at jeg aldrig maatte glemme at takke Gud for det ubeskrivelig Gode, han har gjort imod mig, saa langt mere end jeg havde ventet. Og at det altid maa blive for mig, hvad der er oprindeligt i min Sjæl, det Salige: Gud er Kjerlighed, og hans Viisdom uendelig, hans Muligheder uendelige, hvor jeg har kun Spurve-Forstand; og hvor jeg har neppe een Mulighed, der har han Millioner Muligheder!

#

NB12:144

#

Som de drachontiske Love Intet gavnedede til fordi de vare for abstract grusomme, saaledes er det med Præste-Foredragets idealske Sladder - man gjør det ikke concret, og det Existentielle forbliver uberørt af det Christelige.

NB12:145

#

En Situation.

Det Christelige kan man egl. ikke faae det sande Indtryk af uden i Virkelighedens Situation. Den Gang da Xstd. blev forfulgt, da det at antage Xstd betydede strax at indscriberes blandt Proscriberede, da var det [en] Situation, som den egner sig for et Msk til at overveie, om han vil være Xsten ell. ikke. I et trivielt Sandsebedrags Blikstille, hvor Alt er overladt til den blot indre Afgjørelse, kan man blive angest og bange for sig selv, om man virkelig er Xsten, om det ikke er Noget man gaaer og indbilder sig.

Jeg vil nu tænke mig et Msk, der sagde til sig selv. At det der declameres i Kirkerne af Levebrøds-Folkene at det ikke er Xstd, er da let at see. Paa den anden Side jeg veed hvad det Christelige er. Nu vil jeg (ogsaa for min egen Skyld, at jeg kan faae den til en uendelig Afgjørelse fornødne Spændings-Situation istand) udendvidere foredrage dette, sætte det ind lige midt i Xstheden. Saa vil naturligviis Xstheden blive rasende, og jeg kommer omtrent til at opleve en Forfølgelse. Men det er hvad jeg behøver, for at jeg dog kan

komme ind paa det Spørgsmaal tilgavns om jeg vil være Xsten ell. ikke, og det er egl. ogsaa hvad Xstheden behøver.

Har et Msk. Lov dertil. Det er en Sandheds-Interesse, der bestemmer ham, og jeg skjønner egl. ikke rettere end at han har Lov dertil.

Men et saadant Ansvar turde jeg dog ikke [tage] paa mig.

Jeg troer, at naar et Msk. skal bruges efter den Maalestok, saa hjælper Styrelsen ham ved at nøde ham. Opdragende fører Styrelsen ham lidt efter lidt frem, han kommer ikke til i Kraft af et arbitrium at beslutte sig til noget saa uhyre.

I det Hele er det just Trøsten for Dem, der egl. bruges som Redskaber: Deres Lidelser, at det i een Forstand er mod deres Villie. Som Plato siger i Staten, at just De skulle være Regjenter, som ikke have Lyst til at regjere: saaledes bruges ogsaa et Msk. af Styrelsen just til Det, han i en vis Forstand har mindst Lyst til. Saaledes bruger Styrelsen de blødeste Mske til de næsten grusomste Forretninger, de svageste og ængsteligste til de haardføre, ligesom den brugte Moses, der ganske rigtigt beraabte sig paa, at han duede til Intet mindre end til at være Taler, brugte ham til at gaae til Pharao.

NB12:146

#

Det Farlige ved det at være gift er fornemlig alt det Hyklerie der drives med, at man gjør, hvad man gjør for Kone og Børns Skyld. Man synker i Verdslighed og Feighed – og man giver det tillige et helligt Skin, det er smukt af En, det er jo for Kone og Børns Skyld.

[a] Om Ægteskab.

NB12:147

#

O, naar jeg engang er død – alene » *Frygt og Bæven*« vil være nok til et udødeligt Forfatter-Navn. Da vil den blive læst, ogsaa oversat i fremmede Sprog. Man vil næsten gyse for den frygtelige Pathos der er i den Bog. Men da den blev skrevet, da Den der ansaaes for Forfatteren, gik om i en Flaneurs Incognito saae ud som Kaadheden og Vittigheden og Letsindet selv: da kunde Ingen ret fatte Alvoren. O, I Daarer aldrig var Bogen saa alvorlig som den Gang. Just det var Rædselens sande Udtryk. Havde Forf. seet alvorlig ud, saa var Rædselen mindre. Reduplicationen er det Uhyre i Rædselen.

Men naar jeg er død, da danner man en indbildt Skikkelse af mig, en mørk Skikkelse – og saa er Bogen forfærdelig.

Men et sandt Ord er der allerede der sagt, idet der gjøres opmærksom paa Forskjellen mellem Digteren og Helten. Der er et Overveiende Digterisk i mig, og dog var Mystificationen just den, at *Frygt og Bæven* egl. reproducerede mit eget Liv. Saaledes var denne Bog ogsaa antydet i det første Vink om den, som forekommer i den ældste Journal den i Octav, det vil sige den ældste Journal fra min Forfatter-Virksomheds Tid.

NB12:148

#

Xstd. er egl. ikke til. Jeg idetmindste har ikke seet een eneste i strengere Forstand christelig Existents, saa lidet som min egen er det. Men hvad er det saa dog i Grunden for et frygteligt Spilfægterie, med at et heelt Land er christelig, og 1000 Mænd der leve af at hele Landet er christelig.

Xstd. er egl. ikke til. Forholdet er sammenlignet med den oprindelige Xstd som mellem en zart og sentimental Forlovelse og et Ægteskab. Man bevarer et Muligheds Forhold til det Christelige – maaskee for En[s] Døds Skyld; men forresten ifører man sig det ikke existentielt. Ingen vover dristigt, saa at sige, at springe existentielt i det Ethiske.

Det Christelige er ikke til, Alt er blot om det Christelige, det er ikke.

#

NB12:149

#

Selv om mit Liv ikke fik anden Betydning, nu vel jeg er godt fornøiet med den, at have ret opdaget Dag-Pressens absolut demoraliserende Tilværelse.

Pressen, nærmere Dag-Pressen og hele det moderne Liv som svarende dertil, er egl. hvad der gjør Xstd. umulig. Man tænke sig Xstus. At han skulde bruge en Journal for at forkynde sin Lære er af 17 Grunde Nonsens og er Blasphemie blandt Andet ogsaa saaledes: paa hvert Ord han siger maa Personlighedens Eftertryk af det talende Jeg falde – men Presse-Meddelelse er et Abstractum, som formentlig skal være høiere end den enkelte Personlighed – og Xstus er det dog vel lige omvendt Tilfældet med.

Nogle ganske Faae ere der, som dog begynde at forstaae mig; men de høchstens beundre mig – og gyse tilbage; selv have de Intet at vove, de ville ikke

kjende dem selv igjen, om de dristede saaledes, i den Retning

#

NB12:150

Om »hende.«

Sagen er uhyre vanskelig, ogsaa saaledes.

Mit Livs Fart; dets Fortissimo i Retning endog af at blive en Martyr, udtrykker ogsaa dette: Du har et Mord paa Din Samvittighed, forsaavidt jeg har maattet, tiltrods for min Forstand, tage Sagen reent religieust. Og nu skulde det udtrykke: hun er ikke død; men i Live etc – det var Dig, der tog Dig Sagen saa nær. Men hvilken Sag? Den, at en elskelig ung Pige fortvivlet mener det bliver hendes Død, og en bekymret Fader forsikkrende gjentager det. Dobbelte Confusion, naar vi To bringes i Nærheden af hinanden: hendes Ægteskabelighed og mit Livs uhyre Anstrengelse.

Dog dette fik nu at være hvad det være vil, Sligt fik jeg nok lagt til Rette og paa en smuk Maade. Men nu videre, naar hun nu faaer Øinene blot halvt op for, at jeg just ikke var Skurk, og for hvor elsket hun var, hvad saa? Sæt saa, at der atter gaaer Fyr i Lidenskab, og vi faae den gl. Historie i anden Potens, sæt hun sprænger Ægteskabets Seler, slaaer Skaglerne fra, kaster sig fortvivlet over paa mig, vil separeres, vil at jeg skal ægte hende for ikke at nævne det Forfærdeligere. Hvad saa? Anden Gang at anvende Reduplicationens Grusomhed er umuligt, jeg kan umuligt faae min Stilling igjen tilbage. – See det forstaaer min Forstand, og jeg forstaaer mig ganske i at forstaae det. Min Forstand forstaaer, at skulde der nu være Tale om at forandre Methode, maatte det snare[re] blive, at sætte hende paa om muligt end knappere Diæt, at hun aldrig fik mig at see, og hvis hun traf mig i en Kirke, ikke fik mine Øine fat.

Men naar saa Sagen føres ind i mit Guds-Forhold, saa forvirres Alt. Jeg, der uendelig trænger til gudd. Medlidenhed, mig er det saa i Frygt og Bæven som, selv om jeg ikke har været grusom mod hende, dog nu er det, nu da hun jo er gift. Det Ord piner mig: forlig Dig med Din Modstander, medens Du er med ham paa Veien. Endeligen vilde det tilfredsstille mig religieust, at overføre hele mit Renomées Herlighed paa hende, og som jeg engang har givet Verden et frygteligt Exempel, nu give lige det modsatte. – Dog handler jeg saa i Kraft deraf, og det gaaer galt: saa staaer min Forstand op mod mig, og siger: Du

forudsaae det jo. – Frygtelige Lidelse at være den
Overlegne! Misundelsesværdige Lykke i en vis
Forstand: at være en Kvinde!

#

NB12:151

#

Der er dog virkelig noget veemodigt sandt i, at det var
bedre at Xstd. slet ikke forkyndtes end paa den Maade
som nu. Saadan engang om Ugen i en Time at
exalteres i samme Forstand som i Theateret, og saa
er just Ulykken, at man vænner sig til at høre Alt, uden
at det i fjerneste Maade falder Een ind at gjøre Noget.

NB12:152

#

Stundom er det mig opbyggeligt at betænke, at den
Torn ell. Pæl jeg har i Kjødet, hvis Lidelse jeg stræber
taalmodigen at bære, at just den skal blive ell. hjælpe
mig til at blive Verden en Torn i Øiet.

NB12:153

#

Saaledes bærer omtrent Prædikeforedraget sig ad.
Ved Hjælp af det Christelige lokker det mildt, og saa
bruger det det Forfærdende til at skyde bag paa.
Værer ydmyge, hedder det, værer ydmyge, thi den
Stolte, som vil staae alene, han skal, da Syndens
Maade altid er Straffens Maade, til Straf komme til at
staae alene – men, men, men Deres Velærværdighed
Xstus kom jo ogsaa til at staae alene, altsaa ved at
efterfølge ham gaaer man endnu vissere lige lukt ind i
det Forfærdelige, der dog brugtes som det
Afskrækkende, der skulde skrække En hen til det
Milde. – Værer eftergiven[d]e, hedder det, thi den
Trodsige og Herskesyge ham skal det ende med, at
han bliver til Spot, forhaanet – – men men Xstus endte
jo ogsaa saaledes; han skal blive ihjelslagen – – men
Xstus blev jo korsfæstet.

Saaledes er det Hele Confusion. Og hvad der viser en
endnu dybere Confusion i Xstheden er, at hvis jeg
vilde fremsætte det som digterisk Replik i Munden paa
et vittig Hoved i en Novelle, saa vilde det blive
beundret, gouteret af Læg og Klerk – thi i Grunden
ere Alle enige om, at det er perdü. Men naar jeg siger
det med Navn, saa bliver man rasende; thi det seer jo
næsten ud som var det Msk. afsindig nok til at ville at
der skulde gjøres Alvor af det Christelige.

NB12:154

#

Rigtigt har Vigilius Haufniensis gjort opmærksom paa Begrebet »Angest« som Mellembestemmelse i Forhold til Fristelse. Det er ret egl. Fristelsens Dialektik. Kunde et Msk. være aldeles uden Angest, vilde Fristelsen hell. ikke faae fat i ham.

Saaledes forstaaer jeg det igjen, at det var Slangen der fristede Adam og Eva; thi just Slangens Magt er Angest, det er ikke saa meget Snildhed og Træskhed som den Snildhed, der veed at gjøre angst.

Og Angest er (som Anti-Climacus rigtigt bemærker i Forhold til Umidd. – det er strax i Førstningen, hvor Talen er om Fortvivlelses Almindlighed –) stærkest ved Intet. Paa den Maade er det at Fristeren og Fristelsen paadutter Den, der bukker under, selv endog at have opfundet Fristelsen; thi siger Fristeren og Fristelsen: jeg sagde jo egl. Intet, det var Intet, Du blev angst for.

Angest er Mulighedens første Reflex, et Blink og dog en frygtelig Trolddom.

NB12:155

#

Ak, saaledes skulde det være, Tanken om Gud skulde i den Grad glæde et Msk, at fra det Øieblik hele hans Liv hver dets Time var til Guds Tjeneste – ak, og saaledes er det med os, at vi egl. blot ville at Gud skulde elske os. – Og jeg tilstaaer det, mig forekommer endog blot denne Tanke næsten for høi, at et Msk. turde sige til Gud: jeg elsker Dig.

#

NB12:156

#

Skulde man ikke troe, at det var en rar, ret en moralsk Verden, den Verden, hvor der paa Gadehjørnerne som Tilfældet er idag staaer: »Verden vil bedrages.« Ak, just denne frække letfærdige Viden er det dybeste Fald.

NB12:157

#

See den Fortolkning vil gjøre Fredrikke Bremer elskværdig i forskellige Kredses Øine.

Jeg lever nu her har frivilligt udsat mig for og udholder det langvarige og dog maaskee meest forbittrende Martyrium, det Redicules, (dobbeltpiinagtigt fordi Forholdene ere saa smaae, og fordi man i Grunden godt selv indseer, hvor meget der er forundt mig og hvad jeg præsterer) det udholder jeg under frygtelige Aands-Anstrengelser med fortsat Productivitet under stadige pecuniaire Opoffrelser – og dog er notorisk ikke undsluppet mig een eneste Yttring den Sag betræffende. Dette hedder hos Frederikke, at jeg er saa sygelig og saa pirrelig, at jeg kan blive forbittret, naar Solen ikke skinner, som jeg vil. – Dydzirede Jomfru, piankede Omstreiferske, De har truffet det! Denne Forklaring vil ene forskjellige Kredse som maaskee endda ikke ere saa forskjellige. Paa den ene Side Martensen, Pauli, Heiberg o: s: v: paa den anden Side Goldschmidt, P.L. Møller. Det var en rar Verden, maa Martensen vidne »for Gud og sin Samvittighed« blev han ikke ogsaa fløie[!]smavet og Bisp, og rendte ikke Frederikke hver Dag til ham og læste Dogmatik, som hun fik Udhængs-Arkene af (dette er notorisk). Og Goldschmidt maa sige: det var en rar Verden, jeg havde altid 3000 Subscribenter. Tutti det var en rar Verden, kun Mag.K. var saa sygelig og pirrelig, at han kunde blive forbittret, naar Solen ikke skinner som han vil.

#

NB12:158

#

Zacharias Werner siger i *Prædikenen* paa 1ste Søndag i Advent: Xstus betyder en Salvet; men der er kun to Classer af Msker der salves, Præster og Konger – og Xstus er baade Præst og Konge, saa han er i dobbelt Forstand den Salvede.

NB12:159

#

Ogsaa dette er da karakteristisk for Xstheden. Forholder Xstd. sig særligen til Nogen, saa den særligen kan siges at tilhøre dem da er det de Lidende, Fattige, Syge, Spedalske Sindssvage o: D:, Syndere, Forbrydere – og see saa engang hvad der i Xstheden bliver gjort for dem, hvorledes de blive fjernede fra Livet for ikke at forstyrre – den alvorlige Xsthed, neppe faae en Præst, og saa da en maadelig: saaledes delte Xstus ikke, det var just for dem han særligen var Præst. Og derimod holde Præsterne sig fast ved den verdslige Velstand, der forskjønne de Livet, »de lindre Sorgerne og forædle Glæderne« det gjør de, og det besynderligste af Alt, det gjør de efter Taxt.

Det er i Xstheden gaaet Xstd. som naar man giver et

sygt Barn Noget og saa der komme et par stærkere Børn til og bemægtige sig det. Disse kun altfor stærke verdslige Msker, hvis hele Liv og Tankegang er Verdslighed: de bemægtige sig Xstd, bemægtige sig al dens Trøst serveret i msklig Medlidenheds Form – og hine Ulykkelige, der især skulde have Gavn af den, de puffes udenfor.

NB12:160

#

Det er ypperligt sagt af Zacharias Werner (i Prædikenen paa tredie Søndag i Advent) Johannes er Dens Stemme der raaber i Ørkenen – og der gives endnu Ørkener, vort Hjerte er en Ørken.

NB12:161

#

Synderinden, som dog var en Kvinde og en Synderinde, hun vovede at gaae ind til Xstus i Pharisæerens Huus, hvor Pharisæerne vare samlede til Gjestebud – Nicodemus, som dog ansaae sig selv for en retfærdig Mand, vovede kun at komme til ham om Natten.

NB12:162

#

Et Point de vüe i Retning af Luther.

Det er ganske rigtigt hvad Luther siger i Fortalen til Postillen om Forskjellen mell. Xstus som Exempel og som Gave. Jeg veed ogsaa godt, at jeg har styret i Retning af Xstus som Exempel.

Men herved maa erindres. Luther forefandt den overdrevne Misbrug af Xstus som Exempel derfor accentuerer han modsat. Men nu har Luther længst seiret i Protestantismen og reent bragt Xstus i Glemsel som Exempel og egl. er det Hele blevet Spilfægterier i den skjulte Inderlighed.

Desuden har jeg ogsaa meent, at Xstus som Exempel maa bruges paa en anden Maade end egl. Luther har tænkt paa, ell. Middelalderen. Xstus som Exempel skal netop skrue Prisen saa frygteligt op, at just Forbilledet lærer Msk. at henflye til Naaden. Feilen i Middelalderen laae i, at de indbildte sig, at det lod sig gjøre med at ligne Xstus. Saa kom Værkhelligheden o: D. Da kom ganske rigtigt Luther og urgerede Xstus som Gave, og gjorde samme Forskjel mell. Xstus som Gave og som Exempel som mellem Tro og Gjerninger. Men mon Luther har drømt om det Spilfægterier med den skjulte Inderlighed, som dette fødte af sig. Mon ogsaa Luther, da han giftede sig, har drømt om, at det tilsidst skulde komme saa vidt, at en Præst saa omtrent meente, at naar han blot giftede sig, saa havde han da gjort Alt, hvad Gud forlangte af ham.

Jeg seer meget godt, hvorledes man just fra Luthers Synspunkt, kunde faae et Angreb istand paa mig; men sandeligen jeg har dog nok ogsaa forstaaet Luther – og saa har jeg tillige vogtet mig for at tosse i Taaget, som var Alt endnu som paa Luthers Dage.

#

NB12:163

#

Verden vil bedrages kan siges paa ganske forskellige Maader 1) af en kløgtig, der benytter sig deraf og sige[r]: Verden vil bedrages 2) af en Kløgtig, der hyklersk forsvarer sig dermed, det kan nu engang ikke være anderledes i det praktiske Liv »Verden vil bedr: 3) af En, der har mystificeret omvendt, udgivet sig for uendeligt værre end han [er], for en Skurk en Ukjerlig, hvor han just var den Kjerlige, og nu ved at forvisse sig om, at Verden egl. synes bedst om Skurken, forfærdet udbryder: men min Gud og Fader, Verden vil jo bedrages. 4) af et Sandhedsvidne, der veemodigt siger: den vil bedrages, den ikke blot bedrages, den vil bedrages, taalmodigt lider [jeg] Følgerne af at jeg ikke vil bedrage den, al Forfølgelse, Haan, Spot o: s: v:

#

NB12:164

#

Christendom er egl. ikke til. Det der i Christenheden ventes paa er en comisk Digter a la Cervantes der danner et Pendant til Don Quixote af den væsentlige Christen.

Forskjellen er kun her, at her behøves aldeles ingen digteriske Overdrivelser som i Don Quixote, o, nei han tager en hvilken som helst væsentlig og sand christelig Existens, end sige hvis han blot ganske simplement tager Xstus eller en Apostel: det er nok. Det Comiske fremkommer ved at Tiden har forandret sig saa uhyre, at den finder dette comisk.

At En virkelig gjør Alvor af at forsage dette Liv, bogstaveligen: at han frivilligt opgiver Elskovens Lykke, som tilbødes, at han bærer allehaande jordiske Savn, uagtet det Modsatte tilbødes ham; at han saa udsætter sig for alle Anfægtelsens Qvaler – thi Anfægtelse kommer først med det Frivillige; og at han

saa lidende alt Dette, finder sig [i], at mishandles derfor, hades, forfølges, haanes, hvilket er det Christeliges uundgaaelige Consequents i denne Verden – et saadant Liv vil forekomme ubetinget hele vor Tid comisk. Det er en Don Quixote. – At det med det Evige kan være godt nok, kan tages med – naar man tillige faaer det Jordiske, ell. dog idetmindste faaer Lov at tragte derefter, selv om man ikke faaer det: det lader sig høre. Men frivilligt at forsage! Det er for høit. Der var en Tid, hvor dette var saaledes for høit, at man beundrende sagde: jeg kan det ikke – vor Tid er det saaledes for høit, at man finder det latterligt. Tag blot lavere Exempler. Allerede det at en Pige, der blev ulykkelig i Elskov, vilde blive »Bedrageren« tro – er forladt af Tidens Pathos. Det at gifte sig er Tidens Pathos, hvis Sligt ellers er Pathos. Og da man i Grunden anseer hele det Hiinsidige for det – Uvisse, det Usikkre, det høist Dubieuse, saa er det (det ligger i selve Kategorierne) comisk at En absolut sætter Alt ind derpaa. Man vilde til hiin Pige sige: hvor kan Du nu være saa taabelig, at ville troe et saadant Msk, tag Du for Dig, Dig vinker Livet endnu. Ak, og i Grunden anseer man ogsaa Gud i Himlene for den listigste af alle Bedragerere og Forførere, der fanger efter et Mskes Phantasie, lokker ham ud til at sætte Alt ind paa dette Uvisse – og saa. Hvad Under at man finder dette comisk! I en mindre forstandig Tid finder man det ulykkeligt at bedrages sørgeligt, rørende – i en forstandig Tid, hvor Forstand er Alt, finder man det comisk: det ligger i selve Kategorierne.

Det Frygtelige er, at man saa dog vil bevare Navn af Xstne, at Alle ere Xstne. Og hvis En ganske uforbeholdent vil sige Xstheden, hvorledes det hænger sammen, saa bliver han forfulgt som Den, der ikke er – Xsten, og forfulgt af Christne.

NB12:165

#

Gud veed hvorledes det egl. hænger sammen med ham. Sæt han dog virkelig, maaskee sig ikke dette ganske tydeligt bevidst, har villet bruge mig istedetfor at tjene min Sag! Med den Forestilling, som han sagde sig at have om min Sag, burde han vistnok sandere have indtaget en tjenende Stilling. I dets Sted sæt det var saa, at han har meent at skulle gjøre furor, har alene frygtet mig, og derfor regnet paa, at naar jeg lod ham passere, (hvad han jo opnaaede ved den personlige Tilnærmelse, jeg aabnede ham) at han saa skulde glimre: o, saa vil Straffen ikke udeblive. Han har Phantasie, og er ikke dannet ved de grundige Lidelser: saa underskyder Phantasien saa let det forkortede Perspectivs Billede af at lide, saa det dog bliver i verdslig Forstand at seire. Advaret ham har jeg fra Første af. – Han ligger nu er syg, uden at jeg egl. kan faae nogen Maalestok derfor. Formodentlig maa han nu udholde adskilligt med sin Kone, der sandsynligviis ikke just velsigner mig, men giver mig Skylden for Alt.

[a] R. Nielsen

Men hvad skal man gjøre. Jeg har sagt og atter sagt og gjentaget ham, at det at forkynde noget Sandt, er

[b] I Grunden er dog ogsaa Udfaldet mærkeligt nok. Verden, der stadig har været mig stik imod, er nu dog næsten blevet vred paa R. N., fordi han

at lide: og nu synes han dog mismodig.

har villet efterligne mig, og jeg skrues nu desto høiere – for at jeg kan bruges mod ham. Dog her kommer det igjen, dette var bestemt ikke hændt ham, dersom han saa officielt som muligt strax i Fortalen havde erklæret, at han havde benyttet mine Skrifter. Jeg, Den, der bedst vidste Beskeed om Sammenhængen, jeg var villig til at tie, og har tiet. Det var virkelig ogsaa min Betragtning, at dette quasi-Falsum vilde lykkes ham, og at da jeg nu engang var ilde lidt, at det Samme sagt af en Anden, vil modtages; jeg maatte da have fundet mig deri. Men see, saa kommer det dog paa trods. Karakteristisk er dette ogsaa med Hensyn til mit Forhold til Samtiden. Misundeligt og stridigt vil man ikke indrømme mig min Distinction – men er der saa En, der vil spille mig: saa giver man mig min Distinction og bruger den som Maalestok mod ham. Nu sagde Biskop Mynster sidst jeg talte med ham: »saaledes at opgive sig selv, at copiere en Anden er dog alt for galt, at styrte fra den ene Yderlighed (Hegelianer absolut) til den anden. Paavirkede af Dem og Deres Skrifter, er vi jo Alle, det erkjende vi Alle.«

Han har anseet sig for Stærkere end Martensen og Consorter, og deri er ogsaa noget sandt, men hvorofte har jeg ikke sagt ham, at derfor kunne de godt verdsligt være de stærkere. Jo mere Sandhed et Msk. har, og saaledes er den Stærkere, jo sandsynligere ja jo vissere, at »de Andre« verdsligt ere de Stærkeste; thi Galimathias og Halvhed er altid uendeligt populairere end Sandhed, Egenyttighed end Uegennyttighed o: s: v:

#

NB12:166

#

Det er overmaade sandt hvad Zacharias Werner siger i *Prædikenen* paa 3^{die} Søndag i Advent »Den hellige Gregor d. St., bemærker meget skjønt, at Johannes, den Døber, idet han frit siger: jeg er ikke Xstus, ved denne fri og ydmyge Tilstaaelse allerede siger, hvo han er – thi strax maatte man mærke, at det var en stor, Sandheden elskende Prophet.«

NB12:167

#

Forbillederne ere anonyme ell. evige Billeder: »Tolderen«, »Synderinden« – et Navn forstyrrer saa let, sætter Snakken i Bevægelse, saa man kommer til at glemme sig selv. Det anonyme Forbillede nødsager En saavidt muligt til at tænke paa sig selv.

NB12:168

#

[a] »Affaldet«, som Xstd. forudsiger før Alts Fuldkommelse vil maaskee just udgaae, indirecte, fra Xstd. selv.

[a] Om: »Affaldet«

Xstd^s dybeste Forvirring er den usalige, letfærdige Maade, paa hvilken man har identificeret Xstd og Verden, gjort Alle til Xstne udendvidere, kort det dybeste Fald er Begrebet »Christenhed« som dette tages i vor Tid, udendvidere identisk med Mskhed.

Naar nu Xstd. atter reiser sig og faaer sin Spændkraft, saa bliver denne Christen-Verden rasende; nu kommer nemlig Afgjørelsen – og Afgjørelsen bliver saa maaskee, at naar det skal være Alvor med at være Xsten, saa opgiver man det.

Man maa ikke glemme, at »Affaldet« kan udgaae fra Verden, fra Forargede, Dæmoner, Fri-Tænkere o: D.; men ogsaa, som her viist, dialektisk-indirecte fra Xstd. selv.

Verdens største Forargelse paa Xstd var jo, da Xstus levede. Da forskjød hele Verden Xstd. Det var ikke noget Affald, thi Verden var jo den Gang ikke skrømtet Xsten.

Al denne piankede Optimisme med at Alle skulle blive Xstne, har ikke hjemme i Xstd. Xstus selv siger: mon Mskens Søn, naar han kommer igjen, skal finde Troen paa Jorden.

»Affaldet« vil være større Skyld end den første Forargelse paa Xstd; thi til Grund for »Affaldet« ligger jo, at man har udgivet sig for at være Xsten.

NB12:169

#

Christus fødes i en Stald, svøbes i Klude, lægges i en Krybbe – saa ubetydeligt er dette Barn tilsyneladende, saa knebent holdt. Og strax efter er dette Barn allerede saa kostbart, at det koster Børnene i Bethlehem Livet. Saaledes kan der ødsles i Forhold til dette Barn.

#

NB12:170

#

Fredags-Taler.

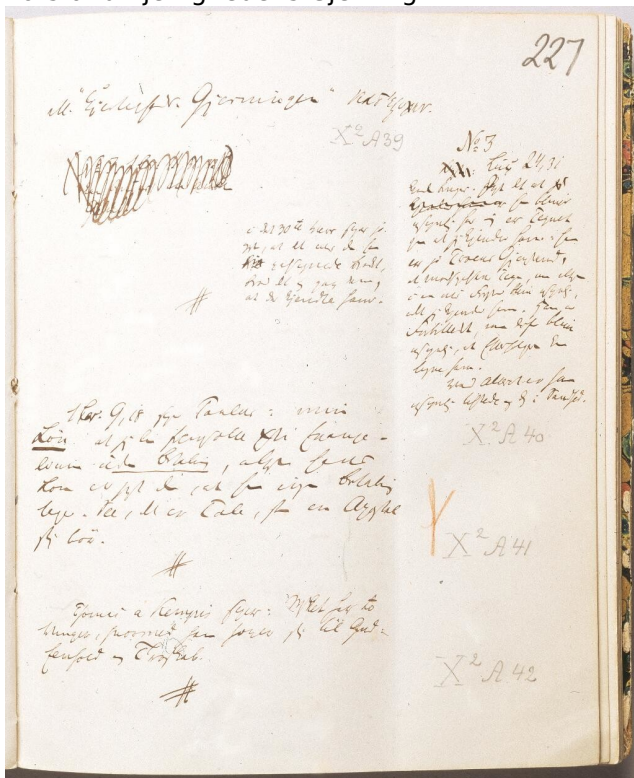
Dette kan blive en staaende Productivitet.

3 Taler ved Altergangen om Fredagen.

N° 1. Luc: 7, 47. »men hvem Lidet forlades, elsker lidet.«

N° 2. 1ste Pet. 4, 7. Kjerligheden skal skjule Synders Mangfoldighed.

Ved »Alteret« gjælder det jo just og ganske særligen, at »Kjerlighed«, nemlig Xsti Kjerlighed, skjuler Synders Mangfoldighed. Xsti Forsoning var i strengeste Forstand Kjerlighedens Gjerning

7. Journalen NB12, s. 227, optegnelsen NB12:170 med eksempler på forskellige beskrivninger: slettet tekst, understreget tekst og marginaltekst. Tegnet neden for marginaltilføjelsen er skrevet med rødkridt og skyldes ikke SK ell. »Kjerligheds-Gjerningen« κατ' ἐξοχήν.

N° 3. 1 Cor: 11, 31. 32.

[a] N° 3: Luc 24, 31 kunde bruges. Just det at han bliver usynlig for mig er Tegnet paa at jeg kjenner ham: han er jo Troens Gjenstand, et Modsigelsens Tegn, maa altsaa i en vis Forstand blive usynlig, idet jeg kjenner ham. Han er Forbilledet, maa derfor blive usynlig, at Efterfølgeren kan ligne ham. Ved Alteret er han usynlig tilstede og dog i Sandhed.

~~kan bruges en anden Gang.~~

i det 30te Vers siges jo ogsaa, at det var da han velsignede Brødet, brød det og gav dem, at de kjendte ham.

NB12:171

#

1 Cor. 9, 18 siger Paulus: min Løn at jeg kan fremsætte Xsti Evangelium uden Betaling, altsaa hans Løn er just den, at han ingen Betaling tager. See, det er Tale, som en Apostel sig bør.

NB12:172

#

Thomas a Kempis siger: Msket har to Vinger, hvormed han hæver sig til Gud: Eenfold og Troskab.

#

NB12:173

#

I de Forhold, hvor jeg ved at tie vil synes mindre god end jeg er, der skal jeg tie – saaledes det at give Almisse i Løndom. Hvor jeg ved at tie vilde synes bedre end jeg er, skal jeg tale – Syndsbekjendelse. Det Gode et Mske gjør skal han fortie om muligt for sig selv, det Onde han har gjort skal han sige.

Forøvrigt kommer her i Forhold til det Sidste meget mærkelige Collisioner af det Frivillige. Naar et Msk. bærer den tunge Bevidsthed om en Synd, men denne ikke er opdagen, og maaskee er af den Art, at den ikke sorterer under borgerlig Øvrighed, skal han saa selv gaae hen offentlig og bekjendtgøre den. Her vil en vis Art Xstd. sige, at det er at friste Gud, han kan jo gaae i Stilhed og bære sin Straf, og forresten redeligt lade sit Liv tjene det Gode.

NB12:174

#

Oftere er det vistnok seet i Verden, En, der meente selv ikke at behøve den strenge Xstd., men at han maatte være streng for Andre. Jeg har i mit Liv aldrig været og kommer vel aldrig videre end til dette »Frygt

og Bævens« Punkt, at det bogstaveligen er mig ganske vist, at ethvert andet Msk. sagtens bliver salig – kun jeg ikke. Og i en anden Henseende. Bange for at fremstille Xstds Strengthed har jeg altid været, thi mig synes den er for streng, og at jeg vel i Betragtning af mit Liv kan behøve en saadan Strengthed, men andre ikke. Saasnart En personligt henvendte sig til mig, vilde jeg strax slaae betydelig af, og give saa vidt muligt Mildhed – men Strengtheden slipper jeg ikke fra.

#

NB12:175

#

Mit Standpunct.

Jeg fremstiller hvad Xstdom er; dertil har jeg i overordl. Grad alle Forudsætninger, og forstaaer jeg det ganske bogstavelig som mit Kald, hvortil jeg paa den besynderligste Maade er ledet fra min tidligste Tid.

Jeg gjør det i en tildeels digterisk Form.

Nu beroer det paa hvorledes Tiden vil tage det, derpaa beroer ogsaa min Skiebne.

Forholder den sig rolig, lader den sig i al Stilhed paavirke deraf, saa bliver Forholdet det mildest mulige.

Gjør den ikke det, vender den sig angribende mod mig, saa bliver det værst i een Forstand for Tiden; thi saa maa jeg blive staaende. Af hvad der vederfares min Fremstilling maa jeg drage et ligefrem Beviis mod Christenheden. Saa bliver alt en Potens strengere. Dette vil naturligviis for mig ogsaa blive strengt nok, men jeg maa vel gaae med.

Jeg har aldrig udgivet mig selv for at være den overordl. Christen. Det er virkelig med mig snarest som hvis jeg tænkte en Fyrste, der fangede en for sine gode Evner og Kundskaber i en vis Retning bekiendt Mand, satte ham fangen og sagde til ham: denne Sag vil jeg have fremstillet af Dig. Du skal, naar Du vil som jeg, have det meget godt. Du skal hver Dag faae behørig Fritid til at hvile og more Dig i, men Du skal ogsaa hver Dag arbeide flittigt og anstrænget en passende Tid. Saaledes er det virkelig mig som et besynderligt barnligt Forhold jeg har til Styrelsen. Jeg faaer mine visse Tider fri hver Dag, hvor jeg saa adspredt mig, og det falder mig aldrig ind Andet, end at det er aldeles mig tilladt, og Styrelsens Villie at jeg saa ret menneskeligt skal glæde mig, saa godt jeg

kan. Men heller ikke mere. Og forresten, vil jeg ikke som den vil, saa har den frygtelige Tvangsmidler mod mig.

O, og saaledes lever jeg ene i den uendelige Verden. Naar jeg seer fejl, og seer paa de Andre, hvorledes de leve, travlt beskæftigede med at virke i Øieblikket, og med endelige Formaal: saa er det gysende. Men troende er jeg tryk og salig.

NB12:176

#

Dette er for mig noget Trøsteligt, m: H: t: at forvise mig om, at jeg styrer rigtigt, at just jeg, der, hvis Nogen i min Samtid kan siges at være construeret for Inderlighed, at just jeg er Den, som dog maa gjøre Paastand paa en lille Smule Udvorteshed. Deri ligger dog vel en Sikkerhed for, at det just ikke er i Retning af Værkhellighed. Men Sagen er at dette med den skjulte Inderlighed var blevet et saadant Spilfægterie, at der behøvedes en Underfundig til for at komme bag paa og angribe bag fra.

NB12:177

#

I *Prædikenen* paa 4de Søndag i Advent over Evangeliet siger Luther selv, som jo ogsaa er det evig Uforanderlige, at enhver Prædiken begynder med først at være en Lovprædiken.

Og i det han derpaa siger om Lov-Prædiken finder jeg aldeles det Svarende [til] hvad jeg pleier at sige om at bruge Forbilledet til at prædike Msk. saaledes synder og sammen, at de tye til Naaden. Thi Grundfeilen i Middelalderen var den, at de dog barnligt (forsaavidt tilgiveligt) forbleve i den naive Mening, at det skulde lykkes dem at ligne, at naae Forbilledet. Men vist er det, Forbilledet skal være Forbilledet, ∴: der skal stræbes efter Lighed, og dog i samme Øieblik er Forbilledet igjen Det, der ved sin uendelige Afstand, ligesom knuser ell. nedstyrter Efterlignereren paa den meest svælgende Afstand - og saa er dog igjen Forbilledet selv Forbarmeren, der hjælper ham til at ligne ham. Læren om Forbilledet omfatter rigtigt forstaaet Alt.

Dog tilbage til Luther. Luther siger, at naar saa Loven rigtigt forkyndes et Msk, saa mærker han sin Elendighed - og saa bliver han forbittret paa Loven - og just dette er saa hans Domfældelse. Dette er ganske rigtigt. Loven fanger totalt, ikke ved at tordne om denne ell. hiin et Mskes virkelige Synd, nei den gjør ham fortvivlet til, totalt, en Oprør[er] mod Loven som han dog ikke kan løsrive sig fra - og saa er han fangen.

NB12:178

#

Der er dog noget ubeskriveligt veemodigt i mit Livs Forhold. Jeg ønskede at leve med den simple Mand, det tilfredsstillende mig saa ubeskriveligt, at være venlig og mild og opmærksom og deeltagende just mod den Classe af Samfundet, som er kun altfor forladt i den saa kaldte »christelige Stat«. I mange Maader var det kun ubetydeligt hvad jeg kunde gjøre, men dog kan det netop være af Betydning for den Sort Msker. Lad mig tage et Exempel, og af dem har jeg da i sneseviis. Der sidder i Buegangen en gl. agtig Amagerpige, som sælger Frugt, hun har en gl. Moder, hvem jeg stundom har gjort Lidt for. Naar jeg nu tager hende, væsentligen har jeg ikke gjort Noget – men det fornøiede hende dog, det opmuntrede hende, at der hver Morgen kom et Msk., som hun maatte ansee for at være lykkeligt i Livet, og at han saa aldrig glemte at sige god Dag, stundom ogsaa at tale et Par Ord med hende. O, i Sandhed det er dog just den Art Flaneurer som jeg var, at den christelige Stat har behov, hvis den blot en lille Smule skulde gjøre Fyldest for den himmelraabende Uret som dens Tilværelse er. Thi alle gribe de til efter de høiere, de mere distinguerede Relativiteter i Samfundet, og ere de først der – hvo bryder sig saa om den menige Mand i Folket. En saadan Flaneur behøves, eller mange, det er et Copula. Hvor opmuntrende paa mange Maader for den Classe af Msker, der ellers maa staae og vente i Forværelserne og saa knap faae Lov at sige et Ord, at der er et Msk, som de stadig seer paa Gaden, et Msk, de næsten udendvidere kan gaae hen og tale til, et Msk, – og det var jeg – et Msk. med hundrede Øine just for den Classe af Mskers Lidelser – og at det saa tillige er et Msk, der har sikkert sig de Fornemmes Verden.

O, om det end for en Deel var Tungsind i mig, det er dog ogsaa Xstd.

Det er nu væsentligen forstyrret. For den Classe af Samfundet lever jeg som en Slags Halvgal – nu kan jeg Intet gavne dem, nu maa ogsaa jeg trække Øiet ind og fjerne [mig], hvis det ikke skal ende med, at jeg formelig som en gale Maier skal samle Opløb.

Og det udgaaer just fra den Journal-Litteratur, der udgiver sig for at beskytte den menige Mand – mod de fornemme.

See, det er Følgen af at i en Stat »Drenge dømmes os«. Et ret kløgtigt Hoved, en Yngling, der – ikke i Henseende til sine Forbrydelser, thi i denne Henseende har jeg kun været en Advarer for ham og formanet ham – men der i Henseende til en dog maaskee bedre Mulighed sad lærende ved mine Fødder (og det vil han vel neppe fragaae) han har i et Land 3000 Subscribenter – hvor jeg har 50 Kjøbere.

Dog, dog det kommer igjen. Jeg vil blive forstaaet, og maaskee i levende Live, og maaskee langt snarere end jeg troer – og naar da blot Forstaaelsen en lille Smule er sikkert, da vil der, det er min Overbeviisning, der vil ikke være et saa haardhjertet Msk, at han jo vil røres ved mit Liv – og saa vil det at jeg har holdt Dette

ud, atter komme mig til Gode, ell. ikke mig, men min Sag. Den menige Mand er min Opgave, om jeg end bestandigt har maattet tage Position just høiest op i de Dannedes og Distingueredes Verden.

Og dette Forsonende vil mit Liv blandt Andet komme til at indeholde, at det dog ikke nær saa meget er de Fornemme, der gjøre Uret mod de Ringe, som disse[s] egne Veiledere og Helte.

#

NB12:179

#

Det er dog ganske vist rigtigt, hvad Pseudonymerne ofte gjøre opmærksom paa, at man skal bruge i Prædikeforedraget Mulighed ikke historisk Virkelighed i Forhold til Paradigmer, man vil bruge. Det historisk Virkelige er et Resultat, Taleren seer nu Sagen ganske eensidig fra denne ene Side, at denne Mand var den Gode, den Ædle. Men derved forvirres det Hele. Alt maa gjøres virkeligt i det Samtidiges Situation, hvor det endnu er uafgjort om den Mand er den Gode ell. ikke. Kun af en saadan Fremstilling kan jeg egl. lære for mit Liv. Det Andet forvirrer blot paa de forskjelligste Maader.

Naar fE Grundtvig i den 2^{den} Prædiken i 1ste Bind fremstiller det som et tilstrækkeligt Exempel paa en Helvedes Glæde, at Jøderne spottede Xstus og sagde: han har hjulpet Andre og kan ikke hjælpe sig selv - saa frembringes den usande Virkning derved, at vi troe paa Xstum. Forresten gribe Grundtvig sig i sin Barm, om han ikke vilde have det samme Ord paa sine Læber, naar han levede samtidig med En, hvem han ansaae for en Bedrager, og hvem det saa endte forkeert for. Ordet er et Udtryk for Glæden over Nemesis. Billige bør man den ikke, man bør kæmpe imod den; men just at fremstille disse Mske som saadanne Helveds-Candidater, det er Galimathias.

#

NB12:180

#

Texter til Fredags-Taler.

Nº 1. 1 Cor: 11, 31. 32.

Nº 2. Mtth: 13, 45-46.

[a] Himmeriges Rige lignes ved et Msk.

[a] Det Mærkelige i, at Himmeriges [Rige] lignes ved et Msk. – man skulde jo troe, at Himmeriges Rige var Noget uden for, i hvilket saa Msket optoges. Men Himmeriges Rige er jo ogsaa »inden i Eder« – derfor kan det sammenlignes med Msk. Eenheden af det Subjektive og Objektive, at det meest objektive Himmeriges-Rige at det sammenlignes med et Msk.

Han fandt en meget kostelig Perle – og dog gik han hen og solgte alt det, han havde, og købte samme.

Men naar han fandt den, saa behøvede han jo ikke at sælge noget – for at købe den, saa var den jo hans.

Her seer man de sande christelige Proportioner. Det er Naaden, den kan Du ikke købe, ikke erhverve – den maa gives (ligesom han maatte finde Perlen) – og saa først kan den købes, saa først kan Du sælge alt det Du har for at købe den.

Saaledes ved Alteret.

Nº 3 Aabenbaringen 3, 20.

Der fortælles om Xstus, at han, engang efter sin Opstandelse, da Diciplene vare samlede, kom ind til dem gennem lukkede Dørre. Dette er ofte blevet misbrugt som et Billede, der skulde betegne med hvilken Iver Xstus søgte Sjelene, at han endog gik ind gennem lukkede Dørre (de Ligegyldige ell. vel endog Forhærdede). Men dette er usandt.

Han staaer for Døren og banker.

Dersom Nogen hører min Røst og oplader Døren, til ham vil jeg gaae ind og holde Nadvere med ham, og han med mig. Thi vistnok er Nadveren dette Synlige, at nu disse virkelige Msker knæle ved Alteret, og hver især modtage Brødet og Nadveren – men deraf følger dog endnu ikke, at Xstus holder Nadvere med Enhver Saadan. Nei, kun Den, der hører Xsti Røst (udføres, dog i en noget anden Stiil end i den tidligere »mine Faar høre min Røst), kun Den, der oplader Døren (Hjertets Dør – thi Kirkens Dørre staae aabne for Alle, og Kirkens Dør kan Een aabne for en Anden, men Hjertets Dør kan kun den Enkelte selv aabne). Til ham vil jeg gaae ind (thi vistnok er det saa, at Du i

Nadverens Time, følgende Indbydelsen »kommer hid« kommer til Xstus, men Nadver er det dog kun i Sandhed, naar Xstus kommer til Dig), og holde Nadvere med ham og han med mig. (thi det er jo ikke Dig, der holder Nadvere med Xstus, men først Xstus, der holder Nadvere med Dig, og saa først holder Du Nadvere med ham. Naaden er Alt.).

NB12:181

#

Texter til Fredags Taler

N° 1. Mtth: 28, 5. »Frygter ikke, thi jeg veed at [I] lede efter Jesum den Korsfæstede.«

At Synderens første Forhold til Xstus er at flye ham, at frygte ham. cfr Journalen NB¹¹ p. 186.

N° 2. Luc: 18, 13. »Og Tolderen vilde end ikke opløfte Øinene til Himlen.«

Betydning heraf beskrives først. Og derpaa benyttes som Modthema Xsti Ord til den Blindfødte (Luc: 18, 42): see op (ikke som i den danske Text bliv seende, der staaer ἀναβλεψον) Din Tro haver frelst Dig.

Betydning af det at see op, see frisk frimodig op; saaledes tale vi jo til den Syge, den Nedbøiede den Bekymrede, idet vi ville opmuntre ham til at fatte Haab: see op!

Det ikke at ville løfte sine Øine til Himlen er et Tegn paa at have tabt sin Frimodighed, men Xstus giver Frimodighed: see op.

[a] Luc: 21, 28 naar disse Ting begynde at skee, da seer op.

N° 3. Mtth: 8, 8. »Og Høvedsmanden svarede og sagde ...

siig ikkun et Ord, saa bliver min Tjener helbredet.«

eller som det hedder i en gl. Psalme

Eet Ord af Dig helbreder

For Evigheder.

Det at trænge til et Ord, stundom endog blot i Forhold

til et Msk. fE Ja-Ordet for den Elskende, Tilgivelsens
Ord af Den, man gjorde Uret o: s: v:.

Men saaledes er det med Xsti Ord ved Nadveren. Der
ere mange Ord opbevarede af ham sagte til
Samtidige; men Ordene ved Nadveren siges directe til
os. Det er mit Legeme som hengives for Eder.

#

NB12:182

#

Det er dog virkelig værd at bemærke, naar man vil
læse den Beskrivelse af Fremtiden, som findes i
Slutningen af » *en literair Anmeldelse* af de to
Tidsaldere« og saa tænke sig, hvor hurtigt og hvor
nøiagtigt den opfyldtes 2 Aar derefter i 1848, og
hvorledes Ingen paaagtede den, da den blev skrevet,
men alle troede, at Alt var Tryghed, baade
»Systemet« og Staterne paa det Nærmeste ved
Fuldendelsens Høieste.

NB12:183

#

I en forresten rigtig vrøvlet Begravelses-Tærte over
Evangeliet om Enkens Søn i Nain, kom Visby dog til at
gjøre en Bemærkning som fortjente at paaagtes. Han
sagde, at »Sorg« *κατεξοχην* altid er Sorg over Afdøde,
at bære Sorg at gaae i Sorg o: s: v: at det alt forholder
sig til Sorg over Afdøde. Hvorfor er nu denne Sorg
Sorgen *κατεξοχην*. Visby udhævede, at det var, fordi
der for enhver anden Sorg er Lindring saaledes
forstaaet, at Sorgen endnu kan forandres til Glæde.
Men den Døde ham kan man umuligt faae igjen. Dette
er i sig selv en meget rigtig Bemærkning. Kun mener
jeg, at man burde benytte dette til at vise, at der dog
er langt dybere Sorg end den over Afdøde. Saaledes
burde Talen være lagt an, at for det naturlige Msk. er
Sorg over Afdøde »Sorgen«, for den Xstne er Sorg
over Synden, den dybeste Sorg. Tabet af en Afdød er
ingenlunde uerstatteligt, der er jo en Evighed; men
det Tab, som Synden tilføier er for evig uerstattelig.

Saa kunde man over Evangeliet om Enkens Søn have
lagt en Prædiken an med Thema:

Det uerstattelige Tab.

Man siger rigtignok for ret at betegne et udmærket ell.
udmærket elskeligt Msk, hans Tab er uerstatteligt;
men dette er ikke sandt. Kun det Tab, som Synden
tilføier, er uerstatteligt.

NB12:184

#

Zacharias Werner i Prædikenen paa hvide Søndag (Søndagen efter Paaske) siger, at Gregor d. St: har sagt: »ikke Magdalena og ikke Peters Tro er saa lærerig som Thomas' Vantro.«

#

NB12:185

#

Det er dog ikke blot Leflerie, det er nedrigt at være religiøs Taler. Xstd. har aldrig forlangt det, men forlangt: Vidner. Tale skal man, visseligen, men Ens Liv skal tale ganske anderledes mægtigt. Gud i Himlene hvad disse verdslig forfinede og blødagtige og sædeligt feige men veltalende Talere, hvad de have demoraliseret Xstheden!

Blot i det Mindre et Par Exempler. Naar En virkelig er Lidende, virkelig er Fattig, Verden virkelig gaaer ham imod – om han saa havde Engletunge: Msk[ne]s Mængde ere bange for at høre ham. Men en stadselig Mand der lever i Overflod, i Besiddelse af verdslig Magt og Indflydelse, pyntet i Silke og Fløiel – naar han rørt declamerer: saa strømme Alle til, saa græde de; den Medlidenhed, som retteligen tilkommer den virkelig Lidende, ogsaa den tilsniger han sig, er det dog ikke nedrigt som det at opæde Enkers og Faderløses Huus, og er det ikke »for Skinnet Skyld at gjøre lange Bønner«! – En virkelig forfulgt Mand – ja om han havde mere end Engletunge: Mskene ere bange for at høre ham. Men En, der mæskes i verdslig Velvære, i Besiddelse af Magt og Ære og Anseelse – naar han rørt declamerer om, hvorledes den Forfulgte lider for Sandhed: saa strømme Alle til; den Deeltagelse, som rettelig tilkommer den virkelig Forfulgte, ogsaa den tilraner og tillyver en saadan Taler til sig, føier den som et Raffinement til sine Stjerner og Baand til et Stadserie mere paa hans Fløiels-Mave: retfærdige Gud!

Disse Løgnere, disse sminkede Rhetorer forvænne Msk. med ikke at kunne kjende den virkelige Lidelse igjen i Livets Virkelighed. Som Den, der aldrig havde seet Tiggere andetsteds end fremstillet paa Skuepladsen, vilde gyse tilbage ved at see en virkelig Tigger: saaledes gjøre disse Talere Mskene feige, blødagtige, og al deres Talen er saa langt fra at føre dem til Xstd, at den fører dem bort derfra.

Mening skal der være i Forholdene. Vil en Mand blot være Rhetor, vil han have Lov til kjelent at spare sit eget Liv, medens han omhyggeligt uddanner sin Stemme, sine Gebærder o: s: v:: nu vel, saa er han at betragte som en Skuespiller, skal med største

Fornøielse blive taxeret, vurderet, anerkjendt som saadan – men Præst o: s: v:., nei det har han ikke Lov til at være! En Skuespiller er der Intet at indvende imod, der kan for den Sags Skyld ogsaa gjerne indrømmes Plads for gudelige Skuespillere – men Eet maa ikke skee, at det forvexles med det at være Præst. O, men mere Illusion end den saa ofte i Theatret savnede, mere Illusion har man faaet bragt ind i Kirkerne, der ere bleven Skuespilhuse for disse usalige Rhetor-Comedianter.

Det er disse Rhetor-Comedianter, der fremfor Alle ere Skyld i, at det staaer urokkelig fast, at det at gjøre hvad man siger, at det er en latterlig Overdrivelse. Hvor latterligt ogsaa, naar alle Fordele vinke En, hvis man vil lade sig castrere og blive Rhetor-Comediant, hvor latterligt saa, at ville gjøre sig den Uleilighed at exseqvere det Mindste af hvad man siger, naar saa alle Farer og Plager vente En; hvor latterligt, og i samme Grad latterligere, som man mere vover, at gjøre hvad man siger, thi i samme Grad er Faren vissere.

Tag endog blot denne skikkelige Fyr: Tryde. Han ordinerer Kofoed-Hansen, og declamerer rørt om, at i disse Tider maa Herrens Tjener ganske særligen betænke: at det gjælder Ens Liv. Jo, jeg takker, Tryde han vilde – dersom! Og nu det ypperlige ved Historien. Det er notorisk, at Kofoed-Hansen havde indleveret en Ansøgning om at maatte træde tilbage, og hvorfor? fordi Embedet var et Par hundrede Daler mindre end han havde tænkt. Og det veed Tryde. Jeg gjør ingen Indvendinger mod Kofoed-Hansen, han er jo ikke Den, der taler i saa høie Toner, men Tryde. Hvor er det muligt Andet end at hele Menigheden maa demoraliseres.

See, naar der saa kommer En, som blot gjør Alvor af at udsætte sig for Spottens Fare: saa griner Alle, »han er gal« – o, hvor ofte har jeg ikke maattet høre det, maatte lade mig udskjelde paa offentlig Gade, – men det Andet der er rørende, det er rørende, thi Enhver veed jo Sammenhængen, det er bare paa Commerce her tales om at sætte Livet i Fare, realiter dreier det sig om, at Kaldet var 200rd for lille.

#

NB12:186

#

Lighed er det jo Verden vil, det at elske Næsten – og saa forfølges jeg, fordi jeg levede paa Gaden og lever paa Gaden. Men dersom ell. Noget, saa var jo just det beregnet paa at svække den i Relativiteterne forhærdede Verdslighed. Min daglige Existeren ell. en saadan daglig Existeren er, ved at være hiin

μεταβασις εις αλλο γενο[ς] nemlig til det
Existentielle, uendelig meget mere værd end 10 og 20
Avis-Artikler og en heel Journal, der declamerer men
existentielt bliver i det Gamle.

Dog Grunden, hvorfor jeg blev misforstaaet er vel for
en Deel, fordi jeg gjorde hvad jeg gjorde religieust
bestemmet ikke for at tjene et høistæret dannet
Publikum. Derfor kan jeg hell. ikke forsvare mig; thi
saa indrømmer jeg jo Publikum.

Men mit Liv vil indeholde den nøiagtigste existentielle
Politie-Forretning i christelig Aand, Alt vil i forskjellig
Retning være lagt til Rette til at oplyse den Thesis:
med hvad Ret Danmark, in specie Kiøbh. har kaldet
sig Xstne, med hvad Ret 1000 Embedsmænd have
gjort Xstd. til et Levebrød, og saa ikke bragt andet ud
deraf. Tillige vil mit Liv være et fuldstændigt
existentielt Studium i Retning af den mskelige
Selvkjerlighed og al den Sviig og Hyklen, der drives
med Xstd.

NB12:187

#

Dette er Xstds Lære: der er en evig Salighed i Vente,
en Salighed der overgaaer al Forstand, og som tildeels
allerede i dette Liv kan være i et Msk i Troens
Salighed: men forresten, nu videre, nu kommer det
Næste. Ingen, ganske bogstavelig, ingen Tyv, Røver,
Bedrager Ingen kan siges saaledes, saa sikkert at
styrte sig i den visse Undergang som en Xsten – og
Ingen, Ingen er saaledes hadet; thi Røveren o: s: v:
der jo udtrykker, at Verden er bedre end han, hader
Verden ikke; Tyven, der jo nok saa stærkt som en
Gjerrig, udtrykker at Penge er et stort Gode, hader
Verden ikke. Kun den Xstne hades, han maa
tilintetgjøres og paa den nedrigste Maade, som nogen
Forbryder; thi ellers faaer Verdsligheden ikke Ro og
har ingen Glæde af det Verdslige, hvis Indtryk den
Xstne svækker, han som udtrykker, at Elskov er
Selvkjerlighed, at Venskab er Selvkjerlighed, at Ære o:
D: er Nul og Penge mindre end Nul – er det ikke
Oprørende, er det ikke den nedrigste Afskyelighed,
burde saa ikke Barrabas og alle de Andre gives fri,
næsten æres og ansees i Sammenligning med en saa
nederdrægtig Forbryder som en sand Xsten. Thi saa
verdslig er ikke engang Verdsligheden at den bryder
sig om det Verdslige i og for sig, naar Forestillingen
ikke knyttes dertil, at det er Alvor og Hæderlighed at
samle Penge at erhverve Ære og Anseelse – men
denne Forestilling er det just, at den Xstne tager bort.
Ei hell. vilde Nogen bryde sig stort om Venskab, naar
han vitterligt skulde tilstaae, at det var Selvkjerlighed,
nei men dette Skin, at det er sand Kjerlighed dette
Sammenhold, dette Skin vil Verden have med – og
dette Skin er det netop den Xstne tager bort.

Jo sandere En er Xsten, i samme Grad vil Modstanden
blive større, tiltage, indtil det Sidste. Udebliver
Modstanden, da maa det forklares af, at han paa een
ell. anden Maade har sparet sig selv, unddraget sig

selv.

Dette er Xstd. Det Forførdelige er: det Stigende og det Uundgaaelige, fastgjort derved, at det at undgaae Lidelsen er en Anklagen mod En selv.

NB12:188

#

Om Qvinden i Forholdet til Manden (Elskov – Ægteskab) gjælder det ret egl., ja det er just det Yndige ved hende, at hun »kun sandser hvad Menneskens er« Mtth: 16, 23: at spare den Elskede, pleie ham, forskjønne ham Livet o: s: v: – hvilket er lige stik mod den sande gudd: Ødslen, der er Martyriets Utaalmodighed, som er at sandse hvad Guds er. – Hvad der gjælder om Qvinden gjælder ogsaa om Vennen i almdl. msklig Forstand.

[a] Mtth: 16, 23.

Man seer heraf let, at »Martyren« vil i levende Live blive anklaget, hadet, forbandet for Egoisme, Forføngelighed, Msk: Fjendskab o: D:.

Og tillige seer man heraf, hvor megen Ret jeg har i denne min Grund-Paastand mod Xstheden, at man lumskelig substituerer jødisk Fromhed istedetfor christelig Fromhed. Jødisk Fromhed er en Vedhængen ved dette Liv og en blot Sandsen af hvad Mskets er – Xstd. er at sandse hvad Guds er. Prædikeforedraget fortier i Grunden det Christelige og sminker det Jødiske op. Man arrangerer sig hyggeligt i dette Liv ved jødisk Fromhed – og saa sætter man Forsoningen til og Evigheden ved Hjælp af det Christelige. Den Art Religieusitet er den hidtil beqvemmeste opfundne.

NB12:189

#

Grundtvig nedlagde sit Embede, fordi der førtes falsk Lære af Clausen, og han ikke blev afsat: det var dog immer Noget, lidt Opvækkelse. Men han skulde have nedlagt det, fordi Begrebet »Levebrød« er uconformt med Xstd: jo jeg takker, saa var Spektaklen blevet en ganske anden.

#

NB12:190

#

Text til en Fredags-Prædiken.

Nº 1.

Philipp.: det at leve er mig Xstus, og det at døe er Vinding.

Nº 2. Jeg lever ikke mere, men Xstus i mig.

Nº 3. Vort Liv er skjult med Gud i Xsto.

#

NB12:191

#

Noget mig selv betræffende, der bestandigt maa fastholdes.

Jeg har aldrig paastaaet, jeg paastaaer ikke, at jeg i nogen overdl. Grad er Christen. O, nei. Havde jeg med min Phantasie, mine Lidenskaber o: s: v: været i almdl. msklig Forstand: Menneske, saa havde jeg vel endog reent glemt Xstd. Men bunden i kvalfuld Elendighed, som en Fugl, man har stækket saaledes er jeg, medens jeg dog har beholdt hele min Aands Kraft, dens vistnok overordentlige Kraft. Men just de simpleste Betingelser for at være Msk. just de ere mig negtede, medens det Overordentlige i en anden Forstand er mig forundt. Saaledes er jeg standset engang for alle; kan hver Time paa Dagen, om fornødent gjøres, være udsat for at mærke Lænken. Saa er jeg forresten udrustet med store Evner, velopdragen i Xstd fra Barn af, forøvrigt i Besiddelse af alle Betingelser dertil: og saa er det blevet min Opgave at fremstille Xstd. Men fri, fri som et Msk. ellers er det, har jeg aldrig været. For strengt er jeg forresten blevet opdraget i Xstd; den har egl. været mig til Forargelse – men fri har jeg aldrig været, ikke saaledes fri, at jeg engang kunde slaae den i Glemsel; thi naar man dog venter at døe imorgen, og idag flere Gange maaskee kvalfuldt føler, hvor ulykkeligt bundet man er: saa er der intet Spatium for Glemsel. Jeg erkjender fuldkomment, hvor uendelig meget der er gjort for mig, det er Sandhed i mig, at jeg ikke noksom kan takke Gud for Alt hvad han [har] forundt mig, og skjenket mig, den Elendigste af alle, en Betydning, som jeg bedst seer; jeg er ogsaa blevet mere og mere formildet ved at forstaae mit Liv religieust: o, men især i min tidligere Ungdom, hvad havde jeg ikke

givet for at være Menneske blot et halvt Aar! Al min Særhed o, den er ikke Andet end et snildt opfundet Bedrag, hvorunder jeg skjulte min Elendighed. Hvad der i Stilhed kostede mig de bittreste Taarer og bragte mig til Fortvivlelse, det gav jeg Forklaringen som Stolthed o: D.

Jeg paastaaer ikke, har aldrig paastaaet, at jeg, fordi dette skulde være Xstd. imod, ikke har giftet mig, som var det, christelig, en Fuldkommenhed hos mig, at jeg er ugift. O, langtfra. Havde jeg været Msk, var vel Faren for mig blevet en anden, den, altfor meget at hengive mig til det Qvindelige, og jeg var muligt blevet en Forfører. Men vist er det, jeg skulde med største Glæde have giftet mig med min Forlovede, Gud veed, hvor gjerne jeg vilde: men her kommer atter min Elendighed. Saaledes blev jeg ugift, og nu fik jeg Lejlighed til at tænke over hvad Xstd. egl. har meent med at anprise den ugifte Stand.

Jeg paastaaer ikke, har aldrig paastaaet, at det at jeg ikke søger noget Embede, at det skulde christelig være en Fuldkommenhed hos mig, ell. at jeg af den Grund har ladet det være. O, nei langtfra. Fra det Øieblik af min oeconomicke Stilling er blevet mig vanskelig, og allerede tidligere, skulde jeg hellere end gjerne have paataget mig et Embede. Det har altid faldet mig let at komme ud af det med Folk, og vant som jeg er til at være bunden, har det aldrig faldet mig ind, at det skulde blive mig saa tungt. Men her kommer atter min Elendighed: jeg kan ikke, fordi jeg ikke er Msk, fordi jeg er tungsindig indtil Grændsen af Sindssvaghed, Noget, jeg vel kan skjule over, saa længe jeg er uafhængig, men som gjør mig ubrugbar til en Tjeneste, hvor jeg ikke selv bestemmer Alt. Man mener det er Stolthed: nu ja, det er den gamle Historie. Saa har jeg maatte holde ud i Uvisheden, og har nu faaet god Leilighed til at tænke over, hvad der vel egl. kan være Xstds Mening med at have Noget mod Embedsstilling.

See, alt Dette forklarer, hvorfor jeg altid antager et digterisk Forhold i min Fremstilling af Xstd. Jeg tvinges i en vis Forstand bestandigt mod min Villie – og saa opdager jeg det Christelige. Fritagen er jeg saaledes vistnok for den Fare, at hvad jeg hitter paa, kunde være Forfængelighed. Jeg har ikke forfængeligt forsmaaet Ægteskabet, langtfra, det har i mig sin varmeste Forfægter. Jeg har ikke forfængeligt forsmaaet Embeds-Virksomhed, langtfra, jeg vilde heller end gjerne. Det synes mig, naar jeg saaledes kunde faae mere Ro og see et længere Liv i Sammenhæng for mig, at jeg saa kunde præstere noget Større: dette er dog maaskee en Skuffelse; men saaledes viser det sig stundom for mig. – Jeg turde derfor hell. ikke befale noget Msk. at gjøre hvad jeg gjør; thi vist er det, jeg havde ikke Kraft til at afholde mig hverken fra Ægteskab ell. fra at søge Embede: men jeg er tvungen. Og vist er det sandeligen ogsaa, at det jeg fremstiller er Xstd.^a

a Ei heller skal man kunde beskylde mig for den Eensidighed, at jeg ikke kan see det Modsatte; thi det Modsatte har i mig den varmeste Talsmand.

O, hvor mildt, hvor lindrende, at et Msk. kan sige: Den og Den elsker jeg, det udtrykker mit Liv ogsaa – ak mit Liv udtrykker Grusomhed mod den Elskede; al den Kjerlighed, der forbrænder i mig, udtrykker saa Grusomhed. Og i Anfægtelsens bange Øieblikke bliver jeg selv angst for mig selv som var det dog virkelig Grusomhed, som maatte Gud handle lige saa med mig.

NB12:193

#

Saaledes skal der egentligen tales.

Angaaende Elskov og Venskab skal der siges, at det egl. anpriser Xstd ikke; Du skal hell. ikke forhaste Dig, men hold Du kun lidt ud, ell. rettere saa længe Du kan, med Gud – men mærker Du at Gud overanstrenger Dig, saa tag dette Msklige til Hjælp. Saaledes ogsaa med Levebrød, Livs-Virksomhed og alt Sligt.

Men Forholdet skal ikke vendes om som man gjør i Xstheden, man skal ikke have Lov til at gjøre Elskov og Venskab til den sandeste Kjerlighed; og man skal hell. ikke have Lov til at gjøre Levebrød og Alt hvad dertil hører til Livets sande Alvor.

Kort, det der christelig strides om er at Gud ganske simplement skal paa hvert eneste Punkt have første Prioritet i Tilværelsen i et Mskes Liv, i ethvert hans Livs Forhold. Og det skal være Alvor – ikke en Søndags-Talemaade. Men paa den anden Side Gud er ingen grusom Creditor og Panthaver, ei heller skal et Msk. formaste sig til at ville være mere end Msk, Dæmon eller Gud-Msk.

Men saaledes skal der ikke leves, at et Msk. ell. Mskene fra en letsindig Opdragelse tosse ud i Livet, egl. aldrig i dybere Forstand tænke paa Gud og paa hans Prioritets-Fordring, men ansee Elskov, Venskab, Levebrød o: D: for Livets Alvor. Nei, spændt saa høit som muligt ved den strengeste religieuse Opdragelse, efter saa ungdommelig tillidsfuldt og troende at have holdt ud med et anstrængende Guds-Forhold, skal et Menneske have lært, at dette er Livets Alvor. Men saa er han vel ogsaa blevet saaledes ydmyget, at han maa tage den menneskelige Hjælp og Lindring, tage den som noget Smukt hvilket Gud velsigner; men han forser sig ikke derpaa, glemmer ikke, hvad der i Sandhed er Livets Alvor.

NB12:194

#

Det, som gjør mit Liv saa frygteligt anstrenget er, at

Alt er omvendt, et Dialektisk, der saa i ethvert Anfægtelsens Øieblik forvandler sig for mig til sit Modsatte. Jeg er mig selv ringere end alle Andre, en Poeniterende – just derfor vover jeg hvad jeg har vovet: men see for Mskenes Øine udtrykker mit Liv tilsyneladende Stolthed, Høitstræben o: s: v:. Naar saa Anfægtelsen kommer, saa benytter den sig deraf, fordi jeg ingen ligefrem Udvorteshed har men bestandigt en omvendt, altsaa et puurt og reent Aands-Forhold, som er det Modsatte saasnart Troen ikke er der. Og dog, just fordi jeg er en Poeniterende, har jeg maatte lære at holde mig til Gud efter en ganske anden Maalestok end andre Msker, har jeg maattet lære ikke at krympe mig, har faaet et Mod til at vove som ellers ikke – og saa hjælper Gud mig til at formaae efter en overordl. Maalestok; men det seer jo let ud som Stolthed og Hovmod. O, frygtelige Lidelser, aldrig aldrig at være forstaaet.

Saaledes ogsaa med mit Kjerligheds-Forhold, der, msklig, seer ud som Grusomhed.

Og dog er det vist, at kun ved at have holdt ud at leve saaledes, har det været mig muligt ell. blev det mig forundt, at beskrive det sande Christelige; thi just det er Xstd. Den, der kan gjøre sig Sagen nærværende, maa jo kunne see, at Xsti Liv i Forhold til hans Moder, hans Disciple seer ud som den største Grusomhed, maatte forstaaes saaledes af dem – og dog var det Kjerlighed. Dette har jeg fremstillet i Kjerlighedens Gjerninger.

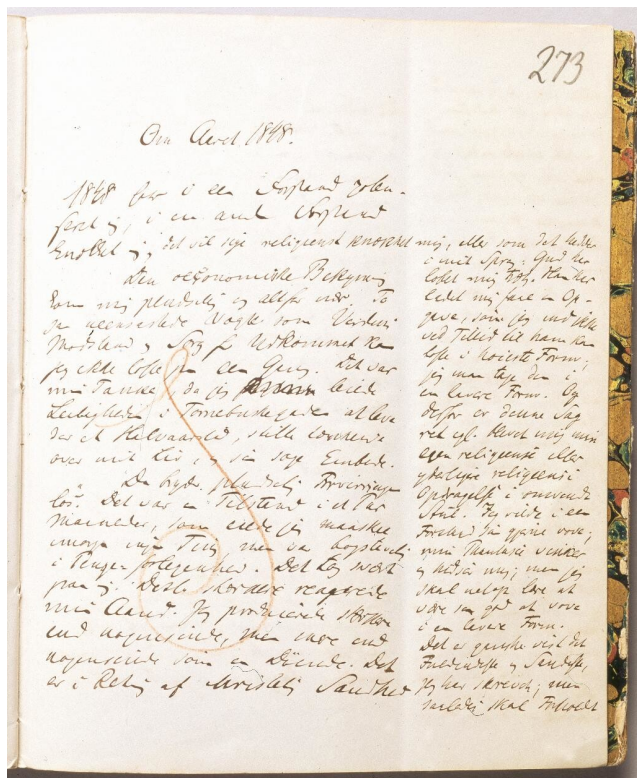
NB12:195

#

1 Cor. 2, 15 den Aandelige dømmes alle Ting men selv dømmes han af Ingen. Dette vil sige, den Aandelige har Potentsen og Nøglen til at forklare alle lavere Tilværelser. Forsaavidt kan han jo ikke dømmes af Nogen, uden af hvad der er høiere end han.

#

NB12:196

8. Journalen NB12, s. 273, optegnelsen NB12:196. Teksten er påbegyndt i hovedspalten og videreført i marginalspalten. Den store sløjfe er skrevet med rødkridt og skyldes ikke SK Om Aaret 1848.

1848 har i een Forstand potenseret mig, i en anden Forstand knækket mig,

[a] det vil sige religiøst knækket mig, eller som det hedder i mit Sprog: Gud har løbet mig træt Han har ladet mig faae en Opgave, som jeg end ikke ved Tillid til ham kan løfte i høieste Form; jeg maa tage den i en lavere Form. Og derfor er denne Sag ret egl. blevet mig min egen religiøse eller yderligere religiøse Opdragelse i omvendt Stiil. Jeg vilde i een Forstand saa gjerne vove; min Phantasie vinker og hidser mig; men jeg skal netop lære at være saa god at vove i en lavere Form. Det er ganske vist det Fuldendeste og Sandeste, jeg har skrevet; men saaledes skal Forholdet ikke være, at jeg skulde være Den, der næsten dømmende, styrter ind paa alle Andre - nei, jeg skal selv opdrages først ved det Samme; der er maaskee Ingen, der faaer Lov til at ydmyge sig saa dybt derunder som jeg, førend jeg faaer Lov at udgive det. Jeg, Forfatteren, skal ikke have Lov til selv værende Ingenting (det Høieste) at udgive dette i eget Navn: thi dette er det Dømmende. Jeg skal selv først paa een ell. anden Maade have arrangeret mig i Livet, og indrømmet, at jeg dog er svag ligesom Andre - saa kan jeg udgive det. Men det, der frister min Phantasie, er just at faae Lov at gjøre det, forinden jeg saaledes menneskelig talt giver Kiøb. Det er ganske sandt, Stødet vilde saa blive mægtigere; men jeg vilde ogsaa faae en usand høj Position. Det er Digt - og derfor skal mit Liv, til min Ydmygelse, vitterligt udtrykke det Modsatte, det Svagere. Eller ogsaa skulde jeg være en Asket, der kan leve af Vand og Brød. - Og dog denne Ydmygelse skulde jeg villig underkaste mig; men kan jeg paatage mig et Embede. See her i endnu dybere Forstand min Vanskelighed.

Og her ligger maaskee en endnu større Ydmygelse, inden det bliver muligt, hvis det bliver muligt.

Den oeconomiske Bekymring kom mig pludselig og altfor nær. To saa ueensartede Vægte som Verdens Modstand og Sorg for Udkommet kan jeg ikke løfte paa een Gang. Det var min Tanke, da jeg leiede Leiligheden i Tornebuskegaden at leve der et Halvaarstid, stille tænkende over mit Liv, og saa søge Embede.

Da bryder pludselig Forvirringen løs. Det var en Tilstand i et Par Maaneder, som eiede jeg maaskee imorgen ingen Ting, men var bogstavelig i Pengeforlegenhed. Det tog svært paa mig. Desto stærkere reagerede min Aand. Jeg producerede stærkere end nogensinde, men mere end nogensinde som en Døende. Det er i Retning af Christelig Sandhed det Høieste, der er mig forundt, det er vist. Men i en anden Forstand er det igjen for høit til at jeg levende kan saadan udenvidere overtage det, og træde i Characteren.

Det er den dybere Betydning af den nye Pseudonym, der er høiere end jeg selv.

O, jeg veed det, jeg har ikke sparet mig selv, indtil Grændsen af at exaltere mig selv, har jeg villet forcere mig til at vove det Dumdristige: men jeg kan det ikke, jeg kan ikke forsvare det.

Saaledes holder Styrelsen bestandigt Haanden over mig – og styrer. At faae en ny Pseudonymitet, havde jeg aldrig tænkt. Og dog er den ny Pseudonymitet, men vel at mærke en høiere end min personlige Existeren, just det er mit Væsens Sandhed, det er Udtrykket for mit Væsens Grændse. Tilsidst var jeg jo ellers formelig blevet mere end et Menneske.

NB12:197

#

I Prædikenen over Evangeliet paa fjerde Søndag efter Paaske siger Zacharias Werner, at han i Prædikenen over de To der gik til Emaus, har bemærket, at Xstus bestandigt blev spurgt. Og i Dagens Evangelium siger han igjen: Ingen af Eder spørger mig, hvor gaaer Du hen.

Maaskee ligger her ogsaa et Træk til Modsætning mell. Xstd og Hedenskab: Socrates er Spørgende, Xstus Den, der bliver spurgt.

#

NB12:198

#

Om hende.

Det er, som sagt, ikke usandsynligt, at hun nu efter Faderens Død, venter en Tilnærmelse.

Uden at gjøre Noget, som afveeg fra mit Sædvanlige, har hun naaet mere end een Gang at passere mig saa nær, at det næsten var som et Sammenstød. O, men jeg kan ikke godt gjøre det første Skridt. Jeg er jo egl. uden officiel Viden om hendes Tilstand, medens hendes Liv jo udtrykker ved et Ægteskab, at hun har glempt den Historie. Sæt, at den om end ikke ganske glempt, dog var saaledes glempt, at en Oprippen nu vilde blive farlig. Og fremdeles Schlegel; det er dog næsten Uret mod ham at jeg vil anbringe [mig] med paa samme Stykke. Og dog ængster det mig, om jeg paa nogen Maade skulde være ukjerligt grusom mod hende ak, thi min Kjerlighed er engang her blevet denne frygtelige: kjerlig Grusomhed! Og som en Popants i Eventyret tørster efter Blod, saaledes tørster jeg efter at give hende al den Opreisning, der er mulig. I Sandhed man har meent jeg var stolt – jo jeg takker, saa stolt, at jeg lod min Ære istikken, nei men det kunde tilfredsstille mig, om jeg maa faae Lov til engang at vise Verden hvor stolt jeg er, ved at gjøre hende til Alt. Herre Gud menneskelig talt er det dog et temmeligt fattigt Forlangende for en Navnkundig, som jeg nu engang er, at turde faae Lov til at indtage den beskedne Plads som en Slags ulykkelig Elsker ved Siden af den Pige, der tilbedende bad at maatte blive hans Tjenerinde. Og dog forlanger jeg intet mere, kun at det ret maa blive mig klart, at jeg har Guds Samtykke til at handle i denne Retning. Ironie er dog engang uadskillelig fra mit Væsen, men her er den meest nærmende sig til Veemod – hvor ironisk at tænke sig min religieuse Tilfredsstillelse ved saaledes at være en Slags ulykkelig Elsker.

Men hvilket underligt og dog rørende Mønster! Ellers er det jo saaledes. Enten er det Pigen, der ikke kunde nøies med det Ringere men greb efter det mere Glimrende – og saa var der en skikkelig Fyr^a, der havde elsket hende tidligere: ham bevarer hun saa en Godhed for, og han faaer Lov til beskedent at løbe ved Siden af som en ulykkelig Elsker, man har lidt Godhed for. Eller det er saaledes, at han den berømte o: s: v: han lod en Pige sidde hen, der blev en Erindring om ham, medens han forenedes med en mere udmærket Pige.

a men ubetydeligere

Og dog passer Intet saaledes for mig som just dette Forhold. At gaae som ulykkelig Elsker ved venstre Side af en Pige, der havde forsmaaet min Kjerlighed: nei, det duede jeg ikke til. Men at gaae saaledes ved Siden af den Pige, hvis Kjerlighed jeg sandeligen ikke har forsmaaet, men dog, msklig talt, maatte give det Udseende af, at jeg forsmaaede: ja det er Opgaven for mig. Fare er der dog maaskee ikke forbunden med

dette Forhold. Hun har maaskee egl. aldrig saa meget elsket mig som hun har beundret mig, og jeg har maaskee aldrig saa meget elsket hende i erotisk Forstand som jeg derimod med Sandhed kan sige, at det elskelige Barn i skønneste Forstand har rørt mig. Og forøvrigt, naar jeg forstaaer at det lader sig gjøre, saa vil jo den Magt, hvis Samtykke jeg erholdt, saa vil den ogsaa holde sin Haand beskærmende over os. Men lindrende vilde det jo blive for mig, - Gud veed om jeg vilde kjende mig selv igjen - at jeg Den kun altfor frygteligt Indøvede i den Art Kjerlighed, der seer ud som Grusomhed, at jeg engang fik Lov til at udtrykke en Kjerlighed, et Venskab lidt mere ligefrem.

#